

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ІНСТИТУТ
МОДЕРНІЗАЦІЇ
ЗМІСТУ
ОСВІТИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
23 квітня 2024 року**

**Одеса
2024**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

[Електронний ресурс]

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
23 квітня 2024 року

Одеса – 2024

УДК 378.015:001.895(082)

Редакційна колегія:

Михайло БРОШКОВ – д-р вет. наук, проф. – голова

Тетяна НЕБОГА – канд. екон. наук – заступник голови

Інна МАЛЕЦЬКА – канд. пед. наук, доц. – заступник голови

Олена КОВАЛЕНКО – канд. філолог. наук, доц.

Оксана ЧЕБАН – канд. філос. наук, доц.

Тетяна СТРАТІЄНКО – відповідальний секретар

Марія ХОЛОД – випусковий редактор

Рекомендовано до друку Вченою радою

Одеського державного аграрного університету.

Протокол № 13 від 20 червня 2024 року

Конференцію зареєстровано ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» *Посвідчення №144 від 12 лютого 2024 року.*

Актуальні проблеми інноваційної педагогічної діяльності в закладах вищої освіти [Електронний ресурс] :
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 23 квітня 2024 року. – Одеса: Одеський державний аграрний університет, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, 2024. – 130 с.

Матеріали публікуються в авторській редакції

© Одеський державний
аграрний університет. 2024

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО.....	4
---------------------	---

СЕКЦІЯ І. ІСТОРИЧНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІСТЬ У РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

<i>Аврамова В. І., Федорова І. В.</i> РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ПО ЗАВЕРШЕННЮ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	6
<i>Букач В. М.</i> ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1920-Х РОКІВ.....	8
<i>Драчук А. О., Федорова І. В.</i> ВПЛИВ ЗМІ У ФОРМУВАННІ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ	11
<i>Короленко І. С., Федорова І. В.</i> РОЛЬ СУСПІЛЬНО – ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	14
<i>Львович Г. С., Федорова І. В.</i> ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ В ОДЕСІ.....	16
<i>Петров І. Л.</i> ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	18
<i>Пінчук З. І., Федорова І. В.</i> ДУХОВНА БЕЗПЕКА ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	21
<i>Федорова І. В.</i> ВІД АНТРОПОЛОГІЇ ДО ФІЛОСОФІЇ МОРАЛІ: З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	24
<i>Чайковська К. О., Федорова І. В.</i> ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ ФАКУЛЬТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ	27
<i>Чебан В. В., Федорова І. В.</i> ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	30
<i>Чебан О. М.</i> ФІЛОСОФІЯ ОСВІТЯНСЬКОЇ ПАРИТЕТНОСТІ: ПАРАДИГМА ДІАЛОГІЧНОСТІ	33

СЕКЦІЯ ІІ. УКРАЇНА – ЄС: ВІД ПАРТНЕРСТВА ДО АСОЦІАЦІЇ

<i>Горностаєва К. О., Чебан О. М.</i> УКРАЇНА – ЄС: ВІД ПАРТНЕРСТВА ДО АСОЦІАЦІЇ У СФЕРІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ...	37
<i>Донченко Д. К., Мельник Ю. П.</i> ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ ВІДНОСИНИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ З КРАЇНАМИ ЄС	39
<i>Дунаєва Л. М., Варнава У. В.</i> РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС.....	42
<i>Мельник Ю. П.</i> СУЧАСНА СПІЛЬНА АГРАРНА ПОЛІТИКА ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	44
<i>Озернюк Г. В.</i> СИСТЕМИ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ: ДОСВІД ЄС	46

СЕКЦІЯ ІІІ. НАУКОВА ТА ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА В МЕТОДИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Бачу В. С., Чебан О. М., Волювач О. В.

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІІІ 49

Васильєва Л. Ю., Атаманюк З. М.

ІННОВАЦІЙНИ ПРОЦЕСИ ЗВО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ 51

Весна Т. В., Коврига О. О.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ВИКЛАДАННЯ МОЛОДІЖНОГО ФРАНЦУЗЬКОГО СЛЕНГУ 54

Зеленіна О. М., Жунько І. Д., Мартинова О. Б.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ОСВІТУ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ 57

Зубенко О., Чебан О. М., Волювач О. В.

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА
В АГРАРНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 60

Іванченко Р. Є., Чебан О. М.

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ 62

Князян М. О., Лисун Д. С., Зеленський В. Ю.

СИСТЕМА ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ З ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ТА МАГІСТРІВ ФІЛОЛОГІЇ.....64

Малецька І. В., Березінська О. В.

РОЗВИТОК НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЧЕРЕЗ ГЕЙМИФІКАЦІЮ У НАВЧАННІ.....67

Маркевич К. Л.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ПЕРЕДУМОВА
ДЛЯ ПЕРЕХОДУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ (*англ.*) 69

Романенко Т. І.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНОГО МЕТОДУ
У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 72

Самуйлік М. М., Сасенко І. В.

ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПРИ ВИКЛАДАННІ ПОЛІТОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ 75

Сервачук К. К., Галенко А. М.

ДІАЛОГОВИЙ ПІДХІД НА НЕСТАНДАРТНИХ ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ 78

Чаєнкова О. К.

ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В НЕМОВНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ.....81

Горяістова О. К., Чебан О. М.

ПОТЕНЦІАЛ ПОЛКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ
СОЦІАЛЬНОЇ ДОВІРИ ТА ЗЛАГОДИ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕПОХУ 84

СЕКЦІЯ ІV. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Горшкова К. О.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ У ВИВЧЕННІ
МОВНИХ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ 88

<i>Домаскіна О. О., Маєв А. П.</i> ВПЛИВ НОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДГОТОВКУ СПЕЦІАЛІСТІВ З ЕКОНОМІКИ (англ.).....	90
<i>Жмай А. В., Коваленко О. А.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЗБАГАЧЕННІ СЛОВНИКА ЗДОБУВАЧІВ ВЕТЕРИНАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	93
<i>Коваленко О. А.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....	96
<i>Колісніченко Н. М.</i> ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ З ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ В МЕЖАХ ПРОГРАМИ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	98
<i>Крицька А. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВЕТЕРИНАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	101
<i>Лісовська Р. К., Ричка Т. І.</i> ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР	104
<i>Львович Г. С., Крицька А. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКОЇ МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)». СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ.....	106
<i>Марінашвілі М. Д., Сізаєва С. Є.</i> ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ТА СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕСТОРОНІМІВ м. МАРСЕЛЬ	108
<i>Мележик Ю. В., Собченко С. С., Чебан О. М.</i> АНАЛІЗ УТВОРЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗВОРОТІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ТА МЕДИЦИНІ.....	111
<i>Насакіна С. В., Маєв А. П.</i> ІДІОМИ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ «ДІЛОВА ІНОЗЕМНА МОВА».....	114
<i>Небога Т. В., Чебан О. М.</i> СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ	116
<i>Пінчук З. І., Крицька А. О.</i> ТРАКТУВАННЯ ЛЕКСЕМИ «ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ» В СЛОВНИКАХ.....	118
<i>Холод М. В.</i> СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО МАЙБУТНЬОГО ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ: РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙ.....	120
<i>Чайковська К. О., Крицька А. О.</i> РОЗВИТОК ОСНОВНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ	122
<i>Шумська І. А.</i> АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ СПОЛУЧЕНЬ АГРАРНОЇ ЛЕКСИКИ.....	125

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

В умовах реформування сучасної української системи освіти найголовнішими завданнями є створення якісно нової системи підготовки високоосвічених фахівців, що своєчасно реагують на вимоги та потреби суспільства та часу. Найголовнішими питаннями, що відображають трансформаційні процеси сьогодення в Україні, та незмінно пов'язані з фаховою освітою та науково-філософським розумінням глобальних проблем сучасності та можливостей їх вирішення є розробка оновлених підходів до навчання й виховання молодого покоління.

Оволодіння знаннями й інноваційними технологіями, методами, а також реалізації їх у практиці сучасної освітньо-виховної діяльності викладачів закладів вищої освіти, дозволяють формувати освічених та конкурентоспроможних фахівців.

Інноваційно-педагогічна діяльність є важливим чинником, головною метою якого є формування у здобувачів вищої освіти дослідницької позиції, виховання у них ставлення до суспільства як до творчопошукового середовища. А для викладачів, які працюють в закладі вищої освіти, актуальності набуває реалізація технологій-інновації та вивчення кращого педагогічного досвіду як джерела інноваційної діяльності.

Збірник матеріалів містить тези доповідей подані на Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми інноваційної педагогічної діяльності в закладах вищої освіти» яка відбулася 23 квітня 2024 року.

кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук,
Одеський державний аграрний університет

Чебан О. М.

СЕКЦІЯ І
ІСТОРИЧНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ДОСВІД
ТА СУЧАСНІСТЬ У РОЗВИТКУ
ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

РОЗВИТОК ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ПО ЗАВЕРШЕННЮ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

АВРАМОВА В. І.

*здобувачка 1 курсу магістерського рівня вищої освіти
ветеринарного факультету
спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

ФЕДОРОВА І. В.

*старший викладач кафедри
суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Після закінчення Другої світової війни українська вища освіта пережила період значного розвитку та змін. У цей час відбулися важливі події, які мали значний вплив на українську систему вищої освіти та заклали основу сучасної університетської світи[4]. Після війни в Україні виникла нагальна потреба відновлення пошкоджених або зруйнованих навчальних закладів. Масштабні зусилля з відновлення інфраструктури дозволили швидко відновити навчання та наукову діяльність в університетах і вищих навчальних закладах.

Одним із ключових аспектів відновлення є посилена робота щодо наповнення університетів і вищих навчальних закладів професорсько-викладацьким складом та студентами. Тому з новими силами поновили свою роботу такі навчальні заклади, як Одеський державний університет ім. І.І. Мечникова, Київський університет ім. Тараса Шевченка, Львівський державний університет ім. І. Франка та інші [1].

Після визволення Одеси відновив свою роботу й Одеський сільськогосподарський інститут у складі п'яти факультетів: агрономічного, плодоовочівництва та виноградарства, зооінженерного, землевпорядного та ветеринарної медицини. У 1960 році почав свою роботу економічний факультет. Тривалий час він був найбільшим в університеті за кількістю студентів. 1986 рік ознаменувався відкриттям факультету механізації сільського господарства[5].

Розширення мережі закладів вищої освіти сприяло підвищенню доступу до освіти та забезпечувало можливість здобуття вищої освіти більшій кількості людей. Значну увагу було приділено науковим дослідженням та інноваційному розвитку у вищій освіті. Університети стали центрами наукових досліджень і активно працювали над впровадженням нових технологій і методів навчання. Зміни у навчальних програмах сприяли впровадженню наукових здобутків викладацького складу університетів у життя. В Одеському сільськогосподарському інституті постали наукові школи: академіка Созінова О.О., який вперше запропонував нові методики з підвищення якості зернових; академіка Сапегіна А.О., який впровадив радіаційні методики у селекцію рослин; академіка Мельника С.О. (виноградарство); професорів Вербіна Я.Я., Казакова В.Ю. (землеробство); Розіна С.Я. (рослинництво); Браславця М.О. (економіка та економічна кібернетика); Журавка І.С. (зоотехнія); Самойленка І.С. (фізіологія тварин); Пильнева В.М. (селекція і насінництво); Агапової Є.М. (свинарство); Ковбасенка В.М. (санветекспертиза) та інших педагогів і вчених.

Перехід до незалежності у 1991 році дав Україні нові можливості для модернізації системи освіти, зокрема впровадження європейських стандартів та підвищення якості освіти. Вищі навчальні заклади незалежної України активно брали участь у партнерстві з іноземними університетами та науковими установами, що сприяло обміну досвідом та перенесенню передових технологій в Україну[3]. Крім того, завдяки розвитку економіки та науково-технічним досягненням у вищих навчальних закладах з'явилася можливість навчання за новими спеціалізованими напрямками, пов'язаними з інженерією, медициною, інформаційними технологіями тощо.

Додатково слід зазначити, що у часи незалежності українська вища освіта стала більш демократичною та доступною. Поширення навчальних закладів і розширення ресурсів викладачів призвели до підвищення доступності вищої освіти для більшої частини населення. Запровадження системи безкоштовної вищої освіти зробило її доступною для ширших верств суспільства, незалежно від соціального становища чи фінансового стану [2].

В українській вищій освіті був помітний акцент на розвиток гуманітарних і соціальних наук. Це призвело до створення нових факультетів і запровадження спеціалізованих програм у таких сферах, як політологія, соціологія, психологія, філософія та у різноманітних інших дисциплінах[1]. Такому підходу сприяв зростаючий інтерес до глибокого розуміння суспільства, його структури та процесів.

Отже, українська вища освіта пройшла значний шлях розвитку та модернізації. Від відновлення та реконструкції освітньої інфраструктури до розвитку нових спеціальностей та наукових напрямків, система вищої освіти в Україні стала важливим фактором суспільного розвитку.

За цей період було засновано багато нових університетів та вищих навчальних закладів, що зробило вищу освіту більш доступною для українського населення. Також значну роль відіграв розвиток наукових досліджень та їх інтеграція в міжнародний освітній простір. Освіта також активно сприяла розвитку національної культури, мови та ідентичності, підтримуючи вивчення української мови та літератури, історії та культури України серед студентства.

Перелік використаних джерел:

1. Зарубіжна система вищої освіти: навч. посібн. / авт. – упоряд. М. І. Гагарін. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. – 102 с.
2. Тригубенко В.В., Нестеренко Л.С. *Освіта і педагогічна думка в Києві за тисячу років. Навч. посіб. - К.: ТОВ «Кадри», 2002. – 85-91 с.*
3. Хоружий Г. Ф. *Європейська політика вищої освіти. Монографія.* – Полтава: Дивосвіт, 2016. – 112 с.
4. *Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт / Є. Ніколаєв, Г. Рій, І. Шемелинець.* Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 15 с.
5. Федорова І.В. *Розвиток аграрної освіти Півдня України на початку ХХ століття: до 100-ліття заснування Одеського державного аграрного університету. Науковий журнал «Молодий вчений».* Херсон, 2018. № 4 (56), квітень 2018. С. 22-26. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/6.pdf>

ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1920-Х РОКІВ

БУКАЧ В. М.

*кандидат історичних наук, приват-професор,
доцент кафедри історії України Південноукраїнського
національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського,
м. Одеса, Україна*

На початку 1920 років Радянська влада почала активно реформувати систему освіти в Україні, і вищої освіти зокрема.

Необхідність реформування вищої школи в своїх працях обґрунтував народний комісар освіти Української СРР у 1920 – 1922 роках Г. Ф. Гринько. Аналізуючи концептуальні засади державної політики в галузі освіти, він відстоював ідею розбудови моделі вищої школи, яка ґрунтувалася на принципах професіоналізму. Заступник народного комісару освіти УСРР в 1921 – 1928 роках Я. П. Ряппо визначив концептуальні принципи розбудови нової системи вищої школи в республіці, висвітлював питання підготовки науково-педагогічних кадрів, організації навчально-виховної роботи, розвитку мережі вишів. Г. Ф. Гринько і Я. П. Ряппо відстоювали думку про необхідність створення в Радянській Україні такої системи вищої освіти, яка б відповідала завданням державного будівництва [8, с. 276].

В 1920 році в Україні були ліквідовані університети. З'явилися заклади вищої освіти нового типу – інститути: народної освіти, які готували фахівців з професійної освіти та виховання, індустріально-технічні, сільськогосподарські, соціально-економічні, медичні, художні тощо. Інститути були націлені на підготовку спеціалістів вузької професійної спеціалізації. З такою ж метою створювалися спеціалізовані технікуми.

Одним з головних питань в національній політиці в 1920-х роках була українізація різних сфер життя суспільства. У справі українізації освіти значну роль відіграли постанова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету «Про застосування у всіх установах української мови поряд з великоруською» [3, Ст. 5], постанова Ради Народних Комісарів УСРР «Про введення української мови в школах та радянських установах» [4, Ст. 509] від 1920 року, постанова РНК УСРР «Про заходи по українізації навчально-виховних та культурно-просвітницьких установ» від 27 липня 1923 року [5, Ст. 430], постанова Президії ВУЦВК та РНК УСРР «Про заходи забезпечення рівноправ'я мов і про сприяння розвитку української мови» від 1 серпня 1923 року [5, Ст. 435].

Важливо було не тільки навчити майбутніх спеціалістів української мови, а підвищити освітній ценз українського етносу. Так у 1923 – 1924 навчальному році в інститутах УСРР студенти-українці складали 30,3% від загальної кількості, а в технікумах – 56,9% [2, с. 252].

Особливе значення мала українізація педагогічних вишів, тому що вони готували фахівців не лише для загальноосвітніх шкіл, а й педагогів для закладів професійної освіти. Журнал «Шлях» освіти в 1923 – 1924 роках публікував інформації про склад здобувачів педагогічних навчальних закладів. Поступово зростав відсоток українців серед студентської молоді. Так у 1923 році студенти-українці в Полтавському інституті народної освіти складали 94,5% [9, с. 274], на факультетах соціального виховання інститутів народної освіти України – 61,7% [9, с. 293]. В той же час в інститутах народної освіти кількість викладачів-українців збільшилася до 37% [9, с. 193]. Серед першокурсників всіх спеціальностей інститутів народної освіти України в 1924 – 1925 навчальному році українці складали 57,8% студентів, а серед прийнятих на трирічні педагогічні курси – 75,4% [10, с. 247 - 250]. В 1924

– 1925 навчальному році з 12 інститутів народної освіти 10 закладів вели навчальний процес українською мовою [7, с. 105].

Питання українізації вищої школи розглядалися на засідання колегії Народного комісаріату освіти УСРР, IX з'їзді КП(б)У, Всеукраїнських з'їздах Рад.

В постанові квітневого (1925 року) пленуму ЦК КП(б)У «Про українізацію» йшлося про необхідність залучати кращих випускників вишів-українців до наукової роботи, підготовки професури [1, с. 47 - 48]. Про актуальність цього питання свідчить статистика. Серед 37 вишів України у 1926 році українською мовою навчання проводили лише 10 закладів (27%), а серед 141 технікуму – лише 41 навчальний заклад (29%). Двома мовами навчальний процес був організований у 17 інститутах (46%) і 65 технікумах (45,3%) [6, с. 28]. Така ситуація складалася, в першу чергу, саме через брак фахівців вищої кваліфікації, які вільно володіли українською мовою.

Поступово все більше етнічних українців прагнули отримати вищу освіту. В 1925 – 1926 навчальному році українці вже склали 59,4% серед першокурсників інститутів, 64,3% – серед першокурсників технікумів [8, с. 106].

Паралельно з українізацією проводилася робота по забезпеченню національним меншинам можливостей отримати освіту рідною мовою, розвивати національну культуру. Це вирішувалося за рахунок відкриття національних загальноосвітніх шкіл, культурно-просвітницьких установ тощо.

З метою підготовки педагогів для національних навчально-виховних закладів станом на 1926 рік в Україні працювали 4 єврейські, 2 німецькі, болгарський, польський, молдавський педагогічні технікуми. [7, с. 79]. В Одеському інституті народної освіти функціонували німецький та єврейський відділи на факультеті соціального виховання. При Маріупольському педагогічному технікумі працювало грецьке відділення, при Київському політехнікумі – чеська група. Хортицька вчительська семінарія готувала педагогів для шкіл менонітів [11, с. 41- 42]. Представники всіх етнічних груп України мали можливість здобути вищу та спеціальну професійну освіту. В 1925 році представники національних меншин (росіяни в той час не відносилися до національних меншин) склали 24, 4% серед першокурсників інститутів та 22,6% – серед першокурсників технікумів [7, с. 90].

Радянська влада використовувала освіту для просування свого бачення формування суспільства та розбудови державності, підготовки лояльних до влади кадрів. Система вищої освіти була покликана виховувати майбутніх фахівців в дусі комуністичної ідеології. Але незважаючи на це, слід констатувати, що національно-культурна політика 1920-х років сприяла просуванню української мови в систему вищої освіти, підняттю освітнього цензу українського етносу, забезпеченню прав національних меншин на отримання вищої та спеціальної професійної освіти.

Перелік використаних джерел:

1. Вісті ЦК КП(б)У. 1925. № 6.
2. Звіт Робітничо-селянського Уряду України за 1923 – 1924 рік до дев'ятого Всеукраїнського з'їзду Рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів Харків: ВУЦВК, 1925. 308 с.
3. Зібрання узаконень та розпоряджень Робоче-Селянського Уряду України. № 1. Харків: НКЮ, 1920.
4. Зібрання узаконень та розпоряджень Робоче-Селянського Уряду України. № 24. Харків: НКЮ, 1920.
5. Зібрання узаконень та розпоряджень Робоче-Селянського Уряду України. № 29. Харків: НКЮ, 1923.
6. Народна освіта на Україні на 1 січня 1927 р. Харків: ЦСУ, 1927. 31 с.

7. Ряппо Я. П. Народна освіта на Україні за десять років революції. Харків: Держвидав, 1927. 126 с.
8. Тарнавська С. В. Вища школа УСРР в 1920-х – на початку 1930-х років: радянська історіографія. *Таверійській вісник освіти*. 2015. № 4 (52). С. 275 - 285.
9. Шлях освіти. 1923. № 7 - 8.
10. Шлях освіти. 1925. № 1 - 2.
11. Шлях освіти. 1927. № 10.

ВПЛИВ ЗМІ У ФОРМУВАННІ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ

ДРАЧУК А. О.

*здобувачка 3 курсу
факультету геодезії, землевпорядкування та агроінженерії,
ОПП «Геодезія та землеустрій», 193 Геодезія та землевпорядкування
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ФЕДОРОВА І. В.

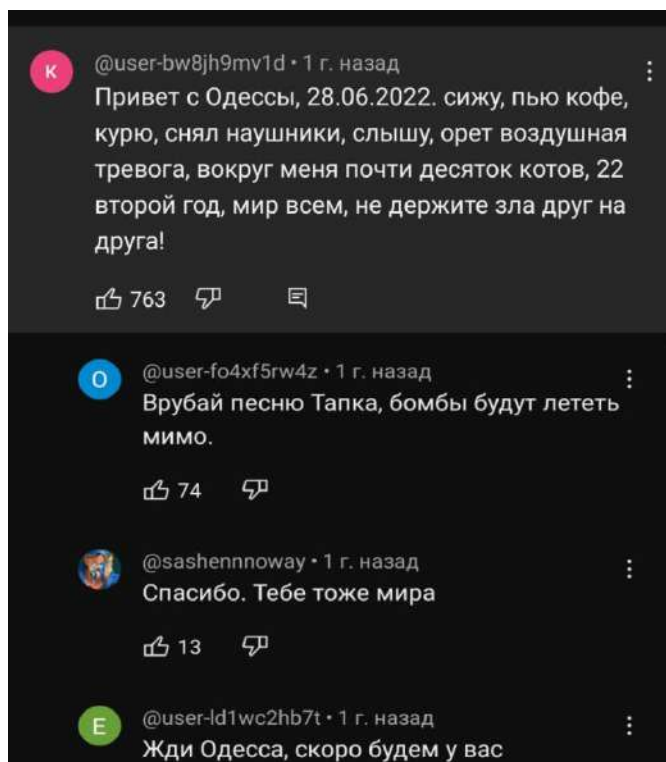
*старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук,
Одеський державний аграрний університет,
м. Одеса, Україна*

Засоби масової інформації мають величезний вплив на суспільство і на суспільну думку. До ЗМІ належать не тільки преса та радіо, а також інтернет, телебачення, кінематограф, реклама, мультфільми тощо.

Розкриваючи зазначену тему, ми хочемо зосередити увагу на аспекті впливу засобів масової інформації на громадську думку суспільства щодо формування знань про історію, політику, традиції України, життя громадян, формування громадянського суспільства тощо.

Розпочнемо з музики. Українська культура дуже цікава та багатогранна. Розглянемо козацьку добу. Образ козацтва часто використовується, коли мова йде про нашу країну (про шароварщину, яку просуває росія, тут не буде йтися). Візьмемо до прикладу норвезьку групу «Ylvis» та її популярну пісню «Trusker`s Hitch» [1], де на 51 секунді демонструється відео з людьми, котрі в шароварах і вишиванках з кожухом в'яжуть вузол, навчаючи цього інших людей. Звісно, там народне комбо, бо одяг український, місце норвезьке, а мова румунська та англійська. Але сам факт демонстрації української культури в відео, яке переглянуло 26 млн. людей (багато з яких потім шукали оригінал з самим тьюторіалом з в'язання) вже формує інтерес до України в закордонних суспільствах.

Але є і негативна сторона. Наприклад, Sabaton, шведська хеві-метал група, творчість якої побудована на оспівуванні Першої та Другої світових війн, просуває в маси негативні наративи. В своїй пісні «Attack of the death men»[2] вони співають такий куплет: «Hindenburg against the Tsar. Move in 12 battalions large. Into a Russian counter-charge. They'll be fighting for their lives. As their enemy revives. Russians won't surrender, no. Striking fear into their foe», що буквально перекладається як: «Гінденбург проти царя. Рухайтесь дванадцятьма великими батальйонами. У російський зустрічний заряд. Вони будуть боротися за своє життя. Як їх ворог відроджується. Росіяни не здадуться, ні. Навіюють страх на свого ворога». Тобто ця група напряму говорить, що в Другій світовій війні брали участь тільки росіяни, захищаючи «свої» території. Про інші народи в цій пісні навіть не згадується. Також від російського співака Radio Tarok на цю пісню є кавер, де він співає ці рядки так: «Мёртвые поля, Гинденбург против царя. И атака мертвецов ввергла в панику врагов. Кашлял кровью, сплюнув с губ, каждый знал, что уже труп. Маршируя на врага, в штыки шли русские войска» [3]. Тут ситуація ще гірше, тому що якщо шведську мову колишні країни СРСР не розуміють, то російську – так. Це дуже погано впливає насамперед на самих українців, до прикладу коментар українця під одним з відео цього співака [4], де на лице результат промивання мізків російською пропагандою (результат подано на рисунку 1).

Рис. 1. Вплив російського контенту на українців

Також від Sabaton є інша пісня «Panzerkampf» (на яку в Radio Tarok також є кавер [4]), де відкрито співається про те, як «руські сини» заплатили велику ціну за те, щоб повернути хід війни, а потім все шліфується прекрасною фразою про те, що: «Матушка Русь, мы гордимся тобой! Братских народов союз вековой!». Тобто мало того, що тільки росіяни воювали, так вони ще й намагаються грати на тому, що ми «братські народи».

Якщо говорити про телебачення, то ще до початку війни в 2014 році на наших телеканалах крутили такі серіали, як: «Не родись вродливою», «Букіні», «Татові доньки», «Кадети», «Вороніни», «Моя чудова няня» тощо. Де було відверте висміювання України як держави, так і української національності.

У серіалі «Татові доньки» була така персонажка, як Тамара, яка приїхала з Харкова. В одній із серій вона приходить до Васнецова (головний герой, батько доньок) і говорить, що її знайшла міграційна служба і щоб той одружився з нею, бо вона нелегальна мігрантка, мрією якої завжди було вийти заміж та мати російське громадянство. Тобто тут українців висміюють, бо вони наче всі мріють мати громадянство росії, а також живуть в селах без доріг, їздять на підводі, мають поганий характер, галасливі, невічливі, постійно запізнюються, є алкоголіками та диваками. Саме такою була показана в серіалі Тамара, а також її родина, яка потім приїхала на «весілля».

Якщо говорити про «Мою чудову няню», то Віка (головна героїня) також приїхала з України, а саме з Маріуполя, де жила в квартирі з тарганами. Якщо в оригінальному американському серіалі «The Nanny» няня була єврейкою і це намагалися обіграти, не принижуючи нікого, бо сама акторка була єврейкою і репрезентувала свою націю, то в російській адаптації все перекрутили, як їм потрібно, і не приховували негативу та гидливості до українців. Наприклад, в одній із серій з Віки намагалися зробити еліту московського суспільства, тренуючи з нею букву «г», наче в українському алфавіті існує тільки глуха «г», відчували її від реготу та звичок, які начебто характеризували українців, звісно, в негативному сенсі. Також в цьому серіалі постійно згадувалося, що героїня з Маріуполя, але подавалося це так, наче Маріуполь – якесь місто в росії. Так само згадувалися Одеса та Харків. Саме таке потворство поєднувало Україну з росією, бо прочитавши

коментарі під розбором цього серіалу [5], можна знайти купу людей, котрі дивлячись його в дитинстві думали, що Маріуполь – це якесь місто росії саме через цей серіал.

Серіал «Кадети» теж є пропагандою, адже саме в ньому показувалося, як круто служити за контрактом в російській армії. Родзинкою цього серіалу було те, що там служили всі національності, які проживали тоді на території росії, але, звісно, всі представники інших народів були обіграні в зневажливій та недолугій формі. Сюжет серіалу формулював думку у глядачів про те, як же круто бути об'єднаними в одну дружню армію (натякаючи на об'єднання країн, і в першу чергу України з росією). Найцікавішим є те, що серіал проіснував 10 років і завершився в 2014, саме тоді, коли росія вторглася на територію України. Тобто зі своєю задачею серіал справився, налаштувавши величезну кількість українців проти України та нав'язавши їм «любов» до всього російського.

Герой «Кадетів» прапорщик Шматко народився в Донецьку, а потім переїхав з батьками до Одеси. Саме про нього випустили спін-офф на 10+ серій, де той повертається з росії в Одесу, після прибуття хвалить місто за зображення Леніна на вокзалі, свариться з якимось чоловіком, підмітивши, що той або з Харкова, або з Херсону, бо надто сварливий і непривітний, а потім намагається купити в магазині продукти за рубли. Також проблемою даного серіалу (та й багатьох інших) є піар російських письменників, наче в нас немає своїх чудових, таких як Ліна Костенко, Василь Стус, Іван Франко, Григорій Квітка-Основ'яненко та інші.

Таких пропагандистських серіалів було багато і всі вони показувалися українцям вдень і вночі. І всі це активно сприймали.

Отже, ми проілюстрували лише фрагменти впливу ЗМІ на суспільство. Тому це ще один напрямок російської пропаганди в українському медіапросторі. Саме таким чином росії вдалося так сильно втрутитися в українську культуру та потягти країну за собою на дно. Але, на щастя, з початку повномасштабного вторгнення свідомих українців стало набагато більше. Люди почали фільтрувати інформацію та відкидати все російське.

Перелік використаних джерел:

1. Ylvis. Trucker's Hitch [Official music video HD]. TV Nordge: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TUHgGK-tImY>. (дата звернення: 30.10.2023).
2. SABATON. The Attack Of Dead Men (Official Music Video). Sabaton: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LRNuWYvRtaс>. (дата звернення: 30.10.2023).
3. Sabaton. Атака Мертвецов / The Attack of the Dead Men (Cover на русском | RADIO ТАРОК). Radio Тарок: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hRow6G5wQIw>. (дата звернення: 30.10.2023).
4. Sabaton. Panzerkampf (Cover by Radio Тарок | на русском). Radio Тарок: веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=hSK_f1L0-xE. (дата звернення: 30.10.2023).
5. ЧОМУ МИ ЦЕ ДИВИЛИСЬ: НЯНЯ ВІКА, СОЛДАТИ, КАДЕТИ? Загін кіноманів: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=a3byRagAGO8&t=610s>. (дата звернення: 30.10.2023).

РОЛЬ СУСПІЛЬНО – ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

КОРОЛЕНКО І. С.

*здобувачка 3 курсу
факультету геодезії, землевпорядкування та агроінженерії,
ОПП «Геодезія та землеустрій», 193 Геодезія та землевпорядкування
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

ФЕДОРОВА І. В.

*старший викладач кафедри суспільно – гуманітарних наук,
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Вища освіта передбачає підготовку фахівців в певній галузі, для якої існує ряд професійних дисциплін, необхідних для вивчення. З їх допомогою здобувач може ознайомитись зі специфікою майбутньої професії, отримати необхідні базові навички для подальшої праці. В результаті навчання студент стає молодим фахівцем в обраній галузі. Але для роботи лише професійних навичок недостатньо, університет формує особистість, яка має взаємодіяти в суспільстві та може стати лідером.

Усі суспільно – гуманітарні дисципліни мають безпосередньо вагомий вплив на світогляд людини. Серед них хочеться виділити історію України, соціологію, психологію та філософію.

Історія – наука, яка вивчає минуле та сьогодення. Історичні процеси в суспільстві розвиваються за спіраллю, тим самим формуючи цивілізаційний прогрес. Тобто знання про певні суспільні події з минулого можуть допомогти уникнути повторних загострень у майбутньому. Історія України має на меті виховати національно свідомого, активного та патріотично налаштованого громадянина [1].

Історія України є важливою складовою у системі вищої освіти особливо у наш час, адже саме вона формує у студентів поняття про історію становлення нашої держави, проблеми та перспективи розвитку української державності. Вона вчить аналізувати усі події, процеси минулого, знаходити відповіді на суперечливі питання та аналізувати факти, висловлювати своє бачення та ставлення до подій, що відбувалися. Та найголовніше, що формує дана дисципліна – чітку громадянську позицію, адже завдяки їй студенти краще розуміють механізми функціонування суспільства та можуть бути активними учасниками громадських процесів [2].

Філософія є способом теоретичного розв'язання світоглядних проблем, є теорією світогляду [3]. Вона знайомить студентів зі закономірностями існування людини, досягненнями теоретичного мислення, адже велика кількість сучасних вчень та політичних теорій спираються саме на філософські знання акумульовані суспільством. Дана дисципліна вчить творчо мислити, аналізувати та оцінювати концепції, ідеї. Сприяє розвитку логічного та критичного мислення, завдяки якому студенти можуть розглядати ситуацію з різних боків і шукати цікаві шляхи розв'язання проблеми, що є гарною навичкою для вирішення майбутніх професійних задач.

Соціологія є невід'ємною частиною циклу суспільно – гуманітарних наук, адже саме вона допомагає зрозуміти як працює соціум. Під час її вивчення розглядаються різні групи, інститути та структура суспільства, його процеси та механізми. Що допомагає студентам усвідомити свою соціальну роль в суспільстві та, можливо, брати участь у його

трансформації. Вона допомагає розуміти та аналізувати проблеми, які існують у соціумі, наприклад, бідність, нерівність, расизм, та розвивати навички щодо способів їх усунення. Набуті знання з даної дисципліни будуть дуже корисними для майбутніх фахівців абсолютно всіх професій, так як кожного дня людина знаходиться та взаємодіє з іншими індивідами у суспільстві.

Психологія – це галузь, яка займається спостереженням психічних процесів як на усвідомленому рівні, так і на несвідомому [4]. Ця дисципліна має вагомий вплив на формування у студентів уявлення про своє власне «Я»: допомагає краще зрозуміти себе, свою поведінку, емоції, що сприяє індивідуальному вдосконаленню та особистісному розвитку. Вивчення психології розвиває навички спілкування та розуміння інших людей, управління своїми емоціями та стресом, які допомагають покращити міжособистісні відносини з оточуючими та отримати необхідні навички для майбутньої роботи.

Таким чином можемо зазначити. Роль суспільно – гуманітарних наук в системі вищої освіти є ключовою у формуванні критичного мислення, комплексного світогляду студентів. Суспільно-гуманітарні науки розвивають навички, необхідні для оцінки та аналізу інформації і прийняття зважених рішень, виховують етичні цінності, комунікативні навички, допомагають у формуванні громадянської позиції.

Усі вищезгадані аспекти акцентують важливість суспільно – гуманітарних дисциплін як необхідного компонента університетської освіти, що сприяє розвитку сильної свідомої особистості та професійного зростання фахівця.

Перелік використаних джерел:

1. Бідзіля П.О., Дідик С.С. Історія України: навч.–метод. посіб. для студентів вищ. навч. мед. закл., вид. доопрац. та доп.. Запоріжжя: ЗДМУ, 2016. 198 с.
2. Карнаух А.А. Вплив соціально – гуманітарних дисциплін у вищій школі на формування політичної культури студентської молоді. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін.* 2009, вип. 1. с. 76 – 79.
3. Вільчинський Ю.М., Северин – Мрачковська Л.В., Гаєвська О.Б. та ін. Філософія: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2019. 368 с.
4. Психологія — що це. Історичне становлення науки. [Електронний ресурс] URL: <https://pleso.me/ua/blog/psihologiya-sho-ce-istorichne-stanovlennya-nauki> (дата звернення: 01.04.2024).

ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ В ОДЕСІ

ЛЬВОВИЧ Г. С.

*Здобувачка магістерського рівня вищої освіти
Спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

ФЕДОРОВА І. В.

*Старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Факультет ветеринарної медицини Одеського державного аграрного університету має багату історію, яка бере початок ще в XIX столітті. Початки освіти в галузі ветеринарної медицини в Одесі сягають до 1835 року, коли було відкрито Курс ветеринарної медицини при Одеській земській лікарні. Згодом, у 1863 році, була створена Одеська ветеринарна станція, яка надавала послуги з догляду за тваринами та проводила науково-дослідну роботу.

У 1920 році було засновано Одеське ветеринарне училище, яке згодом стало Одеським інститутом ветеринарної медицини, а потім – факультетом ветеринарної медицини ОДАУ. Протягом усієї своєї історії факультет активно розвивався, розширюючи свої можливості в галузі навчання, науки та практики.

У 1918 р. Товариство сільського господарства Півдня України відкрило в Одесі вищий сільськогосподарський інститут. У створенні та розвитку інституту брали участь видатні вчені того часу[2]. У 1919 році Одеський вищий сільськогосподарський інститут було перейменовано на Одеський сільськогосподарський інститут. У жовтні 1923 року за рішенням Одеського Губвиконкому було передано в постійне користування інституту будівлю за адресою вул. Канатна (Свердлова), 99 – приміщення колишньої Одеської духовної семінарії загальною площею понад 12 тис. кв. м. Побудоване воно було в 1902–1903 роках архітектором Л. Прокоповичем. Сьогодні, у цій будівлі знаходиться кафедра хімії, де ветеринари, агрономи та інші здобувачі вивчають дисципліну. [4]

В 1938 році на перший курс ветеринарного відділення зоотехнічного факультету було зараховано 25 осіб. На той час деканом факультету був Г. С. Луцкер, а базові дисципліни такі як: «Анатомія, сільськогосподарських тварин», «Гістологія», «Патфізіологія», «Фармакологія», викладали запрошені вчені з Одеського медичного інституту. Під час другої світової війни Одеський сільськогосподарський інститут призупинив свою діяльність. Навчання поновили у 1944 році після звільнення м. Одеси від німецько-фашистських загарбників. У 1946 році 19 випускників вперше отримали дипломи ветеринарних лікарів. У повоєнний час були сформовані загальнобіологічні та клінічні кафедри для підготовки висококваліфікованих фахівців цього профілю, які увійшли до складу новоствореного в інституті факультету ветеринарної медицини. Першим деканом став відомий вчений морфолог, доктор біологічних наук професор В. М. Жеденов. Володимир Михайлович за короткий час укомплектував колективи кафедр висококваліфікованими вченими-педагогами, налагодив успішно навчально-виховну, наукову та методичну роботу факультету[3]. 1948-1955 р. деканами факультету були: доценти Д. В. Крисілов, І. В. Щербінін, проф. В. В. Колесніков. 1956 році у зв'язку з реорганізацією і передислокацією вищих навчальних закладів аграрного профілю в сільську місцевість, набір на факультет призупинили, а існуючих студентів перевели до Білоцерківського сільськогосподарського інституту. 1959р.

ветеринарний факультет розформували. Але через велику потребу спеціалістів цієї сфери, роботу факультету поновили у 1961 році. 1962 р. деканом факультету було призначено доцента О. Ф. Кузьміна – протягом 20-ти років плідної роботи професор активно розвивав кафедри та факультет. У різні роки факультет очолювали: доцент К. Г. Нідзвецкий, професор І. Л. Тараненко, професор В. Я. Атамась, професор Є. І. Буряк, доцент М. В. Богач, професор О. Й. Карунський, доцент Є. Ф. Станішевський, доцент А. В. Телятніков, доцент В. О. Найда, доцент Л. В. Пчелінська, доцент М. Г. Морозов, доцент Л. В. Пероцька.

1973 р. було завершено будівництво навчального і клінічного корпусу ветеринарного факультету, який за своїми розмірами та оснащенням став одним з провідних у своїй галузі у ХХ столітті. Кількість здобувачів після відкриття нового корпусу збільшилась у рази.

На сьогодні деканом факультетом є доцент Родіонова К. О. Катерина Олександрівна наразі продовжує плідно розвивати наш факультет.

Висновок. Сьогодні факультет ветеринарної медицини ОДАУ є одним із провідних навчальних закладів в Україні, де студенти отримують високоякісну освіту з ветеринарної медицини та проводять дослідження в цій галузі. Здобувачі вищої освіти Одеського державного аграрного університету мають змогу вивчати теоретичний матеріал у навчальних аудиторіях, які обладнанні відповідно до сучасних критеріїв, здобувати практичні навички і знання в сучасних лабораторіях, проходити практику на базі університетської клініки. В майбутньому ветеринарним лікарям дуже знадобляться такі знання та навички.

Перелік використаних джерел:

1. Історичне презентаційне видання «Одеський державний аграрний університет». Київ: ТОВ «Логос Київ», 2018. 280 с.
2. Історія української культури: навчальний посібник/ за ред. О.П. Сидоренка. Київ: Освіта України. 576 с.
3. Одеський державний аграрний університет. [Електронний ресурс] URL: <https://osau.edu.ua/pro-universytet/fakultety/fakultet-veterynarnoyi-medytsyny/> (дата звернення: 12.04.2024).
4. Федорова І.В. Розвиток аграрної освіти Півдня України на початку ХХ століття: до 100-ліття заснування Одеського державного аграрного університету. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. Херсон, 2018. № 4 (56), квітень 2018. С. 22-26. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/6.pdf>

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ПЕТРОВ І. Л.

*викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

В умовах боротьби із військовою агресією росії кількість волонтерських ініціатив стрімко зростає і продовжує розширюватися. Важливість волонтерства для України визнана на державному і суспільному рівні, що обумовлюється потребами суспільства допомоги у вирішенні складних військових, соціально-економічних і гуманітарних проблем. Волонтерство під час війни є надзвичайно важливим фактором підтримки військових операцій, надання допомоги оточуючим. Вчений В. Сірко стверджує, що «волонтери вносять вагомий внесок у захист національної безпеки, гуманітарну допомогу та розвиток громад» [7, с. 129]. Питання волонтерської діяльності висвітлено у наукових працях Ю. Хорунжого, С. Харенко, А. Капської, Т. Лях, Ю. Поліщук та інших вчених. У сучасній науці дослідження впливу волонтерства на формування соціально значущих і особистісних якостей студентів залишається недостатньо вивченим.

Метою дослідження є узагальнення та систематизація існуючих знань про вплив волонтерської діяльності студентів закладів вищої освіти на формування їх соціально значущих якостей як майбутніх фахівців. У посібниках, загальних енциклопедіях зазначено, що «Волонтер (від лат. «voluntarius» – воля, бажання, від англ. «voluntary» – добровільний, доброволець, йти добровільно) – це особа, яка за власним бажанням допомагає іншим». З 1990-х рр. поняття «волонтерство» увійшло в обіг в українській науковій літературі. У статті 1 Закону України «Про волонтерську діяльність» зазначається, що «волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги» [5].

У волонтерській діяльності молоді люди розвивають низку комунікативних і лідерських якостей та особистостей, організаційних умінь і практичних навичок. Сучасна молодь часто обирає волонтерство задля формування та розвитку своїх професійних здібностей, які створять можливості у майбутньому стати конкуренто-спроможними та висококваліфікованими спеціалістами [4, с. 168].

Практика волонтерської діяльності застосовується у ході професійної підготовки фахівців у зво. На думку І. Бежа «важливо вчасно сформувати образ майбутньої професійної діяльності студентської молоді під час навчання та окреслити перспективу майбутнього життєвого шляху» [1, с. 165]. Волонтерство допомагає молоді визначитися у життєвих цінностях, пріоритетах, усвідомити власні бажання та потреби. Участь у волонтерській діяльності впливає на прагнення, інтереси молодих людей, сприяє свідомому виборі майбутньої професійної діяльності [6, с. 114], формуванню моральних і вольових якостей, працелюбності, відповідальності за доручену справу та її результати. Особливу роль виконує студентське волонтерство, завдяки якому майбутній фахівець стає учасником міжособистісних взаємовідносин і професіоналом своєї справи [2, с. 175].

Студенти-волонтери здійснюють волонтерську роботу за різними напрямками: захист соціальної сфери і благоустрій; охорона навколишнього природного середовища; профілактика зловживання алкоголем; профілактика залежності від наркотиків; формування здорового способу життя; діяльність правозахисних організацій; охорона, збереження історичних пам'яток і культурної спадщини; робота в закладах освіти, науки, культури [2, с.

59–60]. Залучення студентів до волонтерських організацій і допомога людям є одним із факторів, що позитивно впливає на боротьбу з різними стресами, збільшує задоволеність життям, знижує відсоток відрахувань, позитивно позначається на соціальних відносинах у студентському середовищі.

Якості, що розвиваються у студентів, залучених до волонтерства, сприяють готовності ефективніше працювати і успішніше *взаємодіяти* з іншими людьми, надавати їм допомогу. Волонтерська діяльність студентів дає їм змогу зробити особистий внесок у розв'язання актуальних і соціально-значущих проблем, самореалізуватися через запровадження проєктів і ініціювання програм соціальної спрямованості. У дослідженні С. М. Демида і М. С. Носок була запропонована класифікація мотивів волонтерів: емоційні, психологічні, професійні, соціальні. Розглянемо класифікацію мотивів:

1. Емоційні – покращення свого власного емоційного стану, здатність впливати на суспільні процеси, моральне задоволення від допомоги іншим людям.

2. Психологічні – потреба в створенні почуттів єдності, солідарності з іншими, потреба у визнанні особистості та фундаментальна потреба у спілкуванні.

3. Професійні – можливості отримання нових знань, умінь, навичок, досвіду у процесі здійснення волонтерської діяльності, підготовка молоді до вибору майбутньої професії.

4. Соціальні – бажання змінити суспільне життя, знайомство з новими, цікавими, харизматичними людьми, реалізація власних задумів та ідей, творчих проєктів; відчуття корисного суспільству результату роботи, потрібність власної праці, почуття патріотизму [4, с. 172].

Науковець Н. І. Грищенко зазначив, що «у процесі волонтерської діяльності молодь розширює своє бачення, розвиває свій інтелектуальний рівень, реалізує можливість втілення своїх творчих планів та лідерського потенціалу. Особлива роль у формуванні лідерських якостей належить соціальному проєктуванню, що сприяє підвищенню соціальних компетенцій та розвитку навичок і умінь волонтера» [3, с. 78].

Волонтерський рух студентів під час навчання створює сприятливий імідж закладу вищої освіти на всіх рівнях, виявляє найбільш соціально активних, талановитих, відповідальних студентів, сприяє розвитку зв'язків із стратегічними партнерами, бізнес спільнотою та громадськими організаціями.

Останнім часом в Україні відзначається тенденція відкриття волонтерських центрів при закладах вищої освіти. Перевагою студентів, які займаються волонтерською діяльністю є: особиста зацікавленість в отриманні нових знань, набуття і удосконалення набутих раніше умінь і навичок, необхідних у майбутній професійній діяльності, бажання виконати проєкт бездоганно, швидко і на високому рівні, як професіонал спеціаліст відповідної кваліфікації з соціальної служби.

Отже, можна зробити висновок, що у процесі волонтерської діяльності студентської молоді під час навчання у закладах вищої освіти формуються соціально значущі якості (асертивність, самостійність, соціальна активність, соціальна відповідальність, толерантність, громадянськість, гуманність, доброта, почуття обов'язку, сила волі), необхідні у майбутній професійній діяльності, збагачується професійний досвід, розвивається креативно-творча діяльність, комунікативні здібності.

Перелік використаних джерел:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: [в 2-х кн. / Кн. 2.]. К. : Либідь, 2003. 280 с.
2. Горінов П. В. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження : монографія. Держ. ін-т сімейної та молодіж. політики. Київ : Держ. ін-т сімейної та молодіж. політики, 2022. 239 с.

3. Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право. 2018. 2. С. 73–78.

4. Демида С. М. Мотивація студентів до волонтерської діяльності. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2016. № 13. С. 168–174.

5. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (дата звернення: 21.04.2024).

6. Марчук А., Лобода В., Іваниса В. Волонтерська діяльність як засіб самовизначення й самореалізації молоді. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2023. 2 (48). С. 104–116.

7. Сірко В. С. Волонтерство під час війни в Україні: права та гарантії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 2. С. 124–129.

**ДУХОВНА БЕЗПЕКА ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ**

ПІНЧУК З. І.

*здобувачка I курсу факультету ветеринарної медицини,
211 Ветеринарна медицина
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

ФЕДОРОВА І. В.

*старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

В умовах російсько – української війни громадяни України страждають від моральних проблем. Вивчивши матеріали Міністерства освіти і науки України, чисельні публікації фахових психологів, я вважаю, що кожен українець зобов'язаний турбуватися про своє ментальне здоров'я[1]. Тому для того, щоб вирішувати ці душевні труднощі і випробування, потрібно прислуховуватися до наступних пунктів.

1. Важливість духовної безпеки в період війни:

- Духовна безпека є важливим аспектом життя суспільства в умовах війни, оскільки вона забезпечує відчуття стабільності та моральної сили.

- Українське суспільство стикається з викликами, що ставлять під загрозу його духовну безпеку, такі як пропаганда ворожнечі та розпалювання міжетнічних конфліктів.

2. Психологічні наслідки війни для національного ментального здоров'я:

- Російсько-українська війна призвела до серйозних психологічних травм та стресових ситуацій для громадян України.

- Постійна загроза військових дій, економічна нестабільність та емоційне виснаження суттєво поглиблюють проблеми з ментальним здоров'ям.

3. Роль уряду та громадських організацій у забезпеченні духовної підтримки:

- Уряд повинен активно працювати над створенням програм та ресурсів, спрямованих на підтримку духовної безпеки і ментального здоров'я населення.

- Громадські організації та благодійні фонди можуть відігравати ключову роль у забезпеченні психологічної підтримки та наданні психотерапевтичної допомоги.

4. Необхідність впровадження освітніх програм з ментального здоров'я:

- Важливо впроваджувати освітні програми з ментального здоров'я в школах та громадських установах для підвищення обізнаності та зменшення стигми стосовно психічних проблем.

- Освіта з ментального здоров'я допоможе українцям вчитися ефективно копіювати зі стресом та травмами, зберігаючи своє психічне здоров'я навіть у найважчих часах війни.

5. Значення підтримки соціальних мереж та медіа у зміцненні духовної стійкості:

- Соціальні мережі та медіа можуть відігравати ключову роль у підтримці духовної стійкості, поширюючи позитивні повідомлення, підтримуючи спільноти та стимулюючи діалог.

- Важливо забезпечувати доступ до об'єктивної та підтримуючої інформації через різноманітні медіа-канали для зменшення впливу дезінформації та паніки.

6. Роль культурних та релігійних інституцій у підтримці духовної солідарності:

- Культурні та релігійні інституції мають потенціал об'єднувати суспільство та надавати духовну підтримку через проведення релігійних обрядів, молитов та спільних заходів.

- Важливо сприяти співпраці між різними конфесіями та культурними групами для підтримки міжконфесійної та міжкультурної гармонії.

7. Необхідність розвитку психологічних служб та консультаційних центрів:

- Створення та розвиток психологічних служб та консультаційних центрів допоможе забезпечити доступ до професійної психологічної підтримки для всіх, хто потребує допомоги у вирішенні психологічних проблем.

- Ці служби можуть надавати психотерапевтичну підтримку, консультування та розробляти індивідуалізовані програми для кожної потреби, сприяючи здоровому психологічному функціонуванню суспільства.

8. Залучення громадськості до програм психосоціальної підтримки:

- Важливо створювати умови для активної участі громадськості у програмах психосоціальної підтримки, залучаючи волонтерів та активістів для надання допомоги та розвитку соціально-психологічних ініціатив.

- Це сприятиме формуванню відчуття спільності та солідарності в суспільстві та забезпечить підтримку тим, хто переживає психологічний стрес внаслідок війни.

Ці пункти висвітлюють важливі аспекти духовної безпеки та ментального здоров'я українського суспільства в умовах російсько-української війни та підкреслюють необхідність різноманітних заходів для їх забезпечення та підтримки; розширюють уявлення про різноманітні способи зміцнення духовної стійкості та підтримки ментального здоров'я українського суспільства під час війни, вказуючи на важливість різноманітних секторів суспільства у цьому процесі.

Останні пункти відображають значення розвитку інфраструктури психологічної підтримки та активної участі громадськості у підтримці ментального здоров'я українського суспільства в умовах війни[2].

Куди ж звертатися за психологічною допомогою?

Канали психологічної підтримки:

Лінія Національної психологічної асоціації: 0 800 100 102 (працює щодня з 10:00 до 20:00);

Національна гаряча лінія для дітей та молоді від Ла Страда: 0 800 500 225;

Лінія від благодійного фонду «Голоси дітей»: 0 800 210 106 (працює з 09:00 до 20:00).

Також є можливість записатися на очні консультації;

Міжнародна гуманітарна організація «Людина в біді»: 0 800 210 160

Сервіси:

ПОРУЧ – тут є можливість записатися до онлайн-групи підтримки для підлітків. Консультації проводять двічі на тиждень на платформі Zoom;

«Не дрібниці» – це телеграм-бот, який допоможе підліткам розібратися у власному емоційному стані, підтримати своє ментальне здоров'я й отримати фахові консультації від психологів;

Teenergizer – це молодіжний рух, який пропонує безоплатну та конфіденційну психологічну підтримку для підлітків. На сайті можна записатися на безоплатну консультацію [1].

Висновок: Російсько-українська війна створила складні виклики для українського суспільства, підірвавши його духовну безпеку та ментальне здоров'я. На фоні постійної загрози військових дій та економічної нестабільності громадяни переживають серйозний психологічний стрес, який може мати довготривалі наслідки для їхнього благополуччя. Однак, у цих умовах важливо підтримувати духовну стійкість та забезпечувати доступ до психологічної підтримки для всіх, хто цього потребує. Зусилля уряду, громадських

організацій, медіа та культурних і релігійних інституцій є ключовими для зміцнення духовної безпеки та підтримки ментального здоров'я українського суспільства. Розвиток інфраструктури психологічної підтримки та активна участь громадськості є важливими кроками у напрямку створення стійкого й здорового суспільства, яке може протистояти викликам війни та будувати майбутнє на основі злагоди та співпраці.

Перелік використаних джерел:

1. У МОЗ оприлюднили сервіси та гарячі лінії, куди можуть звертатися підлітки, щоб отримати психологічну допомогу [Електронний ресурс]. URL: <https://suspihne.media/540049-u-moz-opriludnili-servisi-ta-garaci-linii-kudi-mozutzvertatisapidlitkisobotrimatipsihologicnudopomogu/#:~:text=%D0%9A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D0%B8%3A,00%20%D0%B4%D0%BE%2020%3A00> (дата звернення 06.04.2024)
2. Психоемоційна підтримка: турбота про себе під час війни [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/psihoeemocijna-pidtrimka-turbota-pro-sebe-pid-chas-vijni> (дата звернення 06.04.2024)
3. Міроненко Тома Під час війни багато українців стикаються з перепадами емоцій. Психологиня пояснює, як навчитись керувати емоціями та перейти до етапу адаптації [Електронний ресурс]. URL: <https://forbes.ua/inside/pid-chas-viyni-bagato-ukraintsiv-stikayutsya-z-perepadami-emotsiy-psihologinya-poyasnyue-yak-navchitis-keruvati-emotsiyami-ta-pereyti-do-etapu-adaptatsii-06032022-4273>
4. Свеженцева Ілона «Далі буде краще,» — військовий психолог про підтримку психологічного стану під час війни [Електронний ресурс]. URL: <https://suspihne.media/221165-dali-bude-krase-vijskovij-psiholog-pro-pidtrimku-psihologicnogo-stanu-pid-cas-vijni/>

ВІД АНТРОПОЛОГІЇ ДО ФІЛОСОФІЇ МОРАЛІ: З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

ФЕДОРОВА І. В.

*старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет,
м. Одеса, Україна*

Філософія моралі чи етика є теоретично виражене осмислення морального ставлення до світу. Вплив моралі на повсякденне життя, на характер особистості та суспільства важко переоцінити, це система знань, що допомагає осмислити те, що слід і чого не слід робити, відрізняючи добро від зла, корисне від шкідливого. У кожному суспільстві існує безліч засобів і прийомів трансляції чи комунікації цих знань з метою їхнього впливу на свідомість і поведінку людей. Тож у процесах етичної раціоналізації життєвого світу виховання внутрішньо пов'язане з освітою, а вихованість з освіченістю, з виконанням морального обов'язку. У моралі, казав ще Сократ, неможливо знати, але не діяти. За допомогою етичних знань, що передаються та засвоюються з раннього дитинства, формується необхідний рівень згоди та порядку в суспільстві. Все різноманіття етичних знань можна звести до моральних понять, міркувань та норм. Моральні поняття є відображеннями в окремому слові або словосполученні різних проявів та відтінків добра та зла. Такими є поняття чесності, щедрості, великодушності, чуйності, подяки, розважливості, почуття міри, брехливості, скупості, черствості, віроломства, самовпевненості, впертості, марнославства тощо. У кожній із природних мов тисячі таких слів та словосполучень. Повсякденна мова є значною мірою мовою моралі, хоча зазвичай ми цього не усвідомлюємо. Завдяки мові моралі, включеній у повсякденне спілкування, для людей встановлюються певні моральні зв'язки [2, с. 57-59].

Те саме стосується моральних суджень та норм. Вони будуються на основі моральних понять і складають великий перелік визначень, оцінок, розпоряджень, настанов, заборон, призначених для різних життєвих ситуацій та положень. До розгорнутих моральних суджень можна віднести міфи, притчі, значний шар прислів'їв і приказок, і навіть байки та загалом й інші твори літератури. Відомим моральним змістом наповнені давньогрецькі розповіді про подвиги Геракла та Прометея, біблійні міфи про Ноя та Мойсея, твори Лафонтена, Сенеки, Абеяра, Монтеня, Езопа. Що ж до української етичної думки, то деякі сучасні філософи (В. С. Горський, В. В. Бичков та ін.) вважають, що філософія Київської Русі була значно «етизована», тобто моральна проблематика мала перевагу у загальному обсязі філософських питань. Зародження вітчизняної філософії моралі пов'язане зі змінами у свідомості людей під впливом християнського світогляду та повною мірою відбивало дух тієї епохи [6, с. 197].

Особливою формою фіксації морального досвіду є моральні кодекси, які постають іноді у вигляді довгого списку приписів і заборон на всі типові випадки життя. Прикладом такого способу комунікації моралі може служити давньоіндійський перелік правил відповідної поведінки, відомий під назвою «Закони Ману». Він містить кілька сотень норм, яких має дотримуватися людина у суспільному та сімейному побуті. В інших випадках пропонується більш короткий перелік найбільш загальних правил чи принципів: десять заповідей або законів Мойсея, що містяться в П'ятикнижжі, чотирнадцять чеснот Б. Франкліна, нарешті, українські народні традиції та цінності [4, с. 355] тощо. Кожен подібний кодекс відображає суспільні відносини та настрої тієї епохи, в якій вони створювалися. Наприклад, чесноти Франкліна, сформульовані за доби бурхливого розвитку капіталізму США, відбивають головним чином ідеал успішного, досконалого підприємця. Це список із чотирнадцяти рис особистості: 1) працьовитість, 2) точне дотримання фінансових зобов'язань, 3) бережливість, 4) помірність у їжі та питві; 5) небагатослівність, здатність

уникати порожніх розмов, яких немає користі жодному зі співрозмовників; 6) дотримання порядку у всьому; 7) рішучість у виконанні прийнятих планів; 8) щирість, чесність; 9) справедливість; 10) помірність; 11) чистота, охайність в одязі та житлі; 12) спокій, тобто здатність не хвилюватися через дрібниці, через неприємності звичайні і неминучі; 13) цнотливість; 14) скромність [7, с. 117].

Нарешті, ще одну складну і витончену форму комунікації моралі складають праці та окремі міркування про природу моральності, про специфіку окремих моральних понять та норм. Існує безліч роздумів про різні нюанси добра, блага, справедливості, довіри, пороку, зла, зради, заздрості. Наприклад, цілком серйозно обговорюється питання про естетичну привабливість зла, про можливість і здатність підкорити мораль естетиці, знайти чарівність у найгіршому. Ця, звичайно, дуже сумнівна теза лежить в основі «Квітів зла» Шарля Бодлера. Але уявити можна будь-що і від цього навряд чи щось зміниться. За зачаруванням злом стоять витончено-болючі та позбавлені моральних обмежень задоволення пристрастей і бажань, поєднані з диявольським мистецтвом убезпечити себе від докорів сумління.

Інший приклад – поняття толерантності, яке стало останніми роками актуальним та модним. Ми бачимо, що в більшості випадків толерантність уявляють як м'якість, поступливість, іноді навіть як покірність і послух, тобто транслюється по суті слабкість. Така властивість близька за своєю природою до біологічної толерантності, сприйнятливості зовнішнього впливу. Важливо інше – є природа етичної, культурної толерантності. Найбільше значення мають тут сила, шляхетна мужність та мудрість. До того ж це дозволяє відокремити характерну для істинної толерантності терпимість від терпіння і терплячості. Здається, що терпіння є характеристикою об'єкта, який відчуває на собі якийсь негативний вплив, тиск. На відміну від цього, толерантність – характеристика суб'єкта, що виражається у його відкритості та вільному мисленні. Все це свідчить про те, що сучасна філософія моралі переживає глибоку ідейну кризу. Справа в тому, що через уявлення про моральне і аморальне, пристойне і непристойне, прекрасне і потворне люди пізнають і оцінюють все, що відбувається, вибираючи на цій основі прийнятні форми поведінки і стилю життя. «Етика, – пише відомий англійський філософ Дж. Мур, – може нам сказати, яку з альтернатив, що лежать в межах нашого вибору, буде краще вибрати» [2, с. 67-69]. Вона озброює необхідними для цього знаннями та навичками, допомагає правильно побудувати стосунки зі світом, набути відчуття радості та сенсу буття. З іншого боку, недолік етичних знань або їх заперечення мають у наслідок різноманітні неврози, відчуття тривоги, спустошеності. Такій людині важко пристосувати себе до оточення та оточення до самої себе. Звідси цілий букет негативних якостей: підозрілість, дратівливість і постійне невдоволення життям, занепокоєння визнанням своїх заслуг і ревниве ставлення до успіхів оточуючих, принизлива залежність від їхнього заступництва та підтримки та багато іншого, до чого так схиляється сучасне суспільство.

Переваги етичної раціоналізації життєвого світу незаперечні. Виконуючи, незважаючи на зовнішні та внутрішні перешкоди те, чого зобов'язує моральний обов'язок, етика, кажучи словами І. Канта, вчить тому, як стати гідним щастя. Зауважте, не щасливим, а саме гідним щастя! Звертаючись до витоків філософії моралі, слід зазначити, що виникнення етики пов'язане з ім'ям давньогрецького філософа Аристотеля. У основі цього терміна лежить грецьке слово *ethos* – етос, що означає «звичка, звичаї, звичаї». У перекладі латинською мовою, зробленому вперше римським оратором і мислителем Цицероном, слову *ethos* відповідає *mos* і похідні від нього *moralis* – «моральний» і *moralitas* – «мораль». Як бачимо, поняття «етика», «моральність», «мораль» у принципі збігаються. У повсякденній мові, а найчастіше у науковій та науково-методичній літературі вони використовуються як синоніми. Однак у вітчизняній філософії склалася ще традиція розрізнення цих понять. Під етикою мають на увазі теоретичне знання, науку, а під мораллю і моральністю – предмет, що вивчається цією наукою, – моральні норми, моральна свідомість і поведінка. Це не означає,

що справжньою реальністю етики є лише системи абстрактного знання, що це наука у тому, що має бути, а чи не у тому, що насправді є і буває. Етика – наука про мораль і, певною мірою, елемент самої моралі. Дещо інакше говорить про те ж відомий французький філософ Поль Рікер. У його розумінні етика є закріпленим у знаннях (усвідомленим) прагненням до досконалого життя, а мораль – поєднанням цього прагнення до норм[5, с. 550]. Існує також умовне, але дуже важливе з психологічної точки зору, розмежування моралі та моральності. Мораль – це задані етикою конкретні правила та розпорядження поведінки. Моральність – внутрішня схильність і потреба дотримуватися цих правил. Мораль постає як щось зовнішнє, що необхідно знати, засвоювати, дотримуватись. Це матеріал для соціалізації, виховання.

Таким чином, можемо констатувати. Мораль – реакція на специфічну ситуацію людини у світі, яка характеризується фундаментальною взаємозалежністю людей у їх тілесно-душевно-розумової, соціальної, культурної конкретності; їх вразливості та незахищеності. Мораль адекватна особливостям людського існування, це система історично сформованих принципів і правил морально аргументованого мислення та поведінки, свого роду програма етичної раціоналізації світу. Сміслову домінанту цього поняття становить елемент «номос», що асоціюється з нормою, розпорядженням, законом. Моральність же, на відміну цього, позбавлена примусу і повчальності. Вона співвідносна переважно з вихованістю, зі сформованою системою моральних цінностей. Таким чином, філософія моралі – це роздуми з приводу ідеалу, яким має керуватися у своїй поведінці людина і суспільство, і який має визнаватися як найвища мета та найвище благо. Зазвичай саме цей ідеал представлений у різних системах етики. Головним нервом філософії моралі є проблема її обґрунтування, а також проблема гуманізації моралі. Обидві проблеми активно обговорюються в сучасній етико-філософській думці, актуалізуючи питання морального ставлення не тільки до людини та людства, а й усієї глобальної екосистеми в цілому. Іншими словами, філософія моралі поступово антропологізується, перетворюючись на антропологию моралі. Антропологию моралі – це дана в досвіді реальність морального життя, морального стану свідомості людини та суспільства. У складному та багато в чому непередбачуваному світі життєвих зв'язків та відносин це цінний досвід, який допомагає нам правильно побудувати відносини зі своїм соціальним оточенням, не допускаючи прикрих помилок та промахів. Значна частина наших почуттів і переживань задоволення і невдоволення належить до моральних.

Перелік використаних джерел:

1. Appelbaum A. Ethics for Adversaries. The Morality of Roles in Public and Professionals Life. Princeton: Princeton University Press, 1999. 273 p.
2. Gerge Edward Moore Principia ethica. Cambridge at the University press, 1903. 327 с.
3. Поль Рікер у філософії ХХ століття. Польське радіо для України. [Електронний ресурс] URL: <https://www.polskieradio.pl/398/8124/artukul/2378165,%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C-%D1%80%D1%96%D0%BA%D0%B5%D1%80-%D1%83-%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%97-%D1%85%D1%85-%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D1%82%D1%8F>
(дата звернення 28.03.2024)
4. Пропедевтичний курс з філософії науки: підручник. За ред. О.П. Сидоренка. Київ: «Освіта України», 2017. 430 с.
5. Рікер Поль Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. С. 549. — 742 с.
6. Поплавська Т.М. Філософія моралі/ Філософія: підручник. За ред. Боринштейна Є.Р. Одеса: Університет Ушинського, 2021. С. 197 – 221.
7. Франклін Б. Автобіографія. Переклад Анна Діамант. Київ: Фоліо. 2023. 256 с.

ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ ФАКУЛЬТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ЧАЙКОВСЬКА К. О.

*здобувачка магістерського рівня вищої освіти
Спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

ФЕДОРОВА І. В.

*старший викладач
кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Історія розвитку факультету ветеринарної медицини Одеського державного аграрного університету (ОДАУ) багатозарова і пов'язана з історією самого Університету та розвитком ветеринарної науки та практики в Україні.

Розвиток ветеринарної медицини в Одесі сягає своїм корінням в далекий 1865 рік, коли було засновано Одеську ветеринарну станцію. Яка відразу стала осередком для фахівців-ветеринарів, власників домашніх улюбленців, активної молоді, яка шукала свій шлях у майбутнє. Тому зовсім небагато минуло часу і Ветеринарна станція перетворилася на Одеську ветеринарну школу, яка надавала ветеринарну освіту. Це були тільки початки маленьких кроків до великого майбутнього в сфері ветеринарної медицини.

У 1918 році, за активного сприяння Товариства сільського господарства Півдня України, було втілено мету вчених та інтелігенції Півдня щодо створення у Причорноморському краї вищого сільськогосподарського навчального закладу. У 1919 р. Одеський вищий сільськогосподарський інститут було перейменовано на Одеський сільськогосподарський інститут [5, с.107].

Фахівців ветеринарної медицини цілеспрямовано почали готувати у 1938 році. Було зараховано 25 осіб на перший курс ветеринарного відділення зоотехнічного факультету.

У роки Другої світової війни багато викладачів і студентів сільськогосподарського інституту брали участь у бойових діях на фронтах, у партизанських формуваннях та підпільній роботі на окупованій території, не шкодували свого життя і здоров'я заради перемоги над ворогом. Незважаючи на те, що війна завдала інституту великих втрат, після визволення Одеси було одразу розгорнуто роботи з відновлення його діяльності. У повоєнні роки сюди прийшли вчені та педагоги, які гідно продовжили справу своїх попередників.

Протягом радянського періоду розвиток факультету продовжувався, з впровадженням нових методів діагностики та лікування у ветеринарній практиці. Після війни у 1946т році відбувся перший випуск – дипломи лікарів-ветеринарів отримали 19 фахівців.

Першим деканом факультету став відомий вчений морфолог, доктор біологічних наук, професор Жеденов В.М. Активно працювали наукові студентські гуртки з паразитології, мікробіології, епізоотології, анатомії та інших наукових спрямувань. Десятки кращих гуртківців в майбутньому стали кандидатами наук, а семеро з них захистили докторські дисертації.

Під час «хрущовської відлиги» радянська влада реорганізовувала факультет. Адаже було прийнято рішення про переведення навчальних закладів сільськогосподарського спрямування на село. Лише у 1961 році факультет було відновлено у стінах alma-mater. Деканом призначено Кузьміна О.Ф. – і знову завирувало наукове, навчальне, пізнавальне, студентське життя факультету. За сприяння Кузьміна О.Ф. були відновлені кафедри,

розширено матеріальну базу, створено лабораторії, а науково-викладацький склад поповнили молоді та амбітні викладачі. До складу випускаючих кафедр прийшли відомі вчені у галузі ветеринарної медицини: професор, доктор ветеринарних наук Мовсун-Заде К.К., професор, доктор ветеринарних наук Ізмайлов І.О., професор, доктор ветеринарних наук Косих О. П. [1, с. 74].

В незалежній Україні факультет продовжує активно розвиватися. На сьогоднішній день факультет ветеринарної медицини ОДАУ продовжує свою діяльність, надаючи магістерську освіту в галузі ветеринарної медицини, а також здійснюючи науково-дослідницьку та консультативну роботу, впроваджуючи інноваційні методи навчання та досліджень, співпрацюючи з міжнародними установами і підтримуючи міжнародний обмін студентів та вчених. Він займає важливе місце в системі підготовки фахівців для аграрного сектору регіону та країни в цілому.

Наш факультет ветеринарної медицини відзначив свою 85-ту річницю від дня заснування минулого року. Він є одним з найстаріших факультетів Одеського державного аграрного університету. На сьогодні у структурі факультету ветеринарної медицини 6 кафедр:

- кафедра ветеринарної гігієни, санітарії і експертизи;
- кафедра внутрішніх хвороб тварин і клінічної діагностики;
- кафедра епізоотології, паразитології та мікробіології ім. проф. Атамася В.Я.;
- кафедра нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії;
- кафедра фізіології, патофізіології та біохімії;
- кафедра хірургії, акушерства та хвороб дрібних тварин[3].

У 2021 році відкрито ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”. З метою практичної підготовки студенти мають змогу здобувати знання та удосконалювати навички на навчальній фермі (віварії), у зоологічному, анатомічному та паразитологічному музеї, кабінеті ультразвукової діагностики, рентгенологічному кабінеті, оновленому класі з акушерства, інноваційному фармакологічному класі, лабораторії гістології та онкоморфології. На базі багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ здобувачі вищої освіти опановують лабораторні методи діагностики.

На факультеті ветеринарної медицини активно впроваджуються цифровізація навчального процесу. У 2023 році відкрито симуляційний центр, на базі якого проводяться лабораторні заняття з «віртуальної» фізіології та біохімії тварин. Тим самим науково-педагогічний персонал та здобувачі вищої освіти впроваджують на практиці гуманне ставлення до тварин та дотримуються національних і європейських нормативно-правових вимог.

Як бачимо, триває удосконалення наукового та методичного потенціалу, факультет продовжує розвиватися. Щорічно на факультет ветеринарної медицини вступає молода, амбітна молодь. Тому, далі буде...

Перелік використаних джерел:

1. Історичне презентаційне видання «Одеський державний аграрний університет». Київ: ТОВ «Логос Київ», 2018. 280 с.
2. Історія української культури: навчальний посібник/ за ред. О.П. Сидоренка. Київ: Освіта України. 576 с.
3. Одеський державний аграрний університет. [Електронний ресурс] URL: <https://osau.edu.ua/pro-universytet/fakultety/fakultet-veterynarnoyi-medytsyny/> (дата звернення: 12.04.2024).
4. Федорова І.В. Розвиток аграрної освіти Півдня України на початку ХХ століття: до 100-ліття заснування Одеського державного аграрного університету. *Науковий*

- журнал «Молодий вчений». Херсон, 2018. № 4 (56), квітень 2018. С. 22-26. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/6.pdf>
5. Федорова І. Розвиток культури і освіти в Українській Народній Республіці. *Історичний архів. Наукові студії: збірник наукових праць*. Миколаїв, 2019. Вип. 20. С. 103-110. URL: <http://istarhiv.chdu.edu.ua/article/view/198427>

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

ЧЕБАН В. В.

*здобувачка I курсу факультету ветеринарної медицини,
211 Ветеринарна медицина
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

ФЕДОРОВА І. В.

*старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Національна система вищої освіти України у період 1991 – 2024 років постійно змінювалася. Вища школа України трансформувалася та інтегрувалася до світової освітньої та наукової системи. Пандемія COVID-19 та російсько-українська війна на території України значно пришвидшили процес інтеграції. Однак, зв'язки української вищої школи зі світовою школою до цього часу мають кардинальні розбіжності. Заклади вищої освіти в Україні мають низькі рейтинги, серед них навіть провідні українські університети. Так, в рейтингу World University Rankings у 2024 році з 1500 закладів вищої освіти зі 104 міст світу - українських позначились - 11, і зайняли вони місця в діапазоні 681–1400. Наведемо три «провідні» університети (таб.1).

Таблиця 1

Рейтинг World University Rankings. 2024 рік

Rank	University
681-690	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
691-700	Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
901-950	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

QS World University Rankings 2024 – один з авторитетних рейтингів. За його оцінками визначають наступні критерії: репутація університету, цитованість наукових публікацій, співвідношення кількості здобувачів та науково-педагогічних працівників, вимоги до здобувачів роботодавців, кількісна складова іноземців у складі викладачів та здобувачів. У цьому році фахівці рейтингу промоніторили 17,5 млн. наукових робіт, провели опитування понад 240 тисяч викладачів та працевлаштувачів. Фахівці МОН зазначили, що рейтинг звертає увагу на стабільність вищих навчальних закладів та забезпечення працевлаштування здобувачів вищої освіти по завершенню навчання. Рейтинг постійно наповнюється новими критеріями, зокрема цього річ ми побачили наступні – міжнародна дослідницька мережа, сталість, результати працевлаштування [4].

Але до «верхівки» найкращих університетів українським закладам ще далеко. Низький рівень інтернаціоналізації наших закладів вищої освіти і української науки взагалі – негативно впливають і тягнуть донизу якісні показники освітньо-наукового процесу. На думку світових фахівців саме якість вищої освіти – це запорука економічного зростання, ключовий інструмент культурної інтеграції та соціальної злагоди. Але цей процес нескінчений. Досягши високих результатів, світ йде далі. Ідентичні процеси відбуваються також і в системі вищої освіти. Це підтверджують і західні дослідники освітніх систем, які зазначають про необхідність радикальної, термінової, глибокої трансформації у системі

вищої освіти. Найбільше їх непокоїть самозаспокоєність, обережність, невпевненість, повільні зміни та локальні нововведення. Вища освіта потребує нових моделей навчально-наукового процесу у XXI столітті.

Проблем української вищої освіти багато – низька конкурентоспроможність на ринку освіти, низька інтеграція системи вищої освіти з ринком праці, постійний виїзд молоді на навчання до світових університетів з метою мати розширений доступ до міжнародного ринку праці.

Питання про необхідність реформування вищої освіти України назрівало давно. Воєнні дії поглибили проблеми в українській освіті. Вища школа України постала перед новими викликами, на додачу до проблем через епідемію COVID-19. Скоротилися державні видатки на вищу освіту та бюджетні місця у ЗВО. Доходи населення впали. Відбулася безпрецедентна «освітня міграція». Наразі ми відчуваємо зниження попиту на вітчизняну вищу освіту. Війна стала каталізатором давно назрілих змін в освіті: розвиток цифрової та дистанційної освіти. Хочу звернути увагу на ті трансформації, які на мою думку, основні з них.

Ми бачимо, що абітурієнти орієнтуються на популярні у суспільстві професії, а заклади вищої освіти відкликаються на попит сьогодення. Потрібна соціальна реклама, яка буде пропагувати професії майбутнього, які матимуть попит хоча б через 5-10 років. Час, необхідний на здобуття звичної академічної освіти, занадто довгий: за 4-6 років те, що вивчається зараз, скоріш за все, буде неактуальним. Більш того – деякі речі можуть втратити актуальність ще в процесі навчання. Найгірший варіант – професія взагалі перестане бути затребуваною ще до того часу, як студент отримає диплом. Але треба розуміти, що як зникатимуть одні професії, так і з'являтимуться нові. Принцип «одна професія на все життя» більше не актуальний [1]. Швидше за все, людині доведеться освоювати впродовж життя кілька фахів. Цю нішу одразу ж зайняв EdTech, точніше компанії, які використовують нові технології у процесі навчання. Мобільні додатки та платформи дають можливість освоїти величезну кількість нових професій, частина з яких взагалі не представлена в університетах. Крім того, такий варіант навчання дає можливість підлаштувати його під власний розклад, а також навчатися дистанційно.

Конкурентна перевага університетської освіти перед іншими видами навчання пояснюється ще й тим, що компанії досі вимагають диплом про вищу освіту. Проте, ця перевага скоро може зникнути. Диплом університету перестає бути знаком якості, яким він вважався раніше. Наприклад, LinkedIn має аналітику про те, що популярні працедавці не вимагають дипломів у своїх фахівців для влаштування на роботу. Близько половини співробітників компанії Apple не мають вищої освіти. Alphabet, у яку входить Google, теж робить акцент на навички, а не диплом. Більше того, Google запустили Google Career Certificates – свою заміну університетській освіті. В компанії навчатимуть основних навичок для різних популярних професій, проте замість чотирьох років на освоєння курсу знадобиться, в середньому, пів року. Microsoft теж створили внутрішні курси для навчання професії у сфері штучного інтелекту (AI). Замість чекати, коли університети даватимуть необхідну освіту, Microsoft вирішив сам готувати фахівців з необхідними навичками [2,3].

Отже, зазначені вище проблемні аспекти – лише мізерний відсоток питань до нинішньої системи вищої освіти в Україні. Хоча в цій сфері здійснено деякі реформи: заклади вищої освіти стали автономними, українська система вищої освіти наблизилася до європейської; навчання здійснюється за трирівневою структурою (бакалавр, магістр, доктор філософії); почала діяти система забезпечення якості вищої освіти. Але нині зміни призупинено. Реформа в освіті потребує нових алгоритмів.

Лише за умови системної реформи, фінансової підтримки та активного співробітництва з міжнародним співтовариством можна досягти високих стандартів якості та успішності у галузі вищої освіти.

Перелік використаних джерел:

1. Ліндеман Е. Значення освіти для дорослих. 1926 . США. с. 37-38
2. Google Career [Електронний ресурс] URL: <https://gweb-grow-goog-prod.appspot.com/intl/ua/google-certificates> (дата звернення 29.03.2024)
3. EdTech: перспективи галузі та виклики у час війни [Електронний ресурс] <https://proit.org.ua/edtech-pierspiektivi-ghaluzi-ta-vikliki-u-chas-viini/> (дата звернення 29.03.2024)
4. Барсукова О. 11 українських вишів потрапили до престижного рейтингу: список [Електронний ресурс]. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/07/3/255190/> (дата звернення 29.03.2024)

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТЯНСЬКОЇ ПАРИТЕТНОСТІ: ПАРАДИГМА ДІАЛОГІЧНОСТІ

ЧЕБАН О. М.

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Філософське осмислення питань, пов'язаних із життєдіяльністю системи національної освіти, набуває особливої гостроти у зв'язку з кризовими явищами у цій сфері. Специфіка філософської рефлексії стосовно освіти полягає в тому, що філософія перш за все покликана відповідати на кардинальні питання, пов'язані з відношенням людини до світу, її шляхом «входження» в нього, тобто задавати світоглядний проект на проблематику». [1, с. 47]. В будь-якому разі освіта у ХХІ столітті - це виключно важливий, культурно зорієнтований та інтелектуальний соціальний інститут, завдяки якому людство отримує можливість забезпечувати процеси зберігання, накопичення і передачі набутих матеріальної і духовної культури від одного покоління до іншого.

Закономірно, що сьогодні оновлена якість сучасного постіндустріального суспільства та орієнтація на глобальний світовий порядок вимагає нового шляху організації освітньої діяльності - надання їй високої суб'єктивності, паритетності, діалогічності, взаємної відповідальності.

При цьому поява нових філософських ідей в освітянському просторі пояснюється не лише внутрішніми проблемами освіти, скільки змінами культурного нашарування соціуму, його інтелектуального стану, нових вимог і орієнтирів в соціальних формаціях. Разом із соціально-економічними завданнями ресурсного посилення ЗВО, досить актуальними залишаються управлінські та суто психо-дидактичні завдання, які зосереджені на навколо інваріативно-змістовної паритетності: це і формування навчального плану самими здобувачами освіти у відповідності їх індивідуальними потребами та запитами, і дисципліни вільного вибору і спецкурси, і ціннісно-змістовна ритмічність у взаємозв'язку всіх учасників базових елементів освітнього процесу, і психосоціальна рівність правил і умов їх актуальної спільної діяльності і внутрішнє сприйняття кожним із учасників паритетності міжособистісних відносин як норми повсякденного життя.

Окрім предметного визначення філософії освіти, що зосереджується на обґрунтуванні фундаментальних основ функціонування, розвитку і самоорганізації науково-освітянської сфери, особливістю філософської рефлексії цього складного об'єкта пізнання є інтелектуальне розуміння освіти як соціокультурного явища у всіх його ціннісних, мета системних, теоретичних, методологічних, прикладних і суто емпіричних і дослідних аспектах буття. Загалом, філософія освіти – це «сфера філософського знання, яка вивчає методологічні основи функціонування і розвитку освіти як цілісної системи. Вона є міждисциплінарною та інтеграційною сферою знань, яка акумулюється досягненням і стимулюється проблематикою різних наук, наприклад, таких, як психологія, педагогіка, етика, естетика, культурологія, соціологія, виступає формою концептуалізації освіти, що перетворюється в об'єкт філософського аналізу, що охоплює його онтологічні, епістеміологічні, антропологічні, аксіоматичні і праксеологічні аспекти [4, с.154].

Звичайно, що виникнення філософії освіти як окремої науково-синтетичної дисципліни зумовлене кризою національних систем освіти різних країн наприкінці ХХ століття, які, хоч і мали певні ментальні та соціокультурні відмінності, все ж у своїй основі мали головне джерело - парадигмальні невідповідності стану освіти новим цивілізаційним

реаліям постіндустріальної епохи. Мова йде про панівну, домінуючу традиційну науково-технічну, сциєнтистську парадигму освіти, яка суперечить самому квітальному змісту глобалізаційно- інформаційного суспільства. І це все більше усвідомлюється як зарубіжними вченими, так і вітчизняними.

Наприклад, в ряді публікацій знаходимо наступний тезис: «Без засвоєння більш широкого змісту завдань освіти, епістеміологічних основ навчання, етичних і соціальних вимірів освітянської практики ми залишимося з простою технічною практикою освіти, що немає реального значення».

Філософська концепція сучасної освіти і виховання вперше була чітко визначена на XX Всесвітньому філософському конгресі (1998, Бостон) «Paidea: філософія, що навчає гуманності» [4, с. 289]. Цю наукову сферу вчені поступово переводять із філософського обґрунтування напрямків практики освіти у простір міждисциплінарних досліджень, що здійснюються на системних основах і, орієнтуючись на новостворену парадигму, в самостійну галузь знань – філософію освіти. в першу чергу цей термін пов'язують з методологічною орієнтацією на досягнення філософської системності, що охоплює наступні етапи: 1) визначення світоглядно-методологічних основ міждисциплінарних педагогічних теорій і практик; 2) аргументація загально філософської позиції стосовно законів, тенденцій і перспектив розвитку освіти як особливої галузі наукового знання і педагогічної теорії [6, с. 185].

Класична (або традиційна) парадигма освіти, як відомо, формувалась під впливом певних філософських і педагогічних ідей, які були сформовані у кінці XVIII- на початку XIX століття Я. А. Коменським, І.Г. Песталоцці, І. Гербартом, А. Дістервегом, Дж. Дьюї та іншими мислителями [3, с.42]. Наприкінці XIX століття І.Г. Гердер, А. Гумбольд, Г.В.Ф. Гегель створили нову філософську концепцію освіти, що орієнтується на самопізнання, сомо формування особистості, визнання її права на освіту [5, с. 127]. Упродовж XX століття ця парадигма збагачувалась новими ідеями, зокрема зусиллями К.Д. Ушинського, М.П. Драгоманова, А.С. Макаренка. Але на сьогоднішній день вона практично вичерпала себе і не відповідає вимогам сучасного глобального інформаційного соціуму. Стан класичної парадигми все більше визначається як кризовий за деякими ознаками: по-перше, тому що вона не є, на думку представників Римського клубу, «освітою, що підтримує», а переважно зорієнтована на репродуктивно - «бездіяльне, апрактичне» знання; по-друге, по суті сам процес освіти зводиться до отримання знань, вмінь, навиків шляхом поступового накопичення матеріалу, до шаблонного, стереотипного його використання у різних видах діяльності; по-третє, технократичний характер такої освіти, хоча і стимулює інтелектуальний розвиток молодого покоління, все ж недостатньо сприяє його психосоціальній зрілості і морально-духовній досконалості.

Своєрідним спільним знаменником трансформації національних систем освіти, від традиційних парадигмальних координат їх функціонування до інноваційних є їх перехід в режим максимально відкритої, змістовно насиченої і комунікативно інтенсивної діалогічності. Загалом, сьогодні справедливо йде мова про доленосне значення у розвитку людських груп і спільнот культури діалогічності, культури живого діалогу як найбільш визначального інтегрального показника толерантності, гуманності, мудрості.

Одночасно, діалог, як принцип філософствування і спосіб життя, стимулює і здебільшого досягає суттєвого обмеження індивідуального і колективного егоїзму, стимулює розвиток кращого людського потенціалу в щоденній діяльності кожного суспільного індивіда.

Обґрунтована у сфері гуманітарного пізнання більше століття тому парадигма діалогічності лише сьогодні стає визначальною рисою наукового мислення і масової свідомості, та вселяє надію на розв'язання складних, в першу чергу соціально-економічних і екологічних проблем людства. Таким чином, філософія діалогу є знаковим етапом у

формуванні нової світоглядної парадигми і має значний вплив на розвиток сучасних комунікативних установок на відміну від монологів - теорій колишньої раціональної філософії парадигми. Іншими словами, повноцінні діалогічні взаємостосунки – єдина форма відношення до особистості, що зберігає її волю і недосконалість, стверджуючи відповідальність за вчинок по відношенню до Іншого. Наприклад, в міжсуб'єктивній діалогічності, що заснована на відкритості, паритетності і злагоді, відбувається становлення людини як особистості і як індивідуальності. І, більше того, безкінечна діалогічність визначає справжню людську спільноту, оскільки учасниками таких взаємостосунків створюється спільна мова, що надає можливість досягти злагоди а не підкоряти Іншого чи інших власним інтересам.

Не є винятком у цьому відношенні і діяльність пов'язана із організацією навчання та виховання. Навчальний, а особливо освітянський діалог - це така форма ділового спілкування, що процесуально виникає на певному методологічному або науково-дисциплінарному матеріалі, ситуаційно стимулює розвиток пошукової пізнавальної і перетворюючої активності завдяки систематичній постановці проблем, завдань і питань, що сприяють емоційній і особистісній відкритості співрозмовників, їх психологічній налаштованості на довіру і правдивість у намірах і висловлюваннях і в результаті забезпечують отримання нових знань, привласнення соціальних норм, обробіток до цього моменту непосильних вмій і навичок, нарощування ціннісно-змістовного потенціалу тих, хто вчить і навчається.

Основними функціями освітянського діалогу є: передача інформації, соціального досвіду і культурного спадку людства і конкретного оточуючого середовища; регулювання міжособистісних стосунків, виникнення взаєморозуміння як результат діалогічної комунікації; забезпечення саморегуляції і саморозвиток особистості на підставі «діалогу із самим собою», прискорення психосоціального розвитку особистості здобувача освіти і нарощування його інтелектуального потенціалу, сприяти його само актуалізації; формування професійного мислення і ціленаправленого розвитку креативності майбутніх спеціалістів.

Перелік використаних джерел:

1. Озадовська Л.В. Парадигма діалогічності в сучасному мисленні: монографія. Київ: ПАРАПЛАН, 2007, 164 с.
2. Романенко М.І. Освіта як об'єкт соціально-філософського аналізу. Дніпропетровськ, Промінь, 1998, 132с.
3. Сингаївська А.М. Філософія освіти та її концептуалізація у століття освіти. Гуманітарний часопис, 2007. №4. С. 87-95.
4. Суліма Є.М. Сучасна глобалістика: політика, освіта і культура. Київ: МП «Леся», 2012, 632с.
5. Університет у національній інноваційній системі: Н.Л. Мишко, М.В. Поляков, Є.М. Суліма. Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2012, 434с.

СЕКЦІЯ II
УКРАЇНА – ЄС: ВІД ПАРТНЕРСТВА
ДО АСОЦІАЦІЇ

УКРАЇНА – ЄС: ВІД ПАРТНЕРСТВА ДО АСОЦІАЦІЇ У СФЕРІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ГОРНОСТАЄВА К. О.

*здобувачка вищої освіти 4 курсу,
освітнього рівня Магістр,
факультету ветеринарної медицини,
спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ЧЕБАН О. М.

*Кандидат філософських наук, доцент
Завідувачка кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Україна, як країна з великим аграрним потенціалом, постійно вдосконалює стандарти ветеринарної медицини та гігієни харчових продуктів. У цьому процесі важливу роль відіграє співпраця з Європейським Союзом. Завдяки послідовним крокам в напрямку ідеалізації та гармонізації законодавства та стандартів, Україна змогла вийти на новий етап – асоціацію у сфері ветеринарної медицини з ЄС.

Перед підписанням Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році, Україна вже розвивала партнерські зв'язки в сфері ветеринарної медицини з країнами Європейського Союзу. Ці зв'язки були спрямовані на обмін досвідом та передачу найкращих практик у сфері контролю якості та безпеки харчових продуктів. Партнерство з ЄС дало Україні можливість здійснити значний технічний та правовий трансфер, що стало основою для важливих реформ у ветеринарній медицині.

Одним із ключових етапів на шляху до асоціації в сфері ветеринарної медицини було узгодження українського законодавства з європейськими стандартами. Уряд України активно впроваджував законодавчі акти, що забезпечували відповідність ветеринарно-санітарних та фітосанітарних вимог ЄС. Також були створені спеціалізовані органи контролю та сертифікації, які відповідали європейським стандартам.

У рамках підготовки до асоціації, в Україні були впроваджені програми підвищення кваліфікації ветеринарів та персоналу контрольних-наглядових органів. Це дало змогу забезпечити високий рівень професійної підготовки та підвищити ефективність контролю за якістю та безпекою харчових продуктів.

Після підписання Угоди про асоціацію, Україна отримала доступ до великого ринку ЄС, що відкрило нові можливості для українських виробників сільськогосподарської продукції. Зокрема, українські м'ясні, молочні та рибні продукти тепер можуть конкурувати на європейському ринку завдяки відповідності вимогам щодо якості та безпеки. Асоціація з ЄС також сприяла модернізації ветеринарної інфраструктури в Україні. За підтримки європейських партнерів були зміцнені лабораторні бази, впроваджені нові методи діагностики та моніторингу захворювань тварин. Це дозволяє ефективніше запобігати поширенню захворювань та забезпечувати безпеку харчових продуктів.

Незважаючи на досягнуті успіхи, співробітництво в сфері ветеринарної медицини між Україною та ЄС продовжує розвиватися. Україна планує продовжувати вдосконалення законодавства з європейськими стандартами, а також розширювати співпрацю у сфері досліджень та інновацій в галузі ветеринарної медицини.

Завдяки асоціації з ЄС, Україна отримала можливість покращити якість своєї ветеринарної системи та забезпечити високий рівень безпеки харчових продуктів для громадян України. Співпраця з Європейським Союзом залишається одним із пріоритетних напрямків розвитку сільського господарства та ветеринарної медицини в Україні.

Хоча Україна зробила значний крок у напрямку вдосконалення своєї ветеринарної системи з європейськими стандартами, перед нею стоїть низка викликів. Один із найважливіших аспектів - це підтримка малих та середніх сільськогосподарських підприємств, які можуть зазнавати труднощів у впровадженні високих стандартів безпеки та якості. Уряд України повинен забезпечити належну підтримку цим підприємствам шляхом надання фінансової допомоги, консультацій та навчання.

Ще одним викликом є необхідність посилення контролю за ввезенням продуктів тваринного походження на територію України. Враховуючи значний обсяг торгівлі між Україною та ЄС, необхідно забезпечити ефективний механізм моніторингу та контролю за якістю та безпекою імпортованих продуктів.

Україна може використовувати досвід країн ЄС у сфері біотехнологій, генної модифікації та інших інноваційних технологій для підвищення ефективності своєї ветеринарної системи. Крім того, співпраця у сфері досліджень та розробок може сприяти створенню нових методів профілактики та лікування захворювань тварин, що в свою чергу позитивно вплине на здоров'я тварин та безпеку харчових продуктів.

Отже, вважаємо, що співпраця між Україною та Європейським Союзом у сфері ветеринарної медицини є дуже важливим елементом процесу євроінтеграції України та сприяє покращенню якості життя громадян, тварин та безпеки харчових продуктів.

Перелік використаних джерел:

1. European Union. (2022). Veterinary medicine. Retrieved from https://ec.europa.eu/food/animals/veterinary-medicine_en
2. Ministry of Agriculture of Ukraine. (2023). Ukraine-EU cooperation in veterinary medicine. Retrieved from <http://www.minagro.gov.ua/en/node/15615>
3. European Commission. (2019). EU-Ukraine Association Agreement. Retrieved from <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/ukraine/>
4. State Service of Ukraine for Food Safety and Consumer Protection. (2023). Annual Report on Veterinary Medicine. Kyiv, Ukraine: Author.
5. World Bank Group. (2021). Ukraine: Modernizing Veterinary Services. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2021/03/10/ukraine-modernizing-veterinary-services>

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ ВІДНОСИНИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ З КРАЇНАМИ ЄС

ДОНЧЕНКО Д. К.

*здобувач I курсу,
факультету економіки та управління
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

МЕЛЬНИК Ю. П.

*кандидат політичних наук,
викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Одеська область розташована на півдні України з виходом до Чорного моря, та має важливе геополітичне положення для розвитку зовнішньоекономічного та інвестиційних відносин з країнами Європейського Союзу. Одеса є ключовим торговельним та економічним центром на півдні України, що забезпечує потужний потенціал для розвитку співпраці з ЄС. А також має стратегічну важливість у сфері зовнішньоекономічних відносинах з ЄС.

До неї можна виділити три фактори:

По-перше - це морський порт Одеси, який є одним з найбільших та найважливіших портів на Чорноморському басейні. Він забезпечує зв'язки з країнами Європи, а саме через морські шляхи, що робить його основним транспортним вузлом для експорту та торгівлі.

По-друге - це торгівля та інвестиції через які Одеська область є центром зовнішньої торгівлі та інвестиційним співробітником з європейськими країнами.

По-третє - це є транспортні маршрути, які забезпечують транзит та торгівлю через свої транспортні маршрути, що сполучають Україну з Європою. Ці фактори підтверджують важливість Одеської області як стратегічного регіону для розвитку та її поглиблення в зовнішньоекономічному відношенні з країнами ЄС, які відкривають нові можливості для економічного зростання та співпраці.

З огляду інвестиційного потенціалу то Одеська область характеризується такими факторами інвестиційного характеру, як: зручне геополітичне розташування; має наявність розвинутого господарського комплексу; високий рівень природно-ресурсної забезпеченості; низька кваліфікована робоча сила; привабливі туристичні умови; великий потенціал для промислового та сільськогосподарського виробництва; активна зовнішньоекономічна діяльність у сфері експортно-імпортних операцій [1]. Починаючи із залучення прямих іноземних інвестицій безпосередньо залежить від рівня сталого розвитку Одеського регіону, і також доброботу його мешканців [2].

Місто Одеса має співпрацю з європейськими партнерами у різноманітних галузях. Чудовим прикладом успішного транскордонного співробітництва на південному кордоні України з Європейським Союзом служить єврорегіон «Нижній Дунай»: за 11 років співробітництва (засновано 14 серпня 1998 року) із метою розвитку регіону було проведено численні заходи та притягати зовнішні кошти на загальну суму понад 6 млн. євро [3]. Пріоритетними програмами залучення міжнародної технічної допомоги для Одеської області є програми прикордонного співробітництва з 2013 року «Румунія – Україна – Республіка Молдова», «Чорне море» та «Південносхідна Європа» [4]. Все це свідчить про активну

співпрацю з Одеською областю з її західними партнерами у різних сферах, спрямованих на спільний розвиток, підвищення якості життя та поглиблення взаєморозуміння між країнами.

В сучасних умовах зовнішньоекономічні відносини грають важливу роль у розвитку та модернізації інфраструктури регіонів, зокрема Одеської області. Як стратегічно важливий регіон в Україні, вона має значний потенціал для розвитку та модернізації своєї інфраструктури шляхом взаємодії з європейськими партнерами через зовнішньоекономічні відносини. Однією з основ впливу зовнішньоекономічних відносин є залучення іноземних інвестицій для розвитку інфраструктури. Іноземні інвестиції дозволяють залучати фінансові ресурси на будівництво різних інфраструктур, які матимуть змогу сприяти логістичній інфраструктурі. Також співпраця сприятиме новим обмінам технологій та різним іноваціям, що матимуть велике значення для інфраструктурних модернізацій. Впровадження сучасних систем управління та моніторингу транспортних потоків допомагатимуть оптимізувати рух товарів та забезпечення ефективності логістичних вирішень. Відносини сприяють підвищенню комунальної інфраструктури. Стійкий розвиток та модернізація інфраструктури Одеської області неможливі без ефективних зовнішньоекономічних відносин.

Беручи до уваги аналіз можливостей подальшого розвитку зовнішньоекономічних зв'язків Одеської області з країнами Європейського Союзу можна включати такі напрямки, які можуть сприяти поглибленню співпраці та розвитку.

Перший напрямок - це «торгівля та інвестиція».

Він сприяє укладанню торгових угод та зниженню торговельних бар'єрів між Одесою та країнами ЄС для збільшення обсягів торгівлі. Залучення європейських інвестицій у галузі, такі як енергетика, туризм, які сприятимуть сталому економічному зростанню.

Другий напрямок - це співпраця у галузі освіти та науки.

Який демонструє розвиток партнерських відносин між університетами та науковими установами Одеської області та ЄС для їхніх спільних проєктів та обміну набутого досвіду. Також підвищення мобільності студентів та науковців між регіонами для сприяння освітнього розвитку та наукових досліджень. Ці напрямки створять ефективне середовище для співпраці та їхнього розвитку.

Проблемні питання зовнішньоекономічних відносин Одеси та країнами Європейського Союзу можуть становити такі як: ризик та фінансова нестабільність головною проблемою чого є валютні коливання та економічна нестабільність, що можуть вплинути на бізнес-співпрацю, але як варіант вирішення цієї проблеми може бути розробка механізмів зменшення фінансових ризиків та спільні ініціативи з фінансової підтримки; нерівноправність у торговельних угодах проблема полягає в тому, що несправедливі умови торговельних угод, які призводять до дисбалансу у вигодах та обмежують можливості розвитку, як варіант визначення цієї проблеми може бути робота над вдосконаленням угод та активні переговори з пошуком компромістичних рішень. Завдяки подоланню проблеми співпраця почне зростати.

Розвиток зовнішньоекономічних та інвестиційних відносин між Одеською областю та країнами ЄС має великий потенціал для сприяння економічного зростання, розвитку регіону загалом. Узагальнення показує, що подальший розвиток зовнішньоекономічних та інвестиційних відносин з країнами ЄС може принести значний економічний розцвіт для Одеської області, забезпечити нові можливості та сприяти загальному підвищенню якості життя населення.

Перелік використаних джерел:

1. Козяр Н. О. Теоретичні підходи до трактування сутності категорії «інвестиційна привабливість» у сільському господарстві. Агросвіт. 2018. №23. С. 66-72.
2. Головне управління статистики в Одеській області: офіційний сайт. URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 20.11.2022).

3. Паспорт області. 2019. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/aboutodessa/pasport-oblasti>. (дата звернення 05.04.2020).
4. Щодо удосконалення транскордонного співробітництва у рамках Євро регіону «Нижній Дунай». 2014. URL: <https://niss.gov.ua/en/node/1297>. (дата звернення 05.04.2020).

РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

ДУНАЄВА Л. М.

д. політ. н., проф.

Декан факультету психології та соціальної роботи

ОНУ імені І.І.Мечникова

м. Одеса, Україна

ВАРНАВА У. В.

к. психол. н, доц.

факультету психології та соціальної роботи

ОНУ імені І.І.Мечникова

м. Одеса, Україна

Співробітництво між Україною та Європейським Союзом у контексті регіонального розвитку є важливою складовою зовнішньополітичної та соціально-економічної стратегії обох сторін. Ця взаємодія відіграє ключову роль у сприянні розвитку, політичній інтеграції та соціально-економічному зростанню на регіональному рівні. Стратегічні напрями співробітництва включають не тільки економічні ініціативи, а й соціальні та культурні проекти, які зміцнюють взаєморозуміння та партнерські зв'язки між Україною та країнами-членами ЄС. Визначення та аналіз цих напрямів співробітництва є важливим для розуміння загальної картини взаємодій, які формують регіональну політику та практику. Аналіз проблем, які виникають у контексті євро регіонального співробітництва, набуває особливої вагомості враховуючи сукупність обставин, що супроводжують сучасні інтеграційні процеси. Вивчення та адаптація досвіду Європейського Союзу у формуванні регіональної політики в умовах глобалізації та експансії його впливу є неодмінною умовою для ефективної інтеграції під час війни та у післявоєнний період

Європейська інтеграція - це зближення України з Євросоюзом як на рівні законів, так і на рівні правил і звичаїв, що існують у суспільстві. Її кінцевим результатом має стати вступ України до ЄС.

Після початку повномасштабної агресії Росії, Україна заявила про намір вступити до ЄС, що було підтверджено рішенням Європейської Ради про надання статусу кандидата у червні 2022 року, відкривши новий етап у європейській інтеграції країни.

Після отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС 23 червня 2022 року, державні інституції розпочали підготовку до вступу країни до Європейського Союзу на тлі триваючої військової агресії Росії. Україна продовжує виконання запланованих до отримання кандидатського статусу євроінтеграційних завдань, таких як адаптація національного законодавства до норм ЄС, підтримання торговельних зв'язків та секторальна інтеграція. З іншого боку, країні поставлені нові виклики, включно з виконанням семи рекомендацій Європейської Комісії, необхідних для започаткування переговорів про вступ. Ці завдання вимагають значного зміцнення інституційної спроможності у рамках правової реформи, антикорупційних заходів та забезпечення прав меншин.

Паралельно з реалізацією семи рекомендацій Європейської Комісії, Уряд України та Верховна Рада підтримують високий рівень динаміки в імплементації Угоди про асоціацію. Протягом 2022 року було прийнято 44 євроінтеграційних закони, з яких шість здійснено на виконання згаданих рекомендацій. Додатково, 32 законопроекти були ухвалені у першому читанні.

Зусилля парламенту в ухваленні євроінтеграційних законів та підзаконних актів урядом сприяли збільшенню загального відсотка виконання Угоди про асоціацію до 75% за

період 2014-2023 років станом на 1 листопада 2023 року. Лише за 2023 рік відсоток виконання склав 87% на зазначену дату.

Найбільший сумарний прогрес у виконанні Угоди з 2014 по 2023 роки, який перевищив 90%, було досягнуто в таких секторах: статистика та обмін інформацією, юстиція, свобода, безпека, права людини, гуманітарна політика, управління державними фінансами, інтелектуальна власність, політичний діалог, національна безпека та оборона, освіта, навчання та молодь.

У 2023 році Україна активно інтегрувалася у європейські програми, підписавши угоди про участь у кількох ключових ініціативах ЄС. Зокрема, 23 лютого Україна приєдналася до програми «Цифрова Європа» на період 2021-2027 років, що сприяє розвитку цифрових навичок, технологій і інфраструктури. Також, 29 червня, була ратифікована угода про участь у програмі «Єдиний ринок», що забезпечує підтримку конкурентоспроможності МСП та розвиток європейської статистики.

Крім того, Україна долучилася до програми «Механізм «Сполучення Європи», що покращує транспортну інфраструктуру і логістику. Інші значущі ініціативи включають EU4Health, що зосереджено на охороні здоров'я, програму LIFE, спрямовану на екологічні та енергетичні проекти, а також «Горизонт Європа» для досліджень та інновацій. Програми сприяють зміцненню культурних зв'язків через «Креативну Європу» та професійного обміну через «Дім Європи» та Erasmus+.

Ці заходи відображають стратегічні зусилля України у поглибленні співпраці з ЄС та модернізації внутрішніх секторів у відповідності до європейських стандартів.

У листопаді 2022 року Європейська Комісія схвалила участь України у програмах транскордонного співробітництва Interreg NEXТ на 2021-2027 роки, включно з програмами «Румунія-Україна», «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна», «Польща-Україна» та регіональною програмою у Басейні Чорного моря. Програми спрямовані на екологію, здоров'я, туризм, соціальний розвиток та підтримку транскордонної співпраці, з загальними бюджетами, що сягають сотень мільйонів євро. У рамках цих програм відбуваються конкурси проектних пропозицій, тренінги та інформаційні сесії для підготовки та подачі апікаційних заявок. Окрім того, в середині 2023 року Україна долучилася до Дунайської регіональної програми Interreg, що сприяє розвитку регіональної співпраці та інтеграції у різних секторах, з особливим акцентом на розумний, зелений, та соціальний розвиток регіону.

Перелік використаних джерел:

1. Регіональне співробітництво між Україною та ЄС. URL: <http://surl.li/stngx>
2. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/integration/euintegration/>

СУЧАСНА СПІЛЬНА АГРАРНА ПОЛІТИКА ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

МЕЛЬНИК Ю. П.

*кандидат політичних наук,
викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Аграрна політика є основною складовою економічної політики будь-якої країни, яка має певні характерні особливості, специфіку та умовами реалізації. Аграрна політика визначає стратегічні завдання в *економічній сфері, соціальній, екологічній*, а саме: створення ефективного агропродовольчого виробництва підвищення добробуту та якості життя сільського населення, створення сприятливих умов для розвитку сільських територій; збереження природних ресурсів, екологізація сільського господарства і сільського розвитку на засадах впровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій та інших досягнень НТП [1].

Наразі, сільське господарство є єдиним сектором Європейського Союзу (далі – ЄС), де існує спільна політика. Започаткована в 1962 році спільна аграрна політика – це політика в галузі сільського господарства, яка орієнтована на 27 держав-членів ЄС. [2].

Майже за 70 років свого існування аграрна політика ЄС значно еволюціонувала, пройшла ряд реформ та етапів розвитку. Для України, яка сьогодні перебуває в надскладних умовах воєнного стану агросектор набуває особливого значення. З метою забезпечення подальшої інтеграції України до ЄС важливим є співпраця на міжнародному рівні. Кінець 2022 початок 2023 року в деяких країнах ЄС розпочалася реалізація спільної аграрної політики, яка більш зорієнтована на забезпечення майбутнього для європейського фермера та надає більші можливості державам-членам ЄС адаптувати заходи до місцевих умов.

В аграрному секторі значна увага фахівців, як слушно зазначає О.Г.Коритний, зосереджена на безпечності харчових продуктів [3].

Розширення співпраці між Україною та ЄС в аграрній галузі забезпечує взаємну користь для обох сторін та сприяє підвищенню конкурентоспроможності українського агросектору та сільського господарства на міжнародному ринку. Проте не дивлячись на це, для України в аграрній галузі йдеться мова не тільки про двосторонні, економічні, торговельні та політичні відносини, але й про співпрацю в галузі реформування і поліпшення української аграрної політики, у зв'язку з чим, це може призвести до змін, відповідно сучасним вимогам та розвитку країни за допомогою інвестицій, підвищення якості життя в державі. Співпраця між ЄС та Україною є однією з найважливіших складових зовнішньої політики та економічних відносин країни. Тим паче, протягом останніх десятиліть співпраця між цими сторонами значно покращилась та набула впливу на різні сфери в Україні.

В 27 країнах-членах ЄС налічують біля 10 млн ферм, в свою чергу сільськогосподарських та харчових секторів понад 40 млн, це є перш за все робочі місця для жителів ЄС. Згідно законів, бюджет ЄС в сільському господарстві ЄС досить широко застосовуються механізми фінансово-економічної підтримки виробників (Франції, Іспанії, Німеччини, Італії, Польщі) [4].

Варто підкреслити, що країни ЄС мають значний рівень підтримки агровиробників (PSE) (16,30 %) і спостерігається певне зростання державної підтримки в ЄС (+8703 млн \$) (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка підтримки агровиробників (PSE) у 2000-2022 роках в країнах ЄС

Од.виміру	Роки								Зміна (+,-)
	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021	2022	
млн \$	79864	116322	100294	91415	99050	97971	91467	88567	+8703
%	30,33	28,58	19,34	18,57	18,88	18,62	18,34	16,30	-14,03

Таблиця складена на основі [6].

Спільна сільськогосподарська політика фінансується з єдиного бюджету ЄС.

Європейський сільськогосподарський гарантійний фонд (надалі - EAGF). EAGF – так званий «перший стовп», що оперує асигнуваннями в розмірі 291,1 млрд євро.

Слід зазначити, що в центрі уваги аграрної політики ЄС знаходяться окрім вищезгаданих питань і такі питання використання природного потенціалу (земельного, водного, лісового), відтворення природних ресурсів, ефективне управління в умовах глобальних викликів тощо [1].

Таким чином, враховуючи природні умови, сучасні технічні навички фермерів що впливає на якість продукції, результатом чого ЄС є одним із провідних світових виробників і експортерів сільськогосподарської продукції. [2].

В свою чергу, враховуючи передовий багаторічний досвід впровадження спільної аграрної політики досвід ЄС можуть використовувати й інші країни світу, які мають на меті поєднання ринкових та державних механізмів координації в аграрній сфері.

Перелік використаних джерел:

1. Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи: монографія // за ред. проф. Т. О. Зінчук. – Київ: «Центр учбової літератури», 2019. – 494 с.
2. Качурінер В.Л. Правове регулювання політики Європейського Союзу у сфері сільськогосподарського виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/362/9870>.
3. Коритний О.Г. Особливості аграрної політики ЄС: можливості для України. *Науковий вісник Полісся*, 2020. № 2(21). – С. 53.
4. Несененко П.П., Тоня К.П. Аналіз єдиної аграрної політики Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2021/286-287/pdf/99-105.pdf>.
5. Спільна аграрна політика та підтримка агросектору в ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.growhow.in.ua/spilna-ahrarna-polityka-ta-pidtrymka-ahrosektoru-v-yes>.
6. OECD Agricultural support (indicator) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://data.oecd.org/agrpolicy/agricultural-support.htm>.

СИСТЕМИ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ: ДОСВІД ЄС

ОЗЕРНЮК Г. В.

к.ю.н., доцент

*доцент кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»*

м. Одеса, Україна

Вибір моделі освітньої політики України першочергово залежить від її взаємодії з міжнародною спільнотою та участю в міжнародних договорах з регулювання освітньої сфери. Україна на сучасному етапі свого історичного розвитку декларувала на законодавчому рівні в якості основного напрямку своєї зовнішньої політики входження в якості члена до Європейського Союзу. Сьогодні відбувається процедура поступової імплементації та адаптації Європейського законодавства.

На думку Сисоєва С. О. та Кристопчук Т. Є.: «Інтеграція України у світовий освітній простір та процеси глобалізації, приєднання до Болонського процесу докорінно змінило філософію освіти та концепцію її розвитку. Система освіти сама здатна впливати на глобалізацію, формуючи лінію майбутньої культури, економіки, політики регіону, держави і б світу в цілому. Якщо саме з таких позицій розглядати Болонський процес, то можна говорити про реальну модернізацію національної системи освіти, вдосконалення і підвищення якості освітніх послуг, створення умов для формування сприятливих умов для індивідуального розвитку людини, її соціалізації і самореалізації у європейському просторі» [1, с. 5,6].

О Локшина підкреслює, що «отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС (2022) актуалізує рух до Копенгагенських критеріїв (1993, 1996), що мають бути виконані для вступу до ЄС. У сфері освіти, зокрема, умови прийняття кандидата (Розділ 26) передбачають зближення національних політик у процесі досягнення спільних цілей, що визначаються рамковими програмами співробітництва ЄС в галузі освіти і навчання (European Commission, 2012)» [2].

Необхідно відмітити, що система освіти країн Європи уявляє собою змішаний ринок надання освітніх послуг національними державами, що регулюються як внутрішнім законодавством країн-учасниць так і нормативно-правовими актами Європейського Союзу.

Системи надання освітніх послуг в країнах (ЄС) можуть відрізнятися в залежності від кожної конкретної країни, але вони часто мають спільні риси та принципи.

Першочергово це універсальний доступ до освіти: Багато країн ЄС забезпечують універсальний доступ до освіти на різних рівнях, від дошкільної до вищої освіти. Це забезпечує рівний доступ до освіти для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу чи фінансових можливостей.

Більшість країн ЄС мають системи гарантованих освітніх стандартів, які визначають мінімальні вимоги до навчальних програм, методик викладання, оцінювання та інфраструктури навчальних закладів.

Загальною тенденцією є також те, що країни ЄС витрачають значні кошти на освіту, які включають у себе фінансування навчальних закладів, професійну підготовку вчителів, допомогу студентам та інші освітні програми. Фінансування може здійснюватися з державного бюджету, а також через приватні та громадські фонди.

Багато країн ЄС надають великий акцент на професійний розвиток вчителів, забезпечуючи їм доступ до навчання, курсів підвищення кваліфікації та мережі співробітництва для обміну досвідом.

В ЄС активно впроваджують інноваційні підходи та технології в освітній процес, включаючи використання інтерактивних технологій, онлайн-навчання, цифрові ресурси та інші інструменти. Країни Союзу активно співпрацюють у сфері освіти через програми обміну студентами та вчителями, міжнародні освітні проекти та спільні дослідницькі ініціативи.

В цілому, системи надання освітніх послуг в країнах ЄС спрямовані на забезпечення високої якості освіти та рівний доступ до неї для всіх громадян.

Основними документами Європейського Союзу щодо розвитку освітньої сфери є:

– Лісабонська конвенція (Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні). Лісабон, 11 квітня 1997 р.

– Велика хартія університетів (Magna Charta Universitatum. Болонья, 18 вересня 1988 р.

– Сорбонська декларація. Спільна Декларація «Про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти» чотирьох міністрів, які представляють Велику Британію, Німеччину, Францію й Італію. Париж, Сорбонна, 25 травня 1998 р.

– Болонська декларація. Спільна декларація міністрів освіти Європи. Болонья, 19 червня 1999 р.

– Саламанкське звернення. Послання Саламанкського з'їзду європейських закладів вищої освіти «Формування європейського простору вищої освіти». Саламанці, 29 березня 2001р.

– Празьке комюніке («До зони європейської вищої освіти»: Комюніке зустрічі європейських міністрів освіти). Прага, 19 травня 2001 р.

– Бергенське комюніке Берген, 19 травня 2005 р.

– Лондонське комюніке. «На шляху до Європейського простору вищої освіти: відповіді на виклики глобалізації»: Комюніке Конференції Міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти. Лондон, 16 травня 2007 р.

– Болонська робоча програма 2007–2009. «В напрямку до Європейського простору вищої освіти – інтегрована програма на 2007–2009 роки». Болонья, 2007 р.

– Лісабонська декларація, 2007. «Університети Європи після 2010 року: різноманіття за єдності мети»). Брюссель, 13 квітня 2007 р.

– Лювенське комюніке. «Болонський процес у період до 2020 року – Європейський простір вищої освіти у новому десятилітті»: Комюніке конференції європейських міністрів вищої освіти). Лювен та Лювенля-Ньов, 28 квітня 2009 р.

– Будапештсько-Віденська декларація. «Про створення Європейського простору вищої освіти». Будапешт, Відень, 12 березня 2010 р.

– Стратегія «Європа 2020», «Освіта і навчання 2020». Брюссель, 2010 р.

– Єреванське комюніке. Єреван, 14 травня 2015 р.

– Парижське комюніке. 25 травня 2018 р. тощо.

Таким чином, існування в Європейському Союзі сьогодні двох регуляторів – національного й наднаціонального, міжнародного, в поєднанні з зростаючою потребою академічної мобільності та конкуренцію ринків освітніх послуг, як внутрішню так і зовнішню, створили неоднозначну ситуацію для України й вимагають створення єдиної системи з метою зближення діяльності всіх суб'єктів вказаних відносин.

Перелік використаних джерел:

1. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне : Овід, 2012. 352 с.

2. Локшина О. Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021 – 2030 рр. як євроінтеграційний орієнтир для української освіти. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/621/617>

СЕКЦІЯ ІІІ
НАУКОВА ТА ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА
В МЕТОДИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ІННОВАЦІЙНИ ПРОЦЕСИ ЗВО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

БАЧУ В. С.

*здобувачка освіти 1 курсу, ННІБТА
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ЧЕБАН О. М.

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ВОЛЮВАЧ О. В.

*провідний фахівець відділу міжнародних зв'язків
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Україна як незалежна держава з європейським вектором розвитку та орієнтацією на європейські цінності, незважаючи на війну та спричинені нею економічні труднощі, продовжує рух до освітніх проєктів [2]; використовуючи різні інноваційні прийоми, сучасні інформаційні ресурси, тощо. Діяльність, пов'язана з удосконаленням стилів управління в контексті впровадження соціальних інноваційних ресурсів розглянута в роботі [2]. У дослідженні вивчено ставлення викладачів різних спеціальностей до інновацій за різними методиками [3]. Встановлено, що педагогічна інноваційна діяльність характеризується цілеспрямованістю, активністю, свідомістю, вмотивованістю, об'єктивністю, продуктивністю, перетворювальним ефектом, психологічною підготовленістю, що проявляється в чотирьох аспектах: мотиваційному компоненті, креативному компоненті, операційному компоненті та особистісній складовій. Автори [3] дійшли висновку, що провідними елементами психологічної підготовки до педагогічних інновацій є мотивація, креативність та якості особистості; особистісна підготовка починається з формування інноваційних цінностей у структурі особистості.

В свою чергу, особистісне зростання пов'язано із всебічною реалізацією творчих здібностей (творчі здібності трактуються як сукупність внутрішніх рис людини) [1]. Український педагогічний дискурс представляє нагальну потребу викладача бути менеджером внутрішнього самовдосконалення на основі своєї пізнавальної діяльності [1].

На нашу думку, розширення творчих здібностей, постійний інтерес викладача до пізнання нового, вчасне ознайомлення із сучасними ІТ-технологіями, а також ознайомлення із сервісами і платформами, де фокусуються сучасні наукові досягнення, збагачує людський капітал і дозволяє прискорити впровадження інноваційних процесів в ЗВО, що особливо є важливим для аграрних закладів вищої освіти, оскільки вони мають дослідницькі поля, лабораторії, виробничі центри.

Аграрні заклади вищої освіти залучені до виконання інноваційних проєктів, на постійній основі співпрацюють із широким колом спеціалістів. Підвищити конкурентоспроможність вищого аграрного закладу можна завдяки ефективному поєднанню академічного та комерційного менеджменту [4].

Перелік використаних джерел:

1. Boichenko M., Kozlova N. et al. Creative activity at higher education institutions: Ukrainian pedagogical overview. AMAZONIA INVESTIGA. 2022. Vol. 11. Issue 59. P. 161-171.
2. Makarov Z., Ovsiankina L., Tokuiyeva N., Shevchenko S., Zahorodnia A., Tadeush O. The Management of Innovation Processes in Higher Education Institutions of Ukraine on the Way to the Formation and Development of the European Knowledge Market. REVISTA ROMANEASCA PENTRU EDUCATIE MULTIDIMENSIONALA. 2023. Vol. 15 (4). P. 132-158.
3. Mustafa S., Shirzad A., Mahammad L. Psychological issues of teachers' preparation for pedagogical innovation. APUNTES UNIVERSITARIOS. 2023. Vol. 13(1). P. 260-276.
4. Shust, O; Varchenko, O., et al. SUBSTANTIATION OF FUNDING SOURCES OF FINANCING IN HIGHER EDUCATION AGRICULTURAL INSTITUTIONS. FINANCIAL AND CREDIT ACTIVITY-PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE. 2022. 1 (42). P.116-124.

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІІІ

ВАСИЛЬЄВА Л. Ю.

*аспірантка 2 курсу,
соціально-гуманітарного факультету,
спеціальності 033 «Філософія»
Південноукраїнського національного
педагогічного університету ім. Ушинського
м. Одеса, Україна*

АТАМАНЮК З. М.

*доктор філософських наук, доцент кафедри
Філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. Ушинського
м. Одеса, Україна*

Сучасна система освіти сповнена нових викликів, що неодмінно веде за собою зміни, інформаційний світ змінюється щохвилини, і освітня царина тяжіє до трансформацій.

Цифровізація в сучасній освіті відіграє ключову роль у трансформації навчальних процесів, забезпеченні доступу до знань і підвищенні якості навчання. Цей процес використовується для інтеграції технологій в усі аспекти освіти, починаючи від класичних уроків і закінчуючи управлінням навчальними закладами. Цифрова трансформація змінює роль вчителя з джерела інформації до наставника і співтворця навчального процесу. Вчителі стають фасилітаторами знань, які вдосконалюють інтерактивність та ефективність навчання, стимулюють творчість і інновації учнів.

Завдяки здатності вдосконалювати, збагачувати та спрощувати багато задач в роботі викладача та студента технологія стає дедалі популярнішою серед мільйонів користувачів. ІІІ відіграють ключову роль у різних сферах, від бізнесу та медицини до науки та технологій, полегшуючи життя і покращуючи результативність у багатьох аспектах. Серед найактуальніших аспектів: Створення віртуальної освітньої екосистеми, продукування «smart-content», подолання мовних кордонів, підлаштування навчальних планів під індивідуальні особливості студентів.

Якщо узагальнити всі системи використання ІІІ в навчальному процесі можна умовно виділити три гілки:

1. ІІІ для викладача. Стає в нагоді для автоматизації певних освітніх задач адміністративного типу, пришвидшує процес перевірки на плагіат, оцінювання роботи студентів. Тим самим підтримуючи викладача, зменшуючи робочий тиск та вивільняючи час для творчих елементів навчального процесу. Можна поділити використання технології ІІІ на умовні частини. Перша, легша в застосуванні та значно багатша на інструментарій – задля оптимізації навчального процесу. Друга-більш складна, бо має на меті імітувати взаємодію між живими учасникам навчального процесу, - для покращення взаємодії між викладачами та здобувачами освіти. Одним з інноваційних інструментів для використання на веб-сайтах шкіл та університетів є чат боти, які можуть відповідати на питання стосовно навчальних матеріалів і навіть надавати допомогу під час виконання домашніх завдань.

2. ІІІ для здобувача освіти. Це засоби націлені на індивідуальні потреби та особливості студентів. Розрізняються в залежності від способу взаємодії. Для навчання - освітні ресурси, системи, бібліотеки знань, програми оцінювання та контролю. Допоміжні

технології – чат системи, онлайн асистенти, персоналізовані матеріали, коучинг, зворотній зв'язок, наукове навчальне середовище

3. III для подолання прогалін між навчанням та викладанням.

Використовується для оптимізації адміністративно – організаційних задач. Створення розкладів, реєстрації студентів, систематизації освітніх даних, аналізу журналів успішності та відвідуваності. Як правило така система III повний комплекс обслуговування освітньої системи певного навчального закладу [1. с.255].

Системи штучного інтелекту здатні задовольнити один із основних запитів ЮНЕСКО в системі освіти – доступність освіти для всіх. Вже давно існують програми, що перетворюють усне мовлення текст, що є досить актуальним для людей з поганим зором (наприклад, платформа Dragon Anywhere). [2, с 147]

Сьогодні інновації в сфері III та нейромереж відчутно покращують якість освіти, оптимізуючи її на усіх рівнях. Особливої уваги заслуговують такі аспекти як:

1. Значно полегшують процес викладання викладачеві, за рахунок генерування дидактичного матеріалу з заданої теми.

2. Адаптивна освіта допомагає підлаштовувати програму до певних потреб та рівня підготовки студента.

3. Відзначення досягнень – III допомагає звернути увагу викладача на сильні сторони, області навчання які даються легше, і на ті що викликають труднощі.

4. Механізований швидкий контроль знань, що заощаджує час, і зменшує тиск на викладача.

5. Індивідуалізований підхід – на основі даних отриманих з контролю знань III може згенерувати додаткові завдання на опрацювання погано засвоєної теми, щоб максимально задовільнити потреби кожного студента.

6. Врахування інтересів студентів. Знаючи хобі та вподобання, інтереси до певних сфер, III може згенерувати матеріали в контексті тої чи іншої галузі, що підсилить інтерес до навчання і підвищить мотивацію.

7. Автоматизований контроль рівня знань. Навідміну від людини відсутній особистісний фактор, що дозволяє побачити більш об'єктивну картину рівня підготовки студента.

8. Суттєва економія часу та фінансового утримання ВНЗ. Розвантажуючи викладачів від зайвого документального навантаження III зберігає час, та фінансові ресурси університету.

9. Доступність. Незважаючи на часові пояси та фізичну віддаленість навчальних закладів кожен без виключення може користуватися перевагами програм III, що відкриває доступ до якісного навчання.

Використання штучного інтелекту (III) в цілому позитивно впливає на освітній процес, але треба враховувати, що ця система не є ідеальною. Вона має певні недоліки і обмеження, які потрібно враховувати. Однією з найбільших є проблема конфіденційності, етики і прозорості. Так як це машина а не людина, в прийнятті рішень вона не керується правилами моралі, і достеменно дослідити чинники впливу поки не можливо. Окрім того важливо пам'ятати що якість даних напряду впливає на правильність і точність запропонованого рішення. Штучний інтелект не завжди може вірно зрозуміти соціо-культурний, етичний контекст, і наслідки можуть стати непередбачуваними. Важливо мати на увазі при використанні систем III що вони весь час навчаються, і потребують оновлення баз даних, алгоритмів. Ще одним недоліком є те що масове введення III в освітній процес призведе до скорочення штату спеціалістів, зменшенню робочих місць. І до цього потрібно бути готовим.

Ці недоліки варто враховувати при впровадженні і використанні III, щоб забезпечити безпеку, ефективність і етичність їхнього застосування.

Перелік використаних джерел:

1. Балик Н., Шмигер Г. Впровадження штучного інтелекту в освіту шляхом використання ChatGPT // Актуальні аспекти розвитку STEAM-освіти в умовах євроінтеграції : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Кропивницький, 21 квітня 2023 року). Кропивницький : ДонДУВС, 2023. С. 147-149
2. Яценко О.І. Технології штучного інтелекту: основні напрямки впровадження в освітній процес закладу вищої освіти. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/37808/1/Yatsenko.pdf>. (2023), С. 252-257

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ВИКЛАДАННЯ МОЛОДІЖНОГО ФРАНЦУЗЬКОГО СЛЕНГУ

ВЕСНА Т. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри французької філології
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

КОВРИГА О. О.

*здобувач 4 курсу
факультету романо-германської філології
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.055 «Романські мови та літератури
(переклад включно), перша – французька»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

За останні роки спостерігається неабияке зростання інтересу до вивчення мовного виразності та культурних аспектів, які стають невід'ємною частиною сучасного освітнього середовища. У цьому контексті особливої уваги заслуговує молодіжний французький сленг, який не лише відображає динаміку мовного розвитку, але й є ключем до розуміння сучасної французької мовної культури.

Молоді люди бажають відрізнятись від дорослих не лише за допомогою зовнішніх ознак, але й через власну мову. Молодіжна лексика постійно поповнюється за рахунок нових слів та їхніх значень, а також активних процесів словотворення. Такі слова зазвичай відображають емоційне ставлення до понять, що вони називають, варіюючи від жартівливого до грубого. Сучасний французький молодіжний сленг є живою частиною мови, що постійно змінюється, оскільки молодь активно реагує на події та нові явища, відображаючи їх у своєму мовленні.

Ми дослідили молодіжний французький сленг, і на основі інноваційного підходу, який не тільки стимулює активне вивчення мови, але й сприяє поглибленню розуміння та відчуття автентичного мовного середовища, розробили конкретні вправи, які дозволять ефективно впроваджувати його у практичну освітню діяльність.

Питанням молодіжного сленгу займалися багато науковців, зокрема: Анрі Буайє, Дж. Ейто, Дж. Сімпсо, Л. Ставицька, А. Матвіяс, П. Грабовий, О. Кондратюк, Н. Левковиц та інші.

Термін «сленг» має складну та неоднозначну природу. Навіть при його широкому використанні не існує єдиного чіткого визначення. Визначення сленгу ускладнюється його динамічністю та постійними змінами. Різні дослідники розуміють та пояснюють термін «сленг» по-різному.

За “Енциклопедією українознавства”: “Сленг - міський соціолект, який виник з аргю різних замкнених соціальних груп (правопорушників, крамарів, ремісників, в'язнів, бурсаків–учнів, вояків), як емоційно забарвлена лексика низького й фамільярного стилю, поширена серед соціальних низів і певних вікових груп (ремісничої, шкільної молоді) міст” [1, с. 285].

Леся Ставицька, українська мовознавчиня, розглядає сленг як мовну систему, що складається з нестандартних, стилістично знижених лексичних та фразеологічних одиниць. Ці вирази часто несуть оцінну, зазвичай негативну, а також евфемістичну функції [3].

У рамках нашого дослідження ми провели аналіз сучасного французького молодіжного сленгу протягом лінгвістичного стажування у

м. Віші (Франція) з метою визначення його основних характеристик та вивчення способів його використання в освітньому процесі. За результатами дослідження було виявлено, що молодіжний французький сленг має значний вплив на мовну культуру та спілкування сучасної молоді, а також відображає актуальні тенденції та соціокультурні зміни.

Наведемо приклади молодіжного французького сленгу:

1. «**Chanmé**» - Це слово вживається для вираження захоплення чи враження.
2. «**Kiffer**» - Значить «любити» чи «насолоджуватися».
3. «**Cimer**» – Це верлан слова «merci» (дякую).
4. «**Bouffer**» - Означає «їсти» чи «обідати».
5. «**Bosser**»- Це означає «працювати».
6. «**Boule**» - Відповідає англійському «ball» чи «party».
7. «**Dalle**» - Значить «голодний».
8. «**Crevé**» - Відповідає англійському «exhausted» чи «dead tired» (дуже втомлений).
9. «**Bof**» - Це вираз невдоволення або байдужості.
10. «**Flic**»\ «**keuf**»- Означає «поліцейський».
11. «**Gavé**» - Вираз, що використовується для позначення перенасичення або набридливості від чогось.
12. «**Chelou**» - Означає «дивний» чи «диковинний».
13. «**Meuf**» - «Femme» (жінка)
14. «**Ouf**» - «Fou» (божевільний).
15. «**Teuf**»- Означає «вечірка».

Протягом нашого дослідження дійшли висновку, що сучасні здобувачі освіти мають високі вимоги до освітнього процесу. Вони шукають не лише знання, а й можливості застосовувати ці знання у реальному житті. Тому, інноваційний підхід до викладання молодіжного сленгу має бути спрямований на активну взаємодію, практичне застосування та стимулювання творчого мислення. Саме тому ми розробили декілька вправ для вивчення французького молодіжного сленгу за допомогою інноваційного підходу:

1. Ігровий підхід

Використання ігор та рольових ігор, де здобувачі освіти можуть відтворювати реальні ситуації спілкування, є дієвим методом викладання молодіжного сленгу. Наприклад, рольова гра «Кав'ярня» зі сленгом»:

Завдання: Здобувачі освіти розігрують сценку, де вони відвідують кав'ярню та спілкуються за допомогою молодіжного сленгу. Наприклад, обговорюють, що замовляти, куди піти потім тощо.

Приклад: Учасник 1: «Ça te dit d'aller en boîte ce soir?» (Ти хочеш піти в клуб сьогодні ввечері?)

Учасник 2: «Тгор cool, je suis partant!» (Дуже класно, я за це!)

2. Проектно - орієнтований підхід:

Розробка проектів та завдань, де здобувачі освіти мають досліджувати та аналізувати різні аспекти молодіжного французького сленгу. Наприклад, «Створення коміксів»:

Здобувачі освіти створюють комікси з використанням молодіжного сленгу, демонструючи різні ситуації спілкування та використання сленгових виразів у повсякденному житті.

3. Інтерактивні методи навчання

Методи навчання, які активно залучають здобувачів освіти до освітнього процесу, сприяють їхній активній участі та взаємодії. Наприклад, вправа «Асоціативний куц»:

Завдання: Здобувачі освіти отримують картки зі словами сленгу та мають знайти асоціації для кожного слова. Наприклад, для слова «ouf» (від «fou», що означає «божевільний») можна дати асоціацію «неймовірно» або «чудернацько».

Також можна використовувати інноваційний метод «Mind maps» за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій:

Завдання: кожен здобувач освіти отримує одне слово\вираз молодіжного сучасного сленгу і створює до нього ментальну карту зі значеннями, прикладами тощо. Можна створювати як на папері, так і за допомогою різноманітних програм(наприклад, MindMeister, XMind, MindNode тощо).

Отже, дослідивши інноваційний підхід викладання молодіжного французького сленгу та його вплив на навчальний процес, дійшли висновку, що впровадження інноваційних підходів дозволяє стимулювати активну участь здобувачів освіти у процесі вивчення мови та розширювати їхні знання про культурні аспекти мови через вивчення сленгу. Це допомагає створити стимулююче середовище для навчання, де здобувачі освіти можуть розвивати свої навички мовлення, розуміння та виразності, а також розширювати свій лексикон. Інноваційний підхід до викладання молодіжного французького сленгу є запорукою успішного вивчення мови та розуміння культурних аспектів франкомовного спілкування в сучасному світі.

Перелік використаних джерел:

1. Енциклопедія українознавства : Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка ; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. — Париж — Нью-Йорк : Молоде життя, 1955—1995.
2. Кондратюк О. Молодіжний сленг як мовне явище. — Львів, 2005. — № 38. — Режим доступу : <https://www.ji.lviv.ua/n38texts/kondratyuk.htm>
3. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг / Л.О. Ставицька. —К. : Критика, 2005. — 462 с. с. 42.
4. Boyer H. «Nouveau français», «parler jeune» ou «langue des cités»? / Boyer H. // Langue française. Paris, 1997 № 114. P. 6–15.
5. Dictionnaire français Larousse. Accès : www.larousse.fr/
6. Lefkowitz, N. J. Verlan: Talking Backwards in French. The French Review, 63(2), 1989, 312–322. <http://www.jstor.org/stable/394763>

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ОСВІТУ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

ЗЕЛЕНІНА О. М.

*доктор філософії за спеціальністю «Біологія», доцент кафедри фізіології,
патофізіології та біохімії,
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

ЖУНЬКО І. Д.

*кандидат біологічних наук,
завідувач Багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини, асистент кафедри
епізоотології, паразитології та мікробіології
ім. проф. В. Я. Атамася
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

МАРТИНОВА О. Б.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри фізіології, патофізіології та біохімії,
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Освіта в Україні стала однією з найбільш постраждалих галузей під час війни по всій території країни, особливо на сході. Війна не тільки призводить до людських жертв і матеріальних збитків, але також серйозно позначається на системі освіти нашої країни. Повномасштабне вторгнення російської федерації призвело до серйозних викликів для освітньої системи, змушуючи школи, ліцеї, університети та інші навчальні заклади працювати в важких умовах сьогодення. Одна із основних проблем - евакуація шкіл, університетів та інших навчальних закладів з тимчасово окупованих територій та з зон інтенсивних бойових дій, що призводить до переривання навчання для багатьох здобувачів освіти. Багато закладів освіти були пошкоджені або зруйновані внаслідок бойових дій, що призвело до обмеженого доступу дітей та молоді до освіти. Станом на кінець 2023 року від бомбардувань та обстрілів постраждали 3798 заклади освіти, з яких 365 зруйновано повністю [1].

Велика кількість дітей та молоді опинилася у складних життєвих обставинах через втрату близьких, переселення або травми психологічного характеру. Це призвело до зниження успішності учнів, збільшення випадків насильства серед дітей та загострення психологічних проблем [2]. Тому необхідно забезпечити психологічну підтримку для дітей та молоді, яким довелося пережити воєнні події.

Педагоги також стикаються з складнощами через втрату робочих місць або нестабільність у регіоні. Багато з них опинилися на передовій фронті, де вони продовжують працювати, намагаючись забезпечити якісну освіту для здобувачів під час воєнного конфлікту.

Щодня учасники освітнього процесу мають долати виклики війни, коли у поєднанні з частими сигналами повітряної тривоги та відключенням електроенергії відбувається надання освітніх послуг у вигляді змішаної або дистанційної форми.

Великою проблемою є втрата кваліфікованих педагогічних кадрів. Тисячі вчителів шкіл та викладачів закладів вищою освіти були вимушені покинути свої робочі місця,

оскільки змінили місце проживання всередині країни або виїхати за кордон після початку повномасштабного вторгнення РФ, що призвело до дефіциту досвідчених викладачів та зниження якості освіти.

Уряд України та міжнародні організації активно займаються питаннями відновлення освітньої системи в постраждалих регіонах. Вони спрямовують зусилля на реконструкцію закладів освіти, підготовку кваліфікованих педагогів та надання психологічної підтримки дітям, які пережили травматичні події.

Незважаючи на всі труднощі, освітній сектор в Україні продовжує працювати на благо майбутнього покоління. На сьогоднішній день на території України нараховується більше 13 тисяч шкіл, і тільки 20% з них ще не обладнані укриттями як засобами захисту учасників навчального процесу. За даними освітнього омбудсмена [3] майже 2,5 тисячі шкіл навчають виключно дистанційно, 7,5 тисяч шкіл працюють в очному форматі, а 3,8 тисяч – у змішаному форматі.

За інформацією, наданою заступником міністра освіти, тільки 5% закладів професійно-технічної освіти ще не обладнані укриттями [4].

За експертними оцінками, з метою забезпечення збереження існуючого рівня освіти і подальшого підвищення якості освітнього процесу, можливі заплановані досягнення за рахунок трансформування закладів освіти на підставі вивчення соціальних потреб і економічної бази країни, підтримці забезпечення інноваційного навчального та дослідницького середовища, посиленні співпраці зі стейкхолдерами [5, с. 358].

Сьогодні диктує нам умови для проведення освітнього процесу в навчальних закладах України. У зв'язку з пандемією COVID-19 всі заклади освіти України здійснювали надання послуг з навчання згідно постанови Кабінету Міністрів від 12.03.2020 року виключно в дистанційному форматі [6]. Тому, професорсько-викладацький склад Одеського державного аграрного університету (ОДАУ) мав досвід проведення занять в онлайн-форматі ще до початку повномасштабного вторгнення РФ. Співробітники ОДАУ в процесі своєї діяльності стикнулися з викликами війни: ракетними обстрілами, БПЛА-атаками, блекаутами, відсутністю інтернету та зв'язку. Задля спільної Перемоги наші викладачі працюють на освітньому фронті країни та постійно підвищують свою кваліфікацію. На протязі останніх років інтенсивно проводиться цифровізація та гейміфікація освітнього процесу [7]. Використовуються різнопланові цифрові інструменти, платформи, сервіси, які допомагають професійно створювати яскравий, пізнавальний та цікавий навчальний контент. В освітній простір університету активно впроваджується режим STREAM. У режимі реального часу, під керівництвом викладачів та співробітників багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини, здобувачі вищої освіти мають змогу не лише ознайомитись з роботою лабораторії, а й опанувати методику проведення досліджень [8].

Отже, необхідно забезпечити педагогам психологічну підтримку та професійний розвиток, щоб вони могли виконувати свою роботу на високому рівні. Важливо продовжувати підтримувати освітню систему в умовах воєнного конфлікту, оскільки це ключовий елемент будь-якої країни для забезпечення сталого розвитку та майбутнього успіху.

Перелік використаних джерел:

1. Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення: 02.04.2024).
2. Михайлишин У. Б., Сухан В. С., Анталовці О. В. Психологічний стан здобувачів вищої освіти в період воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2023. № 2. С. 27–33. URL: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2023.2.5> (дата звернення: 02.04.2024).

3. МОН працює над створенням спеціалізованих дистанційних шкіл — освітній омбудсмен. *Радіо Культура* : веб-сайт. URL: <http://surl.li/seilb> (дата звернення: 02.04.2024).

4. В Україні укриття мають 75% шкіл і 55% дитсадків – МОН. *Інформаційне агентство Інше.ТВ* : веб-сайт. URL: <https://inshe.tv/suspilstvo/2023-07-29/783050/> (дата звернення: 02.04.2024).

5. *Rebuilding Ukraine: Principles and Policies. Paris Report 1 / Edited by Yu. Gorodnichenko, I. Sologub, B. W. di Mauro. Paris : CEPR Press, 2022. 467 p.* URL:

https://cepr.org/system/files/publication-files/178114-paris_report_1_rebuilding_ukraine_principles_and_policies.pdf (дата звернення: 02.04.2024).

6. «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. №211. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19> (дата звернення: 02.04.2024).

7. Martynova O., Zelenina O., Broshkov M., Kostenko. T. The department of physiology, pathophysiology and biochemistry's personal experience in remote learning conditions. *Аграрний вісник Причорномор'я*. 2023. № 108. С. 5-11. URL: <https://abbsl.osau.edu.ua/index.php/visnuk/article/view/392/353> (дата звернення: 02.04.2024).

8. Техніка приготування мазка крові. YouTube : URL: <https://youtu.be/Su8rvqjCYE8?si=AN6OtidYQszJVtu3> (дата звернення: 02.04.2024).

**ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИКЛАДАЧА
В АГРАРНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ЗУБЕНКО О.

*здобувач освіти 5 курсу
факультету ветеринарної медицини
спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ЧЕБАН О. М.

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ВОЛЮВАЧ О.

*провідний фахівець відділу міжнародних зв'язків
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Педагогічна діяльність викладачів аграрних закладів вищої освіти (ВО) в Україні в умовах гуманізації освіти розглянута в роботі [1]. Детальний аналіз системи підвищення кваліфікації закордонних викладачів аграрних закладів ВО на прикладі Нідерландів, проведений Журавською Н. [2] показав, що підвищення відбувається у напрямках педагогічних і фахових компетентностей.

Автором акцентовано увагу на тому, що нідерландські університети (по аналогії із французькими університетами) підпорядковуються Міністерству сільського господарства [2], що здійснює управління вищою аграрною освітою та прискорює інтеграцію закладів ВО до освітніх програм питань регенеративного сільського господарства, сприяє практичному застосуванню інноваційних технологій, адже основною умовою сталого розвитку сільського господарства є інновації. Інноваційно-педагогічна діяльність викладача в аграрних нідерландських закладах ВО базується на єдиних освітніх стандартах в контексті Болонського процесу. Відповідно до Європейських стандартів визначено основні компетентності викладачів аграрних дисциплін у закладах ВО Нідерландів [2] – це володіння основами математики і природничих наук, навиками роботи інформаційних технологій; критичний і творчий підхід до вирішення конкретних завдань; орієнтованість на практичний результат; здатність приймати самостійні рішення, тощо.

Вважаємо, що в своїй інноваційно-педагогічній діяльності викладачі закладів вищої освіти (ВЗО) України, в тому числі і аграрного напрямку, при роботі зі здобувачами, що навчаються за STEM-спеціальностями, мають керуватись сучасними принципами: Findability – відшукуваність, Accessibility - доступність, Interoperability – сумісність, Reusability – багаторазовість (FAIR або ВДСБ), розробленими фахівцями для інтеграції даних про наукову активність в інформаційних електронних системах. Використання принципів даних FAIR/ВДСБ спрощує пошук наукової інформації, яка так стрімко оновлюється в сучасному світі. Світовою науковою спільнотою, відомими Міжнародними і Громадськими організаціями все інтенсивніше робиться акцент на відкритості наукових досягнень і представленні їх на обговорення і на ознайомлення широкому колу фахівців. Враховуючи те, що Україна

підтримала науковців ЄС і долучилась до ініціатив, які представлені в Барселонській декларації щодо відкритої дослідницької інформації [3], можна зробити висновок: викладачі ЗВО мають бути готовими до прозорості своєї науково-інноваційної діяльності.

Варто підкреслити думку закордонних вчених, що професійний розвиток і досвід роботи, як предикторів інноваційної діяльності викладачів, досліджується рідко [4]. У діяльності викладачів, в першу чергу природничих наук, передбачається генерування і випробування нових ідей, впровадження та спільне використання.

На жаль, впровадження та спільне використання для українських викладачів аграрних закладів ВО знаходиться на початковому/середньому рівнях і потребує тривалішого часу за умов воєнного стану в країні.

Перелік використаних джерел:

1. Мишак О. О. Педагогічна діяльність викладача вищого аграрного навчального закладу в умовах гуманізації освіти. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія.* 2015. № 2. С. 161-164.

2. Журавська Н. Система підвищення кваліфікації викладачів аграрних закладів вищої освіти у Нідерландах : управління освітою. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2020. № 1. С. 20-26.

3. Режим доступу: https://dntb.gov.ua/news/web_declaration

4. Peciuliauskiene P., Kaminskiene, L., Lehtinen, E. Science teachers' collaborative innovative activities: the role of professional development and professional experience. *Humanities&Social Sciencer Communications.* 2023. Vol. 10, Issue 1. Article Number 324.

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ

ІВАНЧЕНКО Р. Є.

*здобувач бакалаврського рівня вищої освіти
факультет геодезії, землеустрою та агроінженерії
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ЧЕБАН О. М.

*кандидат філософських наук,
доцент, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Освіта є важливою складовою суспільства. Вона залежить від процесів, які відбуваються у ньому, зобов'язана миттєво реагувати та відображати стан науково-технічного прогресу, відповідати економічним та соціальним сферам життя суспільства. Саме освіта задіяна у підготовці фахівців, розвитку особистості та формуванні певних життєвих поглядів.

Важливою ознакою інновацій є їх здатність впливати на загальний рівень та професійний розвиток викладача, розширювати поле інноваційного середовища.

Головною ознакою освітніх інновацій можна вважати цілеспрямовані зміни, що їх вносять у цей процес стабільні елементи (нововведення) у систему освіти, які викликають її перехід із одного якісного стану в інший. В освітніх інноваціях прослідковуються і специфічні особливості, пов'язані із соціально-психологічними та педагогічними аспектами.

Освітню інноватику характеризують нововведення у змісті, методах, прийомах і формах навчальної діяльності та виховання особистості, у засобах навчання та виховання і підходах до соціальних послуг в освіті, що значною мірою підвищує якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу.

Вагомим показником інновації є прогресивність у розвитку ВНЗ у порівнянні з усталеними традиціями і масовою практикою.

Сьогодні, суспільно-гуманітарна освіта має проблемно-орієнтований характер, визначальним фактором якого стає самостійна робота здобувачів освіти та інноваційні методи навчання. Здобувачі освіти, засвоюють не лише певну кількість знань та навичок фахової підготовки, а також опановують засади творчої професійної діяльності. Суттєву роль в самостійній роботі здобувачів освіти відіграють дисципліни гуманітарного циклу, адже саме в цій сфері доводиться вирішувати не лише теоретичні, але і практичні завдання.

Отже, необхідність використання інноваційних технологій та впровадження самостійної роботи для здобувачів освіти вищого навчального закладу у викладанні гуманітарних дисциплін є сьогодні актуальним завданням. Інноваційні методи є особливою формою педагогічної діяльності і мислення, що спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі.

Використання інноваційних методологій актуалізується в процесі вивчення здобувачами освіти дисциплін гуманітарного циклу, оскільки дозволяє якісно підвищувати загальнокультурний рівень особистості. На кафедрі суспільно-гуманітарних наук Одеського державного аграрного університету відбувається плідна співпраця викладачів та здобувачів

освіти, що поєднує давні традиції та інноваційні форми роботи. Знання здобувачі освіти отримують, як в аудиторній формі, так і позааудиторній.

Під час лекцій та семінарських занять реалізуються принципи педагогічної співпраці, коли викладач та здобувач освіти намагаються спільно вирішити поставлене завдання. Різновидом інноваційних технологій є так зване інтерактивне навчання. В процесі навчання потреба в інтерактивній взаємодії виникає тоді, коли викладач вимагає не репродуктивного відтворення змісту першоджерела, матеріалу лекції чи підручника, а стимулює аналізувати: розкривати властивості, відносини, наявність протиріччя, оцінювати та узагальнювати матеріал, співвідносити з іншими проблемами.

Однією із складових інноваційної оптимізації структури освітнього процесу є впровадження нових освітніх форм, посилення значення самостійної навчальної роботи здобувачів освіти та перевірка результатів самостійної роботи. Така форма освоєння необхідних освітніх компонентів стимулює здобувачів освіти, надає навчальному процесу мотивованого характеру. Розвиток навичок самостійної роботи відбувається також через спільну інтелектуальну колективну діяльність, реалізується організаторський досвід і розвивається культура мовлення, комунікативна толерантність, а також особиста відповідальність кожного здобувача освіти.

Тематика самостійної роботи відповідає основним розділам освітніх компонентів або найбільш важливим темам, наприклад історії філософії, соціології особистості, психології управління. У підсумку обов'язково потрібно проводити спільні заняття, заняття-обговорення, диспути як форми інноваційної діяльності викладача.

Без перебільшення можна сказати, що без навичок самостійного засвоєння матеріалу в навчальній, науковій і навіть виробничій діяльності в сучасних соціально-економічних умовах можливість стати конкурентноздатним спеціалістом досить низька.

Під час проведення таких занять здобувачі освіти використовують науково-дослідну літературу, періодичні та Інтернет-видання, проявляючи творчі здібності, реалізують інтелектуальний підхід.

Позааудиторній роботі із здобувачами освіти потрібно теж приділяти значну увагу в інноваційному навчанні. Зустрічі з відомими (музеї міста, пам'ятні місця, храмові приміщенні), мета яких ознайомлення здобувачів освіти із культурно-історичною спадщиною українського народу, реалізується з обов'язковим домашнім завданням – написання рецензії та поділитись враженнями від побаченого.

Вважаємо, що вивчення дисциплін гуманітарного циклу здобувачів освіти допомагає сформувати національні цінності, правила культурної поведінки особистості. Ефективність організації дозвілля має враховувати його особливості як специфічної комунікації життя індивіда і соціуму. Опанування циклом гуманітарних дисциплін дозволяють кожному максимально виявити свої індивідуальні творчі задатки.

Інноваційними технологіями освітній процес в закладах освіти не завершується. Викладання – це в першу чергу, творчість викладача, тому список інноваційних технологій буде лише поповнюватись, щоб освітній процес відповідав вимогам сьогодення. Саме інновації в сфері освіти будуть сприяти збільшенню ефективності навчання, і зокрема, шляхом спільної роботи викладача та здобувача освіти.

Перелік використаних джерел:

1. Андрущенко В.П. Культура. Ідеологія. Особистість: методолого-світоглядний аналіз. Київ: Знання України, 2002. 580с.
2. Сисоєва С.О. Освіта і особистість у швидкозмінному світі. *Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи. Збірник наукових праць*. Київ, 2003. С. 39-50.

СИСТЕМА ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ З ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ТА МАГІСТРІВ ФІЛОЛОГІЇ

КНЯЗЯН М. О.

*доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри французької філології
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ЛИСУН Д. С.

*здобувач I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультету романо-германської філології,
спеціальності 035 «Філологія»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

ЗЕЛЕНСЬКИЙ В. Ю.

*здобувач I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти,
факультету романо-германської філології,
спеціальності 035 «Філологія»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Одним з важливих завдань професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема філологів, є формування у них комунікативної компетентності, що сприяє високій конкурентоспроможності, здатності до міжкультурної взаємодії, підвищення ефективності командної діяльності тощо.

У цьому аспекті неабиякого значення набуває використання потенціалу творчої діяльності, що надає студентам широкі можливості генерації в усному або письмовому мовленні цікавих підходів до вирішення актуальних проблем лінгвістики, перекладознавства, літературознавства, лінгводидактики.

Проблема формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти висвітлювалася в наукових працях у таких провідних ракурсах, як-от:

- методи та прийоми формування комунікативної компетентності особистості майбутніх фахівців (О. Драгомирецька, Н. Кічук, О. Набока, В. Орлов);
- творча діяльність у становленні та саморозвитку особистості (М. Князян, Д. Кривоніс, О. Набока).

Утім проблема активізації творчої діяльності (зокрема розробка системи творчих завдань) з метою формування комунікативної компетентності у майбутніх бакалаврів та магістрів філології вимагає більш детального дослідження.

Аналіз наукових праць дозволяє стверджувати про те, що існує декілька підходів щодо визначення сутності поняття «комунікативна компетентність майбутніх фахівців». Наприклад, О. Драгомирецька визначає сутність комунікативної компетентності майбутніх фахівців технічного профілю як здатність до організації власної мовленнєвої діяльності на базі інтеріоризованих мовних та фахових знань, швидкої актуалізації мовленнєвих умінь, інтелектуально-пізнавальної мотивації, що в цілому сприяє командній взаємодії, урахуванню культурних особливостей співрозмовників, ефективному спілкуванню задля вирішення завдань у професійному середовищі з [1, с. 44].

Наголосимо на тому, що Н. Кічук, висвітлюючи проблему розвитку комунікативної компетентності студентів-іноземців, а саме майбутніх фахівців архітектури та будівництва, правомірно наполягає на тому, що ця компетентність віддзеркалює знання про специфіку архітектурно-будівельної галузі, вимоги до коректності, логічності, ясності усного та писемного мовлення, вміння ефективно співпрацювати з іншими експертами у сфері виробництва, прагнення до професійного саморозвитку та самовдосконалення. Науковець виокремлює серед основних компонентів комунікативної компетентності такі з них, як комунікативно-поведінковий, теоретично-професійний, мотиваційно-ціннісний, де комунікативно-поведінковий компонент цілком логічно відбиває вміння в усному та письмовому сприйнятті та продукуванні повідомлень державною та іноземною мовами, здатність до правильної інтерпретації технічної інформації з метою її наступного використання у виробництві. Теоретично-професійний компонент містить мовні та спеціальні знання згідно із стандартом підготовки бакалаврів цього профілю. Мотиваційно-ціннісний компонент відображає зацікавленість у оволодінні мовами, етичні норми, повагу до представників інших народів та культур [2, с. 33].

До того ж О. Набока, В. Орлов небезпідставно стверджують, що комунікативна компетентність майбутніх бакалаврів гуманітарного профілю, зокрема соціальної роботи, відображає здатність до спілкування на базі гуманістичних ціннісних орієнтацій, норм, фахових, лексичних, граматичних знань, мовленнєвих умінь, що дозволяє співпрацювати з іншими людьми у професійній діяльності. До структури вказаної компетентності науковці відносять такі компоненти: особистісний (мотиви, людиноцентровані цінності, емоції), теоретичний (знання мови як системи, її норм, професійно значущі знання), діяльнісний (вміння взаємодіяти, вирішуючи виробничі завдання) [3, с. 781].

На нашу думку, комунікативна компетентність майбутніх бакалаврів та магістрів філології віддзеркалює широкі знання фонетики, граматики, лексики, стилістики мови, яка вивчається, володіння відповідно до стандарту професійної підготовки бакалавра та магістра за спеціальністю 035 «Філологія» загальними компетентностями (зокрема здатністю бути самокритичним, оволодівати знаннями, опрацьовувати значні обсяги інформації та впроваджувати її в практичній діяльності, ставити та розв'язувати проблеми, взаємодіяти з іншими в команді, мислити абстрактно, цінувати багатокультурність, використовувати цифрові технології) та спеціальними компетентностями (знання теоретичних засад філологічної науки, а саме теоретичної граматики, фонетики, стилістики, лексикології, історії розвитку мови, здатністю вільно оперувати термінологією, проводити аналіз соціальних різновидів мови, інтерпретувати, перекладати, створювати тексти різних стилів та жанрів, брати участь у діловій комунікації) [4].

Як зазначається в наукових джерелах (М. Князян, Д. Кривоніс, О. Набока) та переконує практичний досвід, ефективним методом формування комунікативної компетентності у здобувачів вищої освіти є творча діяльність, котра передбачає створення оригінальних ідей та підходів до вирішення проблем, перенесення знань у нові ситуації їх використання, активізацію інтелектуальної ініціативи, пізнавальної мотивації тощо [5, с. 292].

Ефективність формування комунікативної компетентності забезпечується за умов упровадженні чіткої системи творчих завдань, які пропонуємо класифікувати відповідно до вияву самостійності вирішення студентом заявленої в завданні проблеми, а також обсягу охоплення мовного матеріалу, котрий актуалізується. Отож є доцільним виокремити завдання, що орієнтують на модифікацію певних повідомлень (модифікаційно-творчі завдання) та генерацію усного або письмового спілкування (комунікативно-творчі завдання).

Підкреслимо, що в процесі вивчення, наприклад, вибіркового компонента «Стратегії професійної комунікації» було доцільним підготувати майбутніх магістрів філології до формування комунікативної компетентності у бакалаврів філології шляхом виконання таких

модифікаційно-творчих завдань, як-от утворення словника термінів, що відображають процеси комунікації та міжкультурної взаємодії в суспільстві, розробка презентацій щодо методологічних підходів активізації професійної комунікації у площині акмеологічного, культурологічного або компетентнісного підходів, відображення принципів студентоцентрованого підходу у комунікативній взаємодії між викладачем та студентами, стратегій професійної комунікації у сфері досліджень з лінгвістики, літературознавства та методики викладання іноземних мов.

До комунікативно-творчих відносимо завдання, що передбачали написання аналітичних есе про відображення різних комунікативних стилів у художніх творах, розробку порад з розв'язання конфліктів у професійній комунікації, прийомів досягнення взаєморозуміння з колегами, експертами з різних галузей.

Отже, комунікативна компетентність майбутніх бакалаврів та магістрів філології відображає практико зорієнтовані знання фонетики, граматики, лексики, стилістики іноземної мови, глибокі теоретичні знання філологічної науки, які актуалізуються у професійній діяльності фахівця. Ефективним методом формування комунікативної компетентності є творча діяльність, завдання якої доцільно систематизувати відповідно до вияву самостійності та обсягу охоплення мовного матеріалу, що дозволило виокремити модифікаційно-творчі та комунікативно-творчі завдання. Перспективи дослідження полягають у розробці концептуальної моделі організації творчої діяльності майбутніх бакалаврів та магістрів філології.

Список використаної літератури

1. Драгомирецька О. О. *Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах*. Дис. ... доктор філософії : 011 Освітні, педагогічні науки. Ізмаїл, 2023. 322 с.
2. Кічук Н. В. Комунікативна компетентність студентів-іноземців у університетах будівництва та архітектури: сутність та структура. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Випуск 57. Том. 1. С. 31-34.
3. Набока О., Орлов В. Формування комунікативної компетентності у майбутніх бакалаврів соціальної роботи. *Наукові інновації та передові технології*. Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка». 2024. № 1(29). С. 776-785.
4. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія» : Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.06.2019 р. № 869. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf>
5. Князян М. О., Набока О. М., Кривоніс Д. В. Творча діяльність в актуалізації комунікативної компетентності бакалаврів гуманітарних та технічних спеціальностей. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2023. № 12(30). С. 288-296.

РОЗВИТОК НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЧЕРЕЗ ГЕЙМИФІКАЦІЮ У НАВЧАННІ

МАЛЕЦЬКА І. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук,
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

БЕРЕЗІНСЬКА О. В.

*старший викладач кафедри
іноземних мов професійного спілкування
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Сучасне суспільство переживає швидкий технологічний розвиток та непередбачені соціальні зміни, що ставить перед системою освіти нові завдання. Зокрема, необхідність формування всебічно розвиненої, творчої особистості, здатної гнучко діяти в нових соціальних умовах, вимагає переосмислення стратегій навчання та акценту на розвиток критичного мислення. Серед ключових факторів, які вимагають уваги, - швидкість змін інформації, потреба у розвитку «нового типу» здатностей для ефективного використання навичок на практиці, м'які навички. Враховуючи такі фактори, стає очевидним необхідність перегляду завдань навчання з метою формування критичного мислення та розвитку життєвих компетентностей здобувачів.

Вимоги до підготовки здобувачів вищої освіти передбачають, що студенти повинні бути активними учасниками міжкультурної комунікації, а також володіти необхідними навичками та вміннями для професійного, ділового та ситуативного спілкування як в усній, так і в письмовій формах. Вони повинні вміти здобувати актуальну фахову інформацію з іноземних джерел, аналізувати її, синтезувати та ефективно застосовувати у своїй професійній діяльності [4;5]. Відповідно, під час провадження освітньої діяльності за освітніми програмами усіх рівнів навчання важливі не лише професійні знання, але й уміння орієнтуватись у професійній, суспільній та особистісній сферах, формуючи соціальні компетентності, необхідні для успішної реалізації в сучасному світі.

Педагогічні, науково-педагогічні працівники, що працюють в закладах вищої освіти і використовують традиційні підходи до розвитку критичного мислення, стикаються з труднощами включення здобувачів у процес розвитку мислення на різних етапах навчання [1]. Також, слід звернути увагу, що більшість закладів перейшли на дистанційну форму навчання під час пандемії Covid-19, триваючою широкомасштабною збройною агресією РФ проти України, у зв'язку із чим процес реформування освітньої системи, демонструє необхідність оновлення як змісту, так і методів та прийомів формування навичок критичного мислення, ставить під сумнів ефективність традиційних підходів і підкреслює актуальність використання інноваційних методів, таких як гейміфікація, для стимулювання розвитку критичного мислення серед здобувачів. Таким чином, дослідження цього питання стає важливим кроком у пошуку оптимальних шляхів забезпечення якості вищої освіти.

Використання гейміфікації під час провадження освітньої діяльності для розвитку критичного мислення та м'яких навичок має численні переваги: залучення уваги та мотивація:

- гейміфікація створює цікавий та захоплюючий освітній процес, що підвищує мотивацію здобувачів для активної участі та виконання завдань;

- розвиток критичного мислення: завдання спонукають здобувачів до аналізу, оцінки та обговорення інформації, що сприяє розвитку їхнього критичного мислення;
- стимулювання співпраці та комунікації: завдання можуть включати елементи, які сприяють співпраці та взаємодії між здобувачами, що розвиває їхні комунікаційні навички та здатність до співпраці;
- практичне застосування навчального матеріалу: гейміфіковані сценарії можуть надати здобувачам можливість застосувати свої знання та навички в реальних або симульованих ситуаціях, що сприяє їхньому глибшому засвоєнню матеріалу;
- створення сприятливого середовища для навчання: гейміфікація створює дружню та позитивну атмосферу, де здобувачі залучені до свого навчання.

Впровадження інноваційних методик підвищує забезпечення якості вищої освіти, та може бути забезпечена використанням інтерактивних онлайн-ігор, віртуальних лабораторій та симуляцій, квестів, віртуальних екскурсій, різноманітних платформ неформальної освіти

Інтегрований підхід в оволодінні загальними та професійними (фаховими) компетентностями дозволить майбутнім здобувачам:

- навчитися спілкуватися у професійній, соціальній та особистісній сферах діяльності;
- формувати критичний стиль мислення, який характеризується відкритістю, гнучкістю, рефлексивністю, усвідомленням внутрішньої неоднозначності позицій і точок зору, альтернативними рішеннями;
- розвивати соціальні навички (soft-skills), як мобільність, комунікабельність, креативність в роботі та житті, самостійність, відповідальність за свій вибір і результати особистої діяльності [2].

Таким чином, використання гейміфікації у навчанні може стати ключовим інструментом для успішного розвитку критичного мислення та м'яких навичок у здобувачів, що відповідає вимогам сучасного освітнього процесу та забезпечує підготовку компетентних фахівців для сучасного суспільства.

Перелік використаних джерел:

1. Горбенко Є.О. Вплив гейміфікації на мотивацію та активність студентів у вищій освіті: аналіз педагогічних підходів та практичних результатів. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка». № 3(37) (2024): Перспективи та інновації науки. С. 174-186. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3\(37\)-174-188](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-3(37)-174-188)
2. Громова Н.М. Психологічні особливості установки на критичне мислення. *Актуальні проблеми психології*. 2015. Т. 10, Вип. 27. С. 79-88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/appsu_h_2015_10_27_9 (дата звернення 23.04.2024)
3. Пехарева А.С. Гейміфікація в освіті: можливості використання у закладах вищої освіти. *International scientific innovations in human life: In: The 12 th International scientific and practical conference (June 8-10, 2022)*. Manchester: Cognum Publishing House, 2022. P. 478-486.
4. Саган О.В. Гейміфікація як сучасний освітній тренд. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2023. Вип. 100. С. 12-18. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2022-100-2>.

DIGITALIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS AS A PREREQUISITE FOR THE TRANSITION TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT

MARKEVYCH K.

*PhD in Economics,
Economic Development Manager,
International Research & Exchanges Board
Kyiv, Ukraine*

The COVID-19 pandemic has forced humanity to think about the possibilities of countering systemic threats. Despite the large-scale, devastating consequences for all countries the pandemic has given the world a unique opportunity to change the future of current and following generations, to shape a more inclusive, responsible, and economically profitable environment using digital technologies. The active use of digital technologies during the COVID-19 pandemic gave us tools for the future. At the same time, digitalization and assimilation of digital technologies are accompanied by contradictions caused by the Fourth Industrial Revolution. It is necessary to consider how digital technologies might change the current and future generations' lives, what changes to expect in the socio-economic and political dimensions, and what their impact will be – positive or negative.

Digitization can contribute to increasing social well-being. For example, limited access to educational services can be overcome due to digital technology implementation. Digital technologies can promote social inclusion, create better access to quality education, and offer new opportunities for skills development. For example, increasing knowledge access for people from low-income or disadvantaged areas, supporting new pedagogies with students, facilitating collaboration between teachers and students, and providing faster and more detailed feedback about the learning process [1]. Communication systems have become the basis for minimizing disruptions in business operations, increasing social awareness, and sharing knowledge in education. With the help of video conferences, teachers and professors can teach schoolchildren and students at home or even in another country. Expanding cross-border digital connections facilitated communication between different countries, for example, an American teacher can teach English to a child in China [2].

In general, digital technologies have a huge potential for innovation and improvement of teaching quality [3, 5]. Researchers [3] found that low-income users spend more time online than the average population with better living conditions. They browse sites in the field of education (access to free or cheap knowledge) and are in search of information about online learning.

Digitalization can affect sustainable development through (SDG 4) education digitalization that creates conditions for training highly qualified personnel and their involvement in economic relations. Digitization can ensure equal access for all women and men to affordable and high-quality vocational and higher education. Also, digitalization can significantly increase the number of young and adult people who have the required skills, including professional and technical ones. Digitization can eliminate gender inequality in the field of education and ensure equal access to education and vocational training at all levels for vulnerable groups of the population, including the disabled.

Education digitization changes the learning process of students. Every year, the number of massive open online courses, which world-class universities conduct, is constantly increasing. Such courses can be used during mixed education: a combination of online and in-person education. Educational process digitization creates valuable data that form profiles of scholars and students. This allows schools and universities to combine education and counseling effectively. The availability of online courses allows students to personalize their education. There is an opportunity

to combine educational services from various education providers, which allows students to shape an educational path by considering preferences, interests, and talents. In general, online education promotes lifelong learning.

Digitalization contributes to the improvement of the educational process, making it more flexible, and adapted to the realities of the modern day, and ensures the formation of competitive professionals. Digital technologies contribute to:

- ✓ developing the ability to learn independently, to single out the most valuable material for self-development.
- ✓ enabling personal mobility, and the ability to quickly adapt to changing conditions.
- ✓ increasing motivation for self-education and self-development.
- ✓ personalizing educational content, ensuring the integrability of the learning process.
- ✓ constructing individual educational trajectories.
- ✓ learning in the most convenient conditions, at a comfortable pace, with optimal use of time, *etc.*

Digitization ensures the transition from “education for all” to “education for everyone,” providing freedom to search for information, its personalization (orientation to the needs of students – different levels of complexity, pace, presentation of material), interactivity, multimedia, and subculture. Digital technologies are a solid basis for the media education of young people. This new language of human communication is becoming more and more accessible and easier and is starting new directions in most fields, for example in digital art: interactive installations, multimedia performances, network art projects, experiments with virtual realities, *etc.*

Education is critical to talent development. The reconstruction of Ukraine will require smart people who have the appropriate level of education or qualifications, are able and willing to learn throughout their lives, are creative, open to change, and are ready to participate in public life actively. Reforming the education of Ukraine is impossible today without the active use of digital technologies and digital skills in the educational process. This is stated in the Project of the Concept of Digital Transformation of Education and Science (2021): “Today’s system of education and science must undergo fundamental digital changes and correspond to the global trends of digital development for every person to successfully realize his potential” (Project of the Concept of Digital Transformation of Education and Sciences, 2021). The concept was reflected in the Law of Ukraine “On Education” (2017), and the Concept of “New Ukrainian School” (2016), where, among the key educational skills, emphasis is placed on the formation of information and digital competence. This involves “confident and at the same time critical application information and communication technologies for creating, searching, processing, and exchanging information” (Concept “New Ukrainian School”, 2016). The digital technologies used in acquiring media education and the student’s critical thinking formation are extremely topical – an important factor in personality development, which develops the ability to acquire and process information, independently analyze, systematize material, improve key educational competencies, and determine the urgency of finding effective educational forms and methods.

Qualitative changes in the education system are impossible without the digital transformation of the educational process, which involves the maximum use of the potential of digital technologies. Digitization of the education system consists of digital modernization of the educational infrastructure, the creation of safe digital educational environments, and the digital competence development of pedagogical, scientific, and administrative personnel.

At the same time, one of the dangers of digitalization in the learning process is the spread of the latest methods of manipulating consciousness. In the increasingly deeper and wider connection between people and various digital programs, applications, and sources of information, their lives become inextricably linked with the digital world. In this interaction, due to their digital presence, people can get the information they need quickly and conveniently, express their point of view, and spread the desired information quite freely. During digitalization, people will get more opportunities

for freedom of speech, information dissemination, and its exchange, but among the risks are the spread of inaccurate information and lack of transparency. Schoolchildren or students are at risk because they can reject their opinions in favor of group thinking and aggravation of views polarization. Consequently, the education system must promote general ICT skills, including digital literacy and critical thinking, to benefit from the economy and adapt to new occupations and skills needs.

References:

1. Trends Shaping Education 2014 Spotlight 5 – OECD, 2014, www.oecd.org/edu/cei/Spotlight%205-%20Infinite%20Connections.pdf.
2. Casado C. Sustainable Infrastructure in a Post Covid Era. – *Italian Institute for International Politics Studies*, 24 June 2020, <https://www.ispionline.it/en/pubblicazione/sustainable-infrastructure-post-covid-era-26585>.
3. Yusuf M.O. Information and communication education: Analyzing the Nigerian national policy for information technology. – *International Education Journal*, 2005, Vol.6, №3, pp.316-321;
4. Jhurree V. Technology Integration in Education in Developing Countries: Guidelines to Policy Makers. – *International Education Journal*, 2005, Vol.6, №4, pp.467-483, <http://ehlt.flinders.edu.au/education/iej/articles/v6n4/jhurree/paper.pdf>
5. Pantea S., Martens B. The Value of the Internet for Consumers. – JRC Technical Reports, European Commission, 2014, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2446962>.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНОГО МЕТОДУ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

РОМАНЕНКО Т. І.

*старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних наук Національного
університету «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна*

Проникнення інновацій у всі сфери людської діяльності спрощує процес міжособистісного та ділового спілкування. Немає сумніву, що інноваційні технології також здійснили справжню революцію освіти. Педагоги також кардинально скоригували свої методи навчання у відповідь на нові технології протягом багатьох років. Використання сучасних технологій у викладанні ділових іноземних мов передбачає такі можливості, як, наприклад, зробити викладання цікавим, а також зробити навчання більш продуктивним з точки зору удосконалення. Крім того, цей сучасний технологічний інструмент допомагає студентам залучатися у навчальний процес та навчатися відповідно до їх інтересів.

Серед великої кількості різноманітних інноваційних методів викладання іноземних мов особливе місце посідає проблемний метод.

Протягом кількох десятиліть у системі освіти домінував переважно авторитарний підхід до навчання. У результаті учні грали роль пасивних об'єктів, які рідко проявляють ініціативу. В даний час на перший план виходить особистісно-орієнтована освіта, покликана змінити ситуацію і залучати учнів до процесу. Проблемний метод дозволяє розвинути в людині необхідні якості задля того, щоб вона була незалежною особистістю. Завдяки цьому процес вивчення іноземної мови проходить ефективніше. Провідні дидактики виділяють кілька основних способів організації навчального процесу за допомогою проблемного методу. Вони базуються на певних видах діяльності, які висуваються на перший план і називаються:

- монологічний;
- діалогічний;
- дослідницький;
- міркування;
- евристичний;
- програмований.

Найчастіше учням дається новий текст, у якому є нова лексика та невідома інформація. В якості монологічної діяльності вони пишуть розповідь або твір, де висловлюють свою думку та наводять нові факти. Діалогічна діяльність передбачає побудову діалогу між учителем і учнями, які повинні відповісти на запитання. Для цього використовують інформацію з нового тексту. Наступний етап навчання — мисленнєва діяльність. Учні пишуть презентацію, яку оформляють у формі висновків. Це дозволяє перевірити логіку та міркування, а також правильне розуміння тексту в цілому. Евристичні завдання – це особлива форма діяльності, в якій учні самі повинні виконувати певну роботу по відкриттю нового правила чи закону. Наприклад, вони можуть визначити конкретне вживання дієслова або часу в тексті. Дослідницькі завдання – це більш високий рівень виконання. Учні повинні самостійно відкривати нове явище та його суть. В якості конкретної форми організації занять можна вибрати експеримент, звіти, моделювання, опитування, збір даних, аналіз фактів тощо. Згодом, щоб забезпечити засвоєння матеріалу, вчитель може використовувати програмовані завдання. Учитель робить таку вправу, щоб нові знання можна було використати і нові правила можна було вивчити.

Моделювання уроку з о'б'єктом проблемного методу: довкілля

Цілі та завдання: Розвиток мовної компетенції та критичного мислення, формування відповідального підходу до командних завдань.

- Організаційний етап. Вітальні та вступні слова викладача. Короткий вступ до ключових екологічних питань. Заклик до читання нового тексту і обговорення нової інформації в класі.
- Підготовка учнів до самостійного та інформованого розуміння матеріалу (актуалізація знань). Пропонування учням назвати причини негативного впливу на навколишнє середовище, знайти взаємозв'язок між промисловістю та економікою.

Формування умінь і навичок

Читання тексту, виявлення нової лексики, повторне читання з розумінням, створення певних висновків про екологічні проблеми. Граматичний розбір речень. Переклад.

- Підведення підсумків. У цьому уроці присутні звичайне читання та робота з новими словами, змішані з діалогами та обговоренням, тим самим реалізується проблемний підхід. Як вправу можна дати складання доповіді чи есе про екологічні проблеми.

Треба зазначити, що акт спілкування є основною одиницею комунікативної діяльності, яка відіграє важливу роль у розвитку іноземних мов. Студент повинен вміти спілкуватися мовою, яку вивчає. В навчанні необхідно приділяти достатньо уваги формуванню мовленнєвих умінь і розвитку комунікативної компетентності. Спілкування завжди супроводжується рядом умов для забезпечення відповідності:

- індивідуальним особливостям кожної людини;
- зосередженості на мовленні;
- функціональності;
- контекстуальності;
- новизні.

При дотриманні цих умов можна говорити про спілкування. В іншому випадку, доцільність спілкування буде сумнівним. Під час навчання ці умови повинні бути забезпечені. Розвиток лексичних навичок усного мовлення виконується за допомогою спеціальних вправ. Численні вчені зазначають про доцільність умовно-мовленнєвих вправ. Їх можна розділити на кілька підвидів:

- наслідувальні (вираження думки за зразком);
- замінні (вибір відповідного висловлювання за значенням);
- трансформаційні (зміна реплік для передачі іншої інформації);
- самовідтворювальні (учень самостійно вносить пропозиції до тверджень).

Учні поступово проходять різні етапи розвитку власних навичок. У майбутньому їм потрібно вести діалог самостійно, використовуючи набуті навички. Система вправ допомагає досягти високого рівня усного мовлення. Їх необхідно застосовувати на різних етапах навчання. Це дозволяє розвинути мовлення на належному рівні. На початку уроку слід поставити запитання для розминки, наприклад:

- Як справи?
- Що ти робив вдома?
- Які теми ви проходили до цього?

Подібна ситуація виникає при проходженні нового матеріалу. Учитель повинен регулярно задавати питання з вивченої теми, пропонуючи кожному учаснику з аудиторії надати свою відповідь. Завдяки цьому вирішуються дві основні проблеми: засвоюється новий словниковий запас та забезпечується розвиток мовних навичок. Цьому сприяє відповідне спілкування. Забезпечуючи новизну, функціональність і контекстуальність, вони дозволяють формувати мовлення і мислення. На думку багатьох знавців, розвиток діалогічного та монологічного мовлення має бути спонтанним. Для цього пропонується відповідати на запитання або говорити на різні теми без підготовки

В даний час широко використовуються інтерактивні навчальні завдання та вправи. Вони демонструють високу ефективність, залежно від вікової групи. До таких дій зазвичай відносяться:

- мовленнєва розминка;
- групова робота в команді (круглі столи, дискусії, міні-конференції тощо);
- різні ігри.
- використання звукових і відеоматеріалів;

Розминка передбачає певний діалог між учителем і учнями, що дозволяє вам ознайомити клас із темою. Це також служить для опанування мовних навичок і повторення словникового запасу. Як ігри імпровізація, театральні вистави, діалоги-змагання тощо – це добре. Кожен студент може мати роль, яку він повинен грати. За допомогою цих ігор вирішується ряд завдань:

- забезпечується новизна комунікативної ситуації;
- з'являються можливості використання нової та старої лексики.
- позбавлення страху спілкування іноземною мовою.

Для розвитку мовлення та інших навичок сьогодні використовуються аудіо і відеоматеріали. Вони дозволяють отримувати нову інформацію, слухати тексти та практикувати вимову. На уроках використовуються аудіозаписи, інтерактивні дошки, проєктори та різноманітне мультимедійне обладнання.

Це забезпечує різноманітність у процесі вивчення іноземної мови.

Тож, можна зробити висновок, що проблемний метод у викладанні іноземних мов має великі перспективи розвитку у закладах вищої освіти та потребує пильної уваги з боку навчально-педагогічних працівників закладів.

Перелік використаних джерел:

1. Pleana Mihaela ChiriGescu and Floriana Anca Păunescu Innovative methods and techniques of languages. /International Journal of Arts & Sciences, CD-ROM. ISSN: 1944-6934 : 2017. - 10(01). - p.375–382. – Режим доступу: <https://www.universitypublications.net/ijas/1001/pdf/S7Y14.pdf>
2. Fazeli S.H. The role of personality traits in the choice and use of the compensation category of English language learning strategies. Indian Journal of Science and Technology: 2012; 5(6):2938–p 4. – Режим доступу: <https://indjst.org/articles/the-role-of-personality-traits-in-the-choice-and-use-of-the-compensation-category-of-english-language-learning-strategies>
3. MG Anburaj, G Christopher, N Ming. Innovative methods of teaching English language /IOSR Journal of Humanities and Social Science: 2014; 19 (8),pp. 62-65. – Режим доступу: <https://www.iosrjournals.org/iosr-jhss/papers/Vol19-issue8/Version-4/M019846265.pdf>
4. E Kiruthiga, G Christopher The impact of affective factors in English speaking skills /Theory and Practice in Language Studies: 2022; 12 (12), pp.2478-2485. – Режим доступу: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=0bYaSikAAAAJ&citation_for_view=0bYaSikAAAAJ:0EnyYjriUFMC
5. V Bhuvanewari, G Christopher. Efficacy of mass media in English language teaching /Journal of Critical Reviews: 2022; 7 (9), pp.596-599.

ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПОЛІТОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Самуйлік М. М.

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Саєнко І. В.

*кандидат політичних наук, доцент
професор кафедри суспільно-гуманітарних наук
Військова академія
м. Одеса, Україна*

Інноваційні педагогічні технології актуальні для сучасників. Вони належать до вічних проблем людства та привертають увагу мислителів різних історичних епох. Проблема інноватики в Україні актуалізувалась у вищій школі після набуття незалежності. Соціально-економічні перетворення в країні та запровадження інформаційно-освітнього середовища обумовили інноваційні зміни як в освіті, так і в організації педагогічного процесу. У зв'язку з цим виникла необхідність в створенні нових більш сучасних навчальних закладів таких як коледжі, гімназії, ліцеї та ін. Причиною тому стали ринкові відносини, що викликали конкуренцію між державними і недержавними навчальними закладами освіти. Здобувачі вищої освіти отримали можливість навчатися там, де більш якісний навчальний процес, нові форми та методи педагогічної діяльності.

Новітні обставини зумовили Україну вступити до Болонського процесу і підписати відповідні угоди, що вимагають запровадження інноваційних педагогічних технологій, таких як кредитно-модульна система навчання, технологія дистанційного навчання та запровадження у педагогічний процес інтерактивних методів навчання. На жаль, реалізація цих завдань була ускладнена виникненням світової пандемії COVID-19 та російським вторгненням в Україну 24 лютого 2022 року, що стало продовженням російсько-української війни, розв'язаної росією ще у 2014 році. В умовах, коли стало неможливим відвідування закладів вищої освіти, виникла необхідність переведення всіх здобувачів на дистанційну форму навчання. Спочатку це були карантинні обмеження у зв'язку з поширенням епідемічної небезпеки COVID-19. Уряд України схвалив постанову про встановлення адаптивного карантину [1], що дало можливість не скорочувати зміст освіти і кількість годин для її опанування, а проводити всі заняття дистанційно для запобігання погіршенню здоров'я тих, хто навчається в синхронному та асинхронному режимах з урахуванням необхідності.

Надзвичайні труднощі виникли в умовах війни. Війна має свою «психологію». Вона активізує інформаційно-психологічні атаки, що побудовані на основі фейкових новин з метою впливу на емоційно-вольову сферу свідомості людини, щоб посіяти в суспільстві страх, паніку, тривогу [2]. На цій основі розгорнулася психологічна війна [3]. Суттєво вплинули на життя в Україні та на діяльність закладів освіти ряд факторів. Постійний запуск росією крилатих та балістичних ракет, як по об'єктах інфраструктури, так і по цивільних об'єктах, в тому числі освітніх закладах, становить загрозу життів всіх громадян, в тому числі здобувачам освіти. Водночас агресор продовжує артилерійські обстріли території та населених пунктів України вздовж державного кордону та на межі з тимчасово окупованим Кримом. Центральною проблемою у країні стало здійснення загальної мобілізації, яка вплинула на значне скорочення кадрового потенціалу держави. Незважаючи на бойові дії,

продовжуються проводитись за розкладом заняття зі здобувачами вищої освіти, хоча вони мають специфічний характер і вимагають від викладачів інформаційно-мобілізуєчих дій. А саме – надання знань, об'єктивної інформації про війну, мобілізації здобувачів заради перемоги.

Для дистанційного навчання з політології використовуються всі можливі електронні засоби: електронна пошта, месенджери (WhatsApp, Telegram), відеоконференції ZOOM. Платформа «Moodle» дозволяє здійснювати спілкування в асинхронному режимі з використанням навчального елемента «Завдання», що дозволяє викладачеві надавати здобувачам вищої освіти завдання, оцінювати їх. Окремо здобувачам надається можливість виконувати модульні контрольні роботи, проходити тестування. Поширення отримало завдання щодо самостійного створення опорного конспекту лекції з теми «Історичні етапи становлення й розвитку світової політичної думки». Після проведення лекції здобувачі самостійно зобов'язані скласти опорний конспект шляхом заповнення таблиці, а саме: напроти кожного етапу визначити період його існування в історії людства та імена видатних представників і назви їх теорій як зазначено у таблиці 1.

Ефективно використовуються форуми. Так, у другому модулі «Теорія політики», запроваджено форум «Виборча система в сучасній Україні». Він завершує тему «Вибори як основна форма політичного процесу». Це спеціальний ресурс для виконання завдання та обговорення поданих матеріалів. Він має таке завдання: «Проаналізуйте, на основі законів України, виборчу систему в сучасній Україні. З'ясуйте за якими типами виборів вона побудована та охарактеризуйте її. Для вивчення теми використовуйте матеріали лекції з теми 7» [4, с.38]. Проаналізуйте Виборчий кодекс України від 19.12.2019 [5].

Таблиця 1

Назва історичного етапу світової політичної думки	Роки існування	Прізвища видатних представників	Політичні ідеї, теорії, праці
Античність		.	
Політична думка середніх віків			
Політичні ідеї епохи «Відродження»			
Політична думка Нового часу			
Соціально-політичні теорії століття			
Політичні доктрини ХХ століття			
Політичні концепції ХХІ століття			

Отже, головною метою вище означених змін є реалізація нових вимог до якості сучасного спеціаліста, рівня його самостійності, кваліфікації, здатності та вмінь приймати правильні відповідальні рішення. Існуюча система навчального процесу вишів гальмувала в значній мірі творче мислення, самостійність здобувачів. Запровадження механізму функціонування інноваційних педагогічних технологій надало можливість вирішення

поставлених завдань, зумовило нові зміни до форм та методів проведення занять з метою розвитку творчого мислення здобувачів, формування відповідних знань, умінь, навичок.

Список використаної літератури:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 р. № 104. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-aktiv-kabinetu-ministriv-ukrayini-104-170221>(дата звернення: 25.02.2024).
2. Михайлишин У. Б., Сухан В. С., Анталовці О. В. Психологічний стан здобувачів вищої освіти в період воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Психологія. 2023. № 2. С. 27–33. URL: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2023.2.5> (дата звернення: 22.03.2024).
3. Інформаційно-психологічна війна: Україна її точно не програє. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3494447-informacijnopsihologicna-vijna-ukraina-ii-tocno-ne-prograe.html> (дата звернення: 25.03.2024).
4. Політологія: дистанційний курс. Навчальний посібник / Самуйлік М. М., Чебан О. М., Федорова І. В., Чорна Л. М., за ред. М. М. Самуйліка. Одеса: «Пегас», 2022. С. 38-39.
5. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20/print> (дата звернення: 25.03.2024).

ДІАЛОГОВИЙ ПІДХІД НА НЕСТАНДАРТНИХ ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

СЕРВАЧУК К.К.

*здобувач 1 курсу магістратури
економіко – гуманітарного факультету
спеціальності 014.02
«Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)»
Донецький національний технічний університет
Луцьк, Україна*

ГАЛЕНКО А.М.

*старший викладач кафедри
Донецький національний технічний університет
Луцьк, Україна*

У сучасному світі знання англійської мови є невід'ємною частиною успішної людини. Вміння спілкуватися англійською мовою є необхідною умовою для отримання якісної освіти, кар'єрного зростання та особистого розвитку.

Формування комунікативних компетентностей студентів є одним з головних завдань навчання англійської мови. Однак традиційні уроки англійської мови часто не дозволяють учням повною мірою використовувати свої мовні навички для спілкування. Діалоговий підхід на нестандартних уроках англійської мови є одним із способів вирішення цієї проблеми. Він дозволяє учням активно використовувати мову для спілкування у різних ситуаціях, що сприяє їхньому всебічному розвитку.

Українські науковці О. Антипова, В. Паламарчук та Д. Рум'янцева стверджують, що нестандартний урок – це урок, який структурований таким чином, щоб викликати інтерес учнів і сприяти їхньому розвитку. Нестандартні уроки – це своєрідне педагогічне явище, яке бурхливо розвивається та постійно набуває нових форм.

У рамках дослідження вивчаються аспекти використання діалогових технік на нестандартних уроках англійської мови. Зокрема, такі питання:

- які діалогові техніки можна використовувати на нестандартних уроках англійської мови?
- які переваги використання діалогових технік на нестандартних уроках англійської мови?
- який вплив діалогових технік на нестандартних уроках англійської мови на розвиток комунікативних компетенцій учнів?

Об'єктом дослідження у роботі є комунікативна компетентність з викладання англійської мови.

Предметом дослідження виступає діалоговий підхід на нестандартних заняттях англійської мови.

Розглянемо детальніше визначення, які наведено у цій роботі.

Нестандартний урок – це урок, який не відповідає традиційній схемі проведення уроку. Він може відрізнятися за формою, методами навчання, змістом або цілями. Нестандартні уроки часто використовують для того, щоб зробити навчання більш цікавим і захоплюючим для учнів. Вони можуть також використовуватися для того, щоб зацікавити учнів у вивченні певної теми або для того, щоб допомогти їм краще засвоїти матеріал. Отже такі уроки мають позитивний вплив на навчання [1].

Щодо компетентності, то це сукупність знань, навичок, вмінь, досвіду і характеристик, необхідних для успішного виконання певної ролі, завдання або професійної діяльності. Визначення компетентності може варіюватись залежно від контексту і дисципліни, однак загальною ознакою є здатність ефективно застосовувати знання і вміння в реальних ситуаціях. Наприклад, в освітньому контексті компетентність може означати здатність студента до розв'язання завдань із заданої дисципліни, а також критичного мислення, комунікації та співпраці [2].

У професійному контексті компетентність визначається як сукупність знань, навичок і вмінь, необхідних для виконання конкретної професії або посади. Науковці також розглядають компетентність як динамічне поняття, яке може розвиватись і змінюватись з часом. Вона може набуватись через навчання, практику, самостійну роботу і взаємодію з оточуючим середовищем.

Діалоговий підхід - є одним із важливих аспектів навчання, який є методологічним та акцентує увагу на взаємодії між вчителем і учнями, а також між самими учнями під час навчального процесу. Цей підхід сприяє активному залученню учнів до вивчення матеріалу, розвитку їхніх критичного мислення, комунікативних навичок та здатності до спільної творчої діяльності [3].

Розглянемо відмінності стандартних уроків та нестандартних.

Основні відмінності між діалогічним підходом на стандартному уроці англійської мови та на нестандартному уроці англійської мови можна представити так:

Таблиця 1

Порівняння стандартного і нестандартного уроку

Характеристика	Стандартний урок	Нестандартний урок
Роль учителя	Основне джерело інформації	Модератор, помічник, співучасник
Роль учнів	Пасивні слухачі або виконавці	Активні учасники навчального процесу
Форма діалогу	Фронтальні бесіди, індивідуальні відповіді	Рольові ігри, проекти, дискусії
Напрямок діалогу	Від учителя до учнів	Від учнів до учнів, від учителя до учнів
Мета діалогу	Передача інформації, перевірка знань	Розвиток комунікативних навичок, творчого мислення, критичного мислення

На нестандартних уроках англійської мови можна використовувати широкий спектр діалогових технік:

- рольові ігри – це один із найпопулярніших способів використовувати діалог на уроках англійської мови. Учні можуть грати ролі людей з різних ситуацій, що дозволяє їм практикувати різні види спілкування. Наприклад, учні можуть грати ролі туристів, які подорожують до іншої країни, або працівників різних професій;

- дискусії – це ще один ефективний спосіб використання діалогу на уроках англійської мови. Учні можуть обговорювати різні теми, що дозволяє їм розвивати навички аргументації та критичного мислення. Наприклад, учні можуть обговорювати поточні події, соціальні проблеми або літературні твори;

- проектна робота – це спосіб використання діалогу для вирішення практичних завдань. Учні можуть працювати в групах, щоб розробити план або презентацію, що вимагає від них спілкування та співпраці. Наприклад, учні можуть провести дослідження про певну тему;

• інтерв'ю – як спосіб використання діалогу для отримання інформації від інших людей. Учні можуть інтерв'ювати своїх однокласників та вчителів [4, 5].

Діалог дозволяє учням практикувати використання мови в цікавих та захоплюючих ситуаціях. Коли учні відчувають, що вони беруть участь у чомусь цікавому та значущому, вони більш мотивовані до навчання. Також цей метод дозволяє учням працювати разом для досягнення спільної мети. Це допомагає їм розвивати навички співпраці та взаємодії, які є важливими для успішної роботи та навчання.

Отже, результати дослідження свідчать про те, що використання діалогових технік на нестандартних уроках є ефективним способом формування комунікативних компетенцій учнів.

У підсумку слід зазначити, що:

- вчителю варто використовувати сучасні методи та способи навчання;
- важливо спонукати дітей брати активну участь у дискусіях за допомогою різних форм викладення навчального матеріалу.

Використання діалогового підходу на нестандартних заняттях англійської мови сприяє підвищенню мотивації учнів до навчання, розвитку мовлення та отриманню якісних знань з англійської мови.

Перелік використаних джерел:

1. Наукова стаття: «Концептуальні положення професійної педагогічної освіти в аспекті полікультурності». Н. В. Якса. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/12083418.pdf>

2. Наукова стаття: «Визначення поняття «компетентність»: теоретичний аспект». В. В. Мачуський. URL: <https://core.ac.uk/reader/32305020>

3. Наукова стаття: «Комунікативна компетентність як педагогічна категорія». К. В. Крилова.

URL:<file:///C:/Users/LENOVO/Downloads/alexi,%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0+%D0%9A.%D0%92..pdf>

4. Наукова стаття: «Застосування інтерактивних технологій у викладанні англійської мови». Тетяна Цепко.

URL:<ZASTOSUVANNA INTERAKTIVNIH TEHNOLOGIJ U VIKLADANNI.pdf>

5. Наукова стаття: «Інтерактивне навчання англійської мови: комунікативні ігри, таблиці та схеми». В. Г. Чорнобай. URL: <Interaktivne navcanna anglijskoi movi komunikativn.pdf>

TEACHING ENGLISH IN NON-LINGUISTIC UNIVERSITIES

CHAENKOVA O. K.

Senior Lecturer at the Department of
Social Sciences and Humanities
Odesa State Agrarian University
Odesa, Ukraine

Mastery of a foreign (English) language is an essential condition for the success and competitiveness of a modern specialist on the labor market. The use of foreign (English) language for professional purposes has become a necessity for specialists of engineering specialties, whose activity is directly connected with the world market. Ukraine has recently been trying to integrate into the world community as an equal participant, and this makes us move to the full implementation of this statement. One of the factors complicating the entry of our specialists to the world market, is the low level of foreign (English) language skills. Under current conditions, foreign (English) language should not be considered as a secondary discipline, but as a necessary instrument of professional activity, as academic and labor mobility, common international educational standards, joint international research and production activities are impossible without a high level of knowledge of foreign (English) language.

Golubova H. V. noted in her research paper: «In modern conditions of education reforming, society needs competitive high-level professionals with nonstandard thinking, being able to master information from the foreign sources, which will allow to share experiences in a foreign language environment, gaining new knowledge for the benefit of their own country. Therefore, teaching a foreign language to the future specialists should bring the main profession as close as possible to the use of a foreign language, and the learning process itself should be practically oriented. Thus, the purpose of learning foreign languages is not a language system, but foreign language speech activity, not in itself, but as a means of intercultural interaction» [4, p. 67].

Begmuratov wrote in his article: «Research on English teaching to students of nonlanguage higher education institutions around the world is carried out in the following priority areas: Improving the pedagogical mechanisms of teaching foreign languages to students in accordance with the requirements of the European CEFR; teaching content, educational technologies, strengthening the objectivity of control, the organization of independent learning in the classroom and outside the classroom»[1].

Motivation is related to the effectiveness of learning, so insufficient motivation of students plays an important role in foreign language learning. When students learn any foreign language, they receive information about the culture and traditions of this people, because any cognitive process is based on a desire to learn a foreign language traditions and culture. Students entering a university often don't see the scope of a foreign language in their future profession, as they have not yet any idea of the implementation of a foreign language in their professional future.

The low motivation of students is due to its limited use in their real life and they had negative experience of learning it at the level of secondary education. The limited use of a foreign language has led to the rejection of learning the language and everything related to it. External and internal motivations can be good and bad results, but internal motivation is the motivation for success. In order to improve the language level of the future specialist and make him competitive on the labor market, he must be equipped with practical skills and abilities.

Another effective method of increasing students' motivation to learn a foreign language are scientific and practical conferences, projects, festivals, theatres, and museums organised on the basis of the institutes. All the activities take quite a long time to prepare, but contribute to the

development of communicative and presentation skills, teamwork skills, develop creative thinking, creativity, and solving complex tasks. In today's world, we see an increasing need for specialised skills in interacting with each other. These include the ability to communicate effectively, present, negotiate, work in a team, provide feedback, etc. Developing soft skills enhances professional skills. You can be a professional at work, but not be able to present your solutions to colleagues or clients on an international level. It is important that the educational activity is motivated, it depends not only on the students, but also on the English teacher. When organizing the group and pair organization of the educational process, it is important to choose the right students so that, on the one hand, they have different levels, and on the other hand, so that one does not suppress the activity of the other.

There are two educational models used in the world: face-to-face and hybrid learning. The traditional method of teaching and learning involves working in a classroom where professor interacts with students, called synchronous. Another learning method is called asynchronous, which is based on traditional learning and new technologies and programs. The asynchronous or hybrid learning has the following advantages: it offers time flexibility for those who work, it reduces overcrowding in classrooms, students can receive more instructions outside of class and interact better with teachers. The educators can maximize student learning in a hybrid learning model.

It should be mentioned that students are more motivation to study a subject if they like the teacher than with those who they dislike. The main feature of any successful teacher is his or her personality. A teacher should be an interesting, attractive, confident and optimistic person with many creative ideas. He or she must be able not to impart knowledge, but rather communicate with students and maintain positive relationships with students.

Naga Subramani P.C. noted: «Compute skill and technical skills of students increase. Faculty perspective is that they accomplish course teaching objective better, can re-evaluate course work material. The effectiveness of in-class activity increases. It encourages out-of-class learning» [5, p.20].

There are a lot of teaching options in the education system:

- Chat rooms
- Discussions board and smart boards
- Webinars
- Emails
- Social media
- Image creators
- Presentations

Grovit H. expressed an opinion in her paper: «Modern students should be ready to carry out qualified information and creative foreign language activities in various areas and situations, business partnerships, joint production and research; to use English in their professional activities, to satisfy their cognitive interests, to implement personal contacts and further self-education and selfimprovement» [2].

Modernity makes quite high demands on the quality of education of representatives humanitarian professions. Teaching the educational discipline of philology the cycle needs innovations in the presentation of educational material, the search for forms conquest of new topics, creation of problem situations, non-traditional models interactive control of knowledge. Teaching this type of discipline is required interdisciplinary approach, wide erudition of the teacher, exemplary language cultures. Today, it is aimed at the education of the national-centric individuals with higher education who are able to generate new ideas, produce interesting forms of intercultural communication [3, p.122].

To summarize all the above-mentioned, we can say that the tasks of a foreign language teacher are as follows: to help students learn new vocabulary in their speciality, to read and analyse literature in their speciality, to understand and translate grammatical material, to use professional

vocabulary in written and oral communication. The use of information technologies in the foreign language teaching affects the quality of education and increases the intensity of the learning process. Electronic educational resources allow implementing the principles of differentiated and individual approach to learning, and thereby promote personal development in the process of their activities, focused on the development of research learning skills, effectively have an effective impact on improving the level of foreign language acquisition.

Thus, any teaching method is useful for achieving certain goals. A high level of learning can be achieved by preserving the general principles of building a traditional educational process using modern electronic capabilities.

References:

1. Begmuratov Akmaljon. The Purpose of Educating Foreign Language at Unspecific Universities Begmuratov Akmaljon International Journal of Culture and Modernity, Volume 17. Pp.97–109.
2. Grovit H. Foreign language teaching methodology: new perspectives // New trends in applied linguistics, 2010. №5 (12). P. 80–89.
3. Галицька В. Л. Формування фахово-системних компетентностей студента у процесі викладання гуманітарних дисциплін. *Освіта в умовах війни: реалії, виклики та шляхи подолання: матеріали II Форуму академічної спільноти (20–24 червня 2022 року, м. Дніпро; Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»)*. Дніпро: ДВНЗ «ПДАБА», 2022. с.121–122.
4. Holubova H. V. Teaching foreign languages for professional purposes to the applicants of higher non-linguistic education. *A* / гол. ред. І.М. Зимомря. Ужгород. Видавничий дім «Гельветика». 2021. № 16. С. 65–70.
5. Naga Subramani P.C., Iyappan V. Innovative methods of Teaching and Learning. *Journal of Applied and Advanced Research*, 2018: 3(Suppl. 1) S 20–22.

ПОТЕНЦІАЛ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОВІРИ ТА ЗЛАГОДИ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕПОХУ

ГОРЯІСТОВА О. К.

*здобувачка 4 курсу,
ветеринарного факультету,
спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ЧЕБАН О. М.

*кандидат філософських наук,
доцент, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Метою нашої статті є вивчення сучасного стану проблеми формування соціальної довіри та злагоди серед молоді в межах полікультурної освіти. Підґрунтям методологічних досліджень є ідеї філософських, культурологічних, етнологічних, соціологічних, історичних, педагогічних теорій і концепцій про розвиток етносів та їх культур, ролі та значення доцільності для освіти, адаптації особистості до іншого культурного середовища, а також діалогу культур.

Західні вчені вважають освіту однією із найбільш важливих сфер діяльності соціуму, яка виступає у ролі формотворчого потенціалу в історико-еволюційному процесі в системі інших інститутів соціалізації. Вивчення системи освіти відбувається з використанням тезисів постмодерністського напрямку методології - соціального конструкціонізму (П. Бергер, К. Джерджен).

У сучасному процесі освіти важливу роль відіграє специфіка інформаційної епохи, що характеризується появою нових видів і форм діяльності, пов'язаних з всезагальною комп'ютеризацією. А це, в свою чергу, змінює стиль життя і ціннісні орієнтації людей, має безпосередній вплив на розвиток міжособистісних відносин, взаємодії і спілкування. Головна мета сучасних поколінь, а особливо молоді, в нових умовах розвитку і становлення інформаційного суспільства, в процесі їх соціалізації є оволодіння новими компетенціями. Особлива увага приділяється соціальними та комунікативним- саме їх вважають найбільш важливими. Факторами, що відіграють найбільшу роль у процесі їх формування вважають полікультурну освіту і оточуюче середовище, саме вони формують гуманістичні цінності, що знаходять своє відображення в цивілізаційних, етнічних та конфесійних компонентах.

Привертає увагу фактор збільшення інтеграційних процесів, що пронизують сучасний світ, прагнення країн інтегруватися у світовий та європейський соціо-культурний освітянський простір, збереження при цьому національну своєрідність.

Україна є багатонаціональною державою, і для неї питання, пов'язані з укріпленням єдиної державної структури, поваги і терпимості до культур та звичаїв інших національностей є актуальним. У зв'язку з цим для реформації освіти привабливим є вивчення та творче використання позитивного досвіду полікультурного виховання, який вже існує. Вважаємо, що сучасний освітній процес буде сприяти вирішенню питань морального виховання громадян країни, що будуть толерантними та шанобливими у ставленні до культур інших народів. Класичні ідеї гуманізації освіти, ідеї соціальної довіри і злагоди, є основою полікультурної освіти і залишаються суттєво важливими упродовж багатьох

століть, при цьому, що гуманні загальнолюдські, національні, релігійні цінності та ідеї відображені у багатьох культурах та етнічних традиціях, у духовних практиках і священних релігійних текстах.

Аналіз питань соціалізації молоді в інформаційну епоху пов'язаний з такими соціальними феноменами, як довіра і злагода у контексті полікультурного виховання. Сучасне українське суспільство – багатонаціональне, тому вимога часу – виховання у молоді поваги до інших народів та національностей, формування в суспільстві соціальної довіри та злагоди. Саме освіта, на сьогоднішній день, є тим інститутом, який вчить основам соціальної довіри та злагоди. Розуміння таких соціальних феноменів, як довіра та злагода, здійснюється з позиції міждисциплінарного підходу, який інтегрує соціальне знання, що накопичується в різних наукових сферах: в соціальній філософії, соціології, економіці, культурології, психології, педагогіці [1, с. 116-118]

Вчені, які здійснюють дослідження в цій галузі, відзначають що у сучасному гуманітарному знанні наявна фрагментарність з даного питання, філософське тлумачення його розроблено ще недостатньо. До проблеми довіри у соціальній філософії звертались філософи та соціологи у своїх працях (Аврелій Августин, І. Кант М. Вебер, Е. Дюркгейм, М. Бубер, Н. Луман, П.Штомпка, Ф. Фукуяма, Е.Гідденс). Історико-філософський аспект вивчення проблем відображає динаміку розвитку категорії довіри у контексті віри, зневіри у працях таких відомих вчених як Сократ, Арістотель, Платон, Августин Блажений, П. Абельяр, Фома Аквінський, Д. Локк, Г. Лейбніц, Д. Юм, І. Кант, Г. Гегель [2, с. 21-22]

Британський соціолог Е. Гідденс виділив два види довіри: довіра до людей, яка побудована на особових зобов'язаннях (назвемо цей тип «персоніфікованим») - базисна, і довіра до абстрактних систем («анонімних інших»), що припускає безособистісні зобов'язання. Він вказав на те, що соціально-психологічний фундамент базисної довіри формується в перші роки життя людини, коли в процесі її взаємовідносин з найближчим оточенням вона вперше вчиться довіряти. Довіра, в останньому випадку, виступає як спосіб відновлення інтимності, життєвого простору завдяки «почуттю онтологічної безпеки» під тиском різноманітних небезпек, ризиків і непорозумінь навколишнього світу. «Базисна довіра» відтворюється структурами життєвого світу, що дозволяє зберегти стабільність та безпеку взаємозв'язків індивіда і довкілля на рівні задоволення в індивіда «потреби в надійності» в ході повсякденної діяльності. Для Гідденса абсолютна довіра – це зв'язок віри і упевненості, яка ґрунтується на знанні [3, с.78-79]

Ми теж поділяємо думку американського соціолога, і вважаємо, що потрібно розглядати довіру в контексті задоволення таких базових людських потреб, як потреба в самоактуалізації, потреба в стійких стосунках дружби, потреба в повазі і гідності, потреба в ідентичності (належності до якої-небудь спільноти). Здебільшого, довіра вивчається як необхідна умова появи і розвитку соціальної комунікації – вона необхідна для встановлення між людьми та соціальними інститутами злагоди, довіри, розуміння, співпраці. Сьогодні, в умовах глобалізації, що вимагає в значній мірі звертати увагу на необхідність удосконалювати механізми комунікації і кооперації системи освіти, значення довіри як соціального феномена збільшується, оскільки посилюються процеси диференціації, невизначеності, а також фактор наявності ризику, що супроводжує практично всю соціальну діяльність. У сучасній «соціальній архітектурі розвитку суспільства та світу» основою є саме довіра як специфічний компонент економічних та соціальних підходів, що розглядають проблему довіри у якості базового елемента побудови взаємодовіри.

Отже, вважаємо, що формування довіри та злагоди, віротерпимості, толерантності є одним з важливих завдань усіх ланок освіти на сучасному етапі.

Перелік використаних джерел:

1. Василюк Н.М. Довіра як підґрунтя толерантності у психолого-педагогічній взаємодії. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. 2012. Вип. 1. С. 114–121. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2012_1_13
2. Куриленко Т. Довіра як соціальний феномен. International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy. Vol. 3, No. 1, 2024, pp. 20-26. doi:10.46299/j.isjpr.20240301.03
3. Міхеєва В.В. Довіра як феномен соціальної реальності. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2014. № 1. С. 76-83. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2014_1_11

СЕКЦІЯ ІV
ОСОБЛИВОСТІ
ВИВЧЕННЯ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН
ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ У ВИВЧЕННІ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

ГОРШКОВА К. О.

*здобувач 4 курсу,
ветеринарного факультету,
спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

У сучасному світі, де інформація летить з шаленою швидкістю, викладання мовленевих дисциплін за професійним спрямуванням потребує постійного оновлення підходів та методів. Інноваційні методи стають ключовим елементом у забезпеченні ефективного засвоєння мовленевого матеріалу та підготовки фахівців до викликів сучасного ринку праці.

Однією з інноваційних стратегій є використання технологій у навчальному процесі, що містить великий потенціал для зміни та покращення сучасної освіти. Правильно впроваджені технології можуть зробити навчання більш доступним, ефективним та захоплюючим для всіх здобувачів вищої освіти.

Перш за все, технології в навчанні надають безліч можливостей для індивідуалізованого та гнучкого навчання. Інтерактивні навчальні програми, онлайн-курси та мобільні додатки дозволяють здобувачам освіти опановувати матеріал у власному темпі та в зручний для них час. Це особливо корисно для студентів з різними стилями навчання та темпами освоєння матеріалу. Також важливим аспектом є доступність інформації. Інтернет надає безліч ресурсів для дослідження та поглиблення знань у будь-якій галузі. Від відеоуроків до електронних книг, студенти мають можливість вивчати будь-яку тему за допомогою лише кількох кліків мишою. Це робить навчання більш доступним та зручним для всіх.

Однак, разом із перевагами використання технологій у є й серйозні зміни. Одна з них - це необхідність постійного оновлення технічних знань та навичок серед вчителів та викладачів. Швидкий розвиток технологій означає, що педагоги повинні постійно вдосконалювати свої вміння та знання, щоб ефективно використовувати нові інструменти в навчальному процесі. Ще одним викликом є забезпечення доступу до технологій для всіх здобувачів освіти. Нерівності в доступі до комп'ютерів та Інтернету можуть створювати бар'єри для навчання та зменшувати рівень успішності. Тому важливо розробляти стратегії, які забезпечать рівний доступ до технологій для всіх здобувачів освіти, незалежно від їхнього фінансового статусу чи місця проживання.

Ще однією інноваційною стратегією є застосування гейміфікації в навчальному процесі. Цей підхід відкриває нові можливості для стимулювання навчального процесу та залучення учнів до активної участі у ньому. Наприклад, використання ігор з елементами мовленнєвої компетенції та інтерактивних завдань може зробити навчання більш цікавим та захоплюючим для студентів.

Також важливим аспектом є те, що гейміфікація може сприяти розвитку співпраці та конкуренції між здобувачами освіти. Створення групових завдань, турнірів та викликів може стимулювати до співпраці та взаємодії між собою. Крім того, конкуренція між може бути стимулом до досягнення кращих результатів та підвищення мотивації до навчання. Також, це може сприяти розвитку творчих та критичного мислення серед здобувачів освіти. Гейміфікація може бути потужним інструментом для покращення навчального процесу та стимулювання мотивації учнів до навчання.

Крім того, інноваційні методи включають в себе активне використання комунікативного підходу до навчання. Комунікативний підхід у викладанні іноземної мови професійного спрямування зосереджується на розвитку практичних навичок спілкування в професійному контексті. Замість вивчення виключно граматики та словникового запасу, цей підхід ставить у центр уваги реальні ситуації спілкування та практичне застосування мови. Це допомагає їм розвивати не лише лінгвістичні навички, але й вміння ефективно спілкуватися в професійному середовищі.

Також цей підхід сприяє розвитку навичок міжкультурного спілкування. У сучасному світі бізнес та професійне спілкування часто відбуваються в міжнародному контексті, тому важливо, щоб студенти були здатні ефективно спілкуватися з колегами з різних культур та країн. Комунікативний підхід надає студентам можливість вивчати не лише мову, але й культурні особливості та норми спілкування різних країн.

Комунікативний підхід акцентується на розвитку практичних навичок та навичок розв'язання проблем. Студенти навчаються не лише використовувати мову для передачі інформації, але й для вирішення конкретних завдань та ситуацій, які вони можуть зустріти в своїй професійній діяльності. Це допомагає їм бути більш підготовленими до реальних викликів, з якими вони зіткнуться у своїй кар'єрі.

Також необхідно враховувати індивідуальні потреби та особливості студентів під час використання інноваційних методів. Різноманітність підходів до навчання дозволяє враховувати різні стилі навчання та рівні мовних знань учнів, що робить навчання більш доступним та ефективним для всіх.

У підсумку, використання інноваційних методів у вивченні мовних дисциплін професійного спрямування є ключовим елементом підготовки фахівців до сучасного ринку праці. Завдяки впровадженню сучасних технологій, гейміфікації та комунікативного підходу, студенти отримують можливість не лише ефективно засвоювати мовні навички, а й успішно застосовувати їх у професійній діяльності.

Перелік використаних джерел:

1. СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ. URL: [HTTP://WWW.ECONOMY.NAUKA.COM.UA/PDF/4_2021/87.PDF](http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2021/87.pdf)
2. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ. URL: [HTTPS://UKRPOLNAUKA.WORDPRESS.COM/2018/11/12/ІННОВАЦІЙНІ-ПІДХОДИ-У-ВИКЛАДАННІ-ІНО/](https://ukrpolnauka.wordpress.com/2018/11/12/інноваційні-підходи-у-викладанні-іно/)
3. ГЕЙМІФІКОВАНІ ЕЛЕМЕНТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ. URL: [HTTP://WWW.APNN-JOURNAL.IN.UA/ARCHIVE/28_2020/PART_4/23.PDF](http://www.apnn-journal.in.ua/archive/28_2020/part_4/23.pdf)
4. КОМУНІКАТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ. URL: [HTTP://DSPACE.TNPU.EDU.UA/BITSTREAM/123456789/9233/1/12GLOTOVA.PDF](http://dSPACE.TNPU.EDU.UA/BITSTREAM/123456789/9233/1/12GLOTOVA.PDF)

INFLUENCE OF NEW EDUCATIONAL TECHNOLOGIES ON TRAINING OF ECONOMICS SPECIALISTS

DOMASKINA OLEKSANDRA

*Student of the Faculty
of Economics and Management,
Odesa State Agrarian University
Odesa, Ukraine*

MAIEV ANDRII

*PhD of Public Administration
Associate Professor of the Department
of Social and Humanitarian Sciences,
Odesa State Agrarian University
Odesa, Ukraine*

The modern world is changing rapidly. Therefore, the approaches to educating and training specialists in various fields, including the economics, are changing as well. New educational technologies, such as digital platforms, online courses and simulators are fundamentally influencing the way economics specialists are trained. They provide students with access to state-of-the-art tools and resources that allow them to acquire knowledge and practical skills in real time. In addition, the introduction of innovative technologies into the study process promotes the development of critical thinking, analytical abilities and creativity, necessary for a successful career in the field of economics. Furthermore, these technologies contribute to the personalization of education, providing an individual approach to each student and improving the quality of future specialists training [4].

New educational technologies also open opportunities for the globalization of education, allowing students from different countries and cultures to interact and exchange experiences within the same course or project. It promotes the development of intercultural communication skills, which is especially important for economics majors, as today's economic landscape requires an understanding of international markets and global economic trends.

Besides this, the introduction of technology into the educational process contributes to more effective monitoring of students' progress and adaptation of training to their individual needs. For example, the use of educational analytical tools allows teachers to timely identify problems in student learning and provide the necessary support [3].

In addition, new technologies contribute to the development of students' skills in working with large volumes of data, which is critically important in modern economy. They can learn to work with data, analyze it and use it to make strategic decisions.

The development of the economy and science largely depends on the ability to introduce new technologies and improve existing products and processes. Innovations are the result of innovative activity in the form of new or improved products or technological processes, which are characterized by high quality and advantages during their use, design, production and sale. They find application in practical activities and benefit society.

According to O. Melnikova, innovations in higher education should be considered as new or improved competitive technologies, products and services, as well as organizational and technical solutions of a production, administrative, commercial or other nature, which significantly increase the quality, efficiency and effectiveness of the study process. At the same time, the key components of educational innovation include its initiator, who has an innovative idea and conducts experimental research; the consumer of the innovation – a student or a group of students who

acquire knowledge in a certain discipline; as well as organizations introducing innovations into the study process, such as higher education institutions, education management bodies, scientific and methodical institutions and scientific and industrial enterprises [5].

The modern innovation system in higher education consists of the following elements:

1. Technological innovations, which include new learning technologies, educational programs, study duration, student selection criteria, educational and methodological materials, etc.
2. Pedagogical innovations involving new methods of teaching and learning, new forms and organization of educational classes, such as interactive methods and multimedia learning tools, the use of telecommunication approaches to learning, simulation technologies, case methods, video training methods, computer modeling and virtual reality technologies.
3. Organizational innovations, which include the development of new organizational structures and forms of institutional activity in the field of education, such as various types and kinds of educational institutions, reorganization of the structure of the higher education system, and other changes.
4. Economic innovations, including new economic mechanisms in the field of education, in particular, the diversification of sources of financing educational institutions in accordance with the tasks of innovative development, the introduction of new forms of payment for educational services, the creation of modern mechanisms for tax and credit obligations, as well as new mechanisms for payment of labor in the field of education, etc.

Scientists claim that the low level of implementation of real educational innovations in Ukraine leads to non-compliance with the requirements of modern society and reduces the competitiveness of Ukrainian higher education institutions in comparison with foreign ones.

In global practice, there are a number of innovative education systems that have not yet become widespread in our country [1]. In particular, they are:

- Inverted classes. This approach assumes that students independently study the theoretical material online at a time convenient for them, and in the classroom they have the opportunity to discuss the studied material in groups, solve problems and participate in discussions.
- Electronic textbooks. These are interactive textbooks developed by teachers, which can be supplemented with video lectures, Internet videos, presentations, audio files and other content. These textbooks are an innovative alternative to traditional publications, reducing the cost of accessing information, increasing its relevance and ensuring constant updating.
- Massive open online courses. These are online courses with open registration and free participation, with a public curriculum and available to students from different countries. The courses are created by the world's leading teachers, ensuring access to quality education without geographical restrictions.
- Creation of specialized computer games and simulations that provide students with the opportunity to undergo virtual practice or study certain material in the game form.
- "Big data». Due to "Big Data», integrated databases are created increasing the scientific potential of higher education institutions and ensuring copyright protection through automated plagiarism checking.
- Mobile applications. These applications contain all the necessary data, files and information for the daily work of a student, including grades, class schedules, communication with teachers, university news, e-textbooks and more. Students can access this information anytime, anywhere through their smartphones, tablets, or laptops [2].

The use of active learning methods should stimulate students to master accounting disciplines. It largely depends on the teacher's competence, his ability to convey information in an accessible and interesting way, as well as to create favorable conditions for students so that they can effectively learn the skills and abilities provided by the program and curriculum.

Conclusions. Summarizing the issue of the impact of new educational technologies on the training of economics specialists, we can conclude that modern educational innovations are

important for ensuring the quality and effective training of future economists. Through the integration of digital technologies, online courses, simulations, and other innovative learning methods, students gain access to modern tools and resources that expand their opportunities for hands-on learning and in-depth study of disciplines. This contributes to the formation of students' necessary competencies, analytical skills and the ability to make informed decisions in a dynamic economic environment.

In addition, innovative approaches to education contribute to personalization of the study process, which allows taking into account the individual needs of students and facilitates more effective learning of the material. Given the rapid changes in the world economy, new educational technologies are the key to training specialists able to successfully face new challenges. Therefore, the introduction of innovative teaching methods in the training of economics specialists is an important step towards the development of modern education and economic prosperity of the country.

References:

1. Barabas D., Dzhafarov D., Shpak I. (2016). Educational innovations and their implementation in Ukraine. Scientific Bulletin of Odesa National Economic University, 2016. № 3. P. 35-54. [in Ukrainian]. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2016/235/pdf/35-54.pdf> (Access date: 17.04.2024)
2. Boldyrieva L., Kraus N., Kraus K. (2019). Digital competences in the field of higher education: conception, implementation, result. State and regions. Series: Economics and Business Issue 1 (106), P. 4-9. [in Ukrainian]. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2019/1_2019/3.pdf (Access date: 17.04.2024).
3. Burkova L. (2000). Key to management: Classification of pedagogical innovations as an element of the management mechanism of the innovation process in education. Director of a school, lyceum, gymnasium. 2000. № 1. P. 31-37. [in Ukrainian].
4. Innovations in higher education: glossary of terms and concepts. (2015). Edited by Artomov I. et al., Uzhhorod, "Outdoor Shark», 2015. 160 p. [in Ukrainian].
5. Melnikova O. (2014). Innovations in higher education as a factor in the formation of the national knowledge economy. Scientific edition of H. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. "Economics», 2014. Issue 14. P. 16-27. [in Ukrainian].

**ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЗБАГАЧЕННІ
СЛОВНИКА ЗДОБУВАЧІВ ВЕТЕРИНАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ЖМАЙ А. В.

*здобувачка 1 курсу ветеринарного факультету,
спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

КОВАЛЕНКО О. А.

*к.ф.н., професор кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Якісна підготовка спеціалістів в галузі ветеринарної медицини не може обійтися без збагачення словника здобувача вищої освіти професійними термінами. Тож така освіта передбачає роботу зі спеціальною медичною літературою – термінологічними словниками та довідниковими матеріалами. Вивчення нової лексики, зокрема іншомовного походження, та створення їй відповідників в українській науковій мові є непростим завданням, але його можна полегшити за допомогою використання інноваційних технологій.

Інноваційні технології (від латинського «innovations» нововведення, оновлення) – це цілеспрямоване впровадження нових засобів і методів, які покращують результативність галузі застосування. [1]

Це досить нове поняття, але ще у 1986 р. ЮНЕСКО опублікувало офіційне визначення поняття «педагогічна технологія». Це систематичний метод планування, застосування та оцінювання усього процесу навчання, засвоєння знань, шляхом врахування людських і технічних ресурсів та взаємодії між ними для досягнення більш ефективної форми освіти. Педагогічна технологія передбачає формування мети через результати навчання, які проявляються у діях здобувачів, надійно ними усвідомлюються, приймаються, визначаються та перевіряються [2]. Незважаючи на новизну поняття «педагогічні інновації», існує декілька класифікацій інновацій у педагогіці. Найпростішу типологію пропонує В.М. Лізінський. Він виділяє три типи інновацій: випадкові, корисні та системні. Випадкові - це інновації надумані і привнесені ззовні, з логіки розвитку освітньої системи. Вони найчастіше впроваджуються за наказом вищого керівництва та приречені на провал. Корисні – це інновації, що відповідають місії освітньої установи, але з невизначеними цілями та завданнями. Системні - це інновації, виділені з проблемного поля, з чітко позначеними цілями та завданнями, саме вони будуються на основі обліку інтересів дітей та педагогів і мають характер наступності з традиціями. Такі інновації ретельно готуються, піддаються експертній оцінці та забезпечуються необхідними засобами (кадровими, матеріальними, науково-методичними) [3]. Дана типологія дозволяє показати всі можливі підходи до інноваційної діяльності в освітній програмі. Використання інноваційних педагогічних технологій сприяє покращенню засвоєння вивченого матеріалу, зменшенню часу на вирішення завдань, поліпшенню емоційного, позитивного ставлення до навчального процесу, розвитку пізнавальної і творчої активності здобувачів.

Термінологія у ветеринарній медицині складається із трьох основних термінологічних груп: анатомічна, клінічна та фармацевтична. Кожна з них визначає свій обсяг понять. Анатомічна термінологія називає органи та функції тварин, клінічна вказує на назви

захворювань, їх симптоми та хворобливі стани, а фармацевтична – дає назву лікарським препаратам.

Формування лікаря як кваліфікованого спеціаліста з чіткою орієнтацією на мовленнєву компетентність – безперервний процес, що починається в умовах навчання в закладі вищої освіти та продовжується шляхом неформальної освіти і самоосвіти упродовж усього життя [4, С.249]. Головна частина самоосвіти – використання тлумачних словників із перекладом термінів латинською та англійською мовами й наявністю наголосу у словах. Використання інноваційних технологій повинно допомогти здобувачу виявити бажання навчання і сприяти кращому розумінню природи отриманих знань. Наразі розроблено десятки методик і педагогічних технологій, які використовуються у закладах вищої освіти.

Прикладом заняття із використанням інформаційно-комунікаційних технологій є заняття-візуалізація – викладзмісту якого супроводжується демонстрацією навчальних матеріалів, представлених у вигляді ілюстративних, графічних, аудіо- та відеоматеріалів. Візуалізація навчальних матеріалів сприяє зацікавленню здобувача вищої освіти та кращому запам'ятовуванню нового.

Швидко популяризується також проходження учнями квестів з певних тем для досягнення конкретної мети. Таке ігрове навчання поєднує здобування освітніх цілей з задоволенням від отримання балів, подібно до відеоігор.

Для покращення сприйняття здобувачами теоретичного матеріалу, засвоєння практичних навичок при виконанні низки маніпуляцій, особливо при невідкладних станах, вміння швидко ухвалювати рішення слід відпрацьовувати навички на тренажерах, що імітують наближені до фізіологічних умов можливості для практичних дій, а також в динаміці їхнього розвитку [5]. З цією метою було створено платформу для неформальної безперервної мовно-комунікативної освіти майбутнього лікаря запроваджено проект «Інформаційно-комунікаційні технології як інструмент підвищення якості комунікації лікаря з пацієнтом», який допоможе вказати на типові помилки в комунікації лікаря з пацієнтом чи колегою. В цікавій та доступній формі можна звернути увагу на цей нормативний варіант. Навчальний матеріал оформлено у вигляді інфографіків із використанням унікальних персонажів-прототипів лікаря та пацієнта (хазяїна), в основі яких покладено реальні ситуації з професійного життя. Корисним доповненням можуть слугувати поїздки до міської ветеринарної клініки, щоб на практиці побачити роботу спеціалістів, або виїзд на природу для участі в конкретних дослідженнях, пов'язаних з навколишнім середовищем.

Технологія перевернутих класів – це підхід, за якого здобувачі дивляться або читають матеріали на комп'ютері вдома, а потім виконують завдання й вправи на вирішення проблем в аудиторії [6]. Завдяки тому, що матеріали потрібно знайти і вивчити самому, вони краще залишаються у пам'яті. Навчання з таким підходом полегшує подальшу освіту, адже здобувач звикає до пізнання нового.

Таким чином, впровадження інноваційних педагогічних методик та технологій в освіту сприяє поповненню лексичного, підвищенню якості підготовки майбутніх ветеринарних лікарів. Результатом такої освіти є поглиблене та усвідомлене розуміння здобувачами вищої освіти природи отриманих знань, здатність самостійно аналізувати й оцінювати отриману інформацію, робити з неї висновки та демонструвати гарні результати.

Перелік використаних джерел:

1. Стойко І.І. Управління інноваціями. *Навч.-метод. посібник. Тернопіль, ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. С.11-12.*
2. Пінаєва О., Шевченко Л. Інформаційні технології у трудовому та професійному навчанні. *Наукові записки. Серія Педагогіка. 2009. №3. С.192-196.*

3. Інновації у вищій освіті: глосарій термінів і понять / за ред. І.В. Арт'омо-ва; [уклад.: І.В. Арт'омов, А.В. Шершун, С.В. П'ясецька-Устич]. – Ужгород: ПП «АУТДОР – ШАРК», 2015. – 160 с.
4. Лінгвоекотологія: мова медицини. Збірник наукових праць за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 22 - 23 лютого 2023 року / науковаредаторкаТетянаЄщенко.. 2023. С.249; 119-125; 338-340.
5. Ємельяненко С.О., Михалічко Б.М., Лавренюк О.І., Щербина О.М. Використання мультимедійних технологій та комп'ютерних тренажерів для вишколу рятувальників. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Збірник наукових праць п'ятої Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи». Львів. 2017. С.45-46.
6. Жмай О. В., Чернова Т. М. Сабат А. А. Використання сучасних методів та теорій навчання у сфері охорони здоров'я. Людина як цілісність: людське, позалюдське, надлюдське: Збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції (19 жовтня 2023 р., м. Одеса) / Одеськ. нац. мед. ун-т, каф. філософії, біоетики та іноземних мов, Міжнародна академія психосінергетики та альфології та ін. ; ред. кол. : В. Б. Ханжи (відп. ред.) та ін. Одеса, 2024. С. 255-260.
7. Тупченко В. Виховання художньої-естетично їкультури у здобувачів вищої освіти інженерного профілю. Наукова стаття. Харків. 2020. С.14-16.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

КОВАЛЕНКО О. А.

*к.ф.н., професор кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Багато іноземних громадян прагнуть здобути освіту у ЗВО України. Вишівське навчання розпочинається на підготовчих відділеннях (факультетах), де насамперед вивчається українська мова і загальноосвітні предмети, необхідні для подальшого вступу до ЗВО. Основне завдання викладачів добакалаврського етапу – сформувати у майбутніх здобувачів мовну та мовленнєву компетенції, необхідні для подальшого вивчення фахових дисциплін. Крім опанування матеріалом навчальних дисциплін, іноземцям потрібно навчитися вільно орієнтуватися в новій спільноті, вміти спілкуватися, важливо бути почутими. На цьому шляху виникають об'єктивні складнощі, які й вмотивовують особливості викладання української мови як іноземної.

Основною метою в навчанні української мови як іноземної є вивчення мови як засобу спілкування у процесі вдосконалення видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, аудіювання, письма. Комбінування мовних компетенцій має позитивний результат у процесі вивчення української мови іноземцями. Все побудовано таким чином, що формування умінь з мови підпорядковується законам розвитку мовлення; передбачає застосування інтерактивних методів та форм навчання, поєднання групової та індивідуальної форм організації навчального процесу. Саме «особливого значення набуває змістовий аспект мовлення, його вплив на партнера у спілкуванні, реалізація всіх основних функцій спілкування: пізнавальної, цілісно-орієнтаційної, регулятивної і конвенційної» (1).

Уміння систематизувати та узагальнювати підпорядковується інтересам розвитку мовлення, передбачає активізацію аналітичних здібностей здобувачів освіти. На початковому етапі вивчення української мови важливим є запам'ятовування значень слів, певних форм, повторювання фраз шляхом тривалих тренувань. У процесі вивчення граматики особлива увага приділяється засвоєнню форм (відмінюванню) іменників, прикметників, числівників, займенників і дієслівних форм, вивченню вживання прийменникових конструкцій. Важливо, що підбирається матеріал, який вони будуть використовувати для побудови найпростіших висловлювань. Метою стає реалізація комунікативних активностей в аудиторії. «Створення навчально-методичних матеріалів для вивчення української мови як іноземної передбачає застосування методу пояснення складних слів та конструкцій, методу тренування та контролю, урізноманітнення форм подання практичних завдань (завдання-тести, вправи, ігри), подання інформації у формі запитань-відповідей, словників, методичних вказівок, розроблення тестів для контролю загального рівня знань, умінь і навичок з української мови як іноземної»(3).

Більшість авторів усіх навчальних та методичних посібників звертають увагу на необхідність комунікативного підходу до навчання, оскільки основною метою стає залучення іноземних здобувачів до українського мовно-культурного середовища, а також подолання міжмовного бар'єру шляхом залучення до мовленнєвої практики на заняттях та в позааудиторний час.

У навчальному процесі за основу вибрано метод, який моделює умови природного способу вивчення української мови під час спілкування з носіями мови, створюючи пряму відповідність між лексичними, граматичними формами без допомоги рідної мови. Звичайно, є певні проблеми, з якими варто попрацювати:

- різнонаціональні групи слухачів (повна відсутність чи використання мови-посередника;
- попередній мовний досвід та індивідуальні особливості здобувача (вік, стать, рівень мовної підготовки);
- під час навчання в українських ЗВО зіштовхуються з труднощами адаптації до українського середовища;
- планують навчання далі в інших ЗВО (чи за іншими спеціальностями).

Опанування основ будь-якого фаху розпочинається із системи загальнонаукових знань та професійного мовлення, що сприятимуть ефективності навчання у ЗВО, а також оволодінні професійною діяльністю. «Тому іноземні слухачі повинні мати чималий лексичний запас фахової термінології, вміти логічно структурувати й передавати свої висловлювання. Основними факторами, які впливають на формування комунікативної компетентності, є професійна спрямованість та орієнтація на комунікативну культуру як на професійну цінність» (2)

Застосування інноваційних методологічних підходів, зокрема інтерактивних методів викладання та використання технічних засобів навчання (комп'ютерних і мультимедійних) для контролю знань, зберігання і використання навчальних матеріалів, дозволяє викладачам впроваджувати та вдосконалювати нові методи роботи, підвищувати ефективність навчального процесу і рівень знань студентів. Зокрема мультимедійний підхід забезпечує комплексне навчання всіх основних видів мовленнєвої діяльності. Компетенція, досвід і креативне мислення стають інструментами, які допоможуть філологу в цій справі, а також вміння подолати такі бар'єри як психологічний і ментальний.

Важливим є те, що українською мовою сьогодні будуть викладатися всі предмети здобувачам державних ЗВО. Більша частина іноземців, які вирішили навчатись в українських закладах освіти, як правило, володіють однією з іноземних мов. Тому професійною вимогою на адресу кожного викладача має бути володіння щонайменше однією іноземною мовою. Це не тільки дозволить підвищити якість навчання, але і буде корисним для кращого особистого порозуміння зі слухачами, що, в свою чергу, полегшить непростий процес засвоєння матеріалу.

Перелік використаних джерел:

1. Бакум, З. П. Українська мова як іноземна: лінгводидактичні проблеми. Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету, 2010.-С.226–232.
2. Ласкава Ю. В. ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: НОВІ ПІДХОДИ, ПРОБЛЕМИ// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019, № 43, т. 5.-С.88-90
3. Седойкіна Т.М.АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ// Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я, 2022.-С.680-684

ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ З ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ В МЕЖАХ ПРОГРАМИ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

КОЛІСНІЧЕНКО Н. М.

*доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних наук,
Інститут публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»,
м. Одеса, Україна*

Навички іншомовного спілкування дуже важливі для кар'єрного зростання фахівця-управлінця. Крім вивчення мови важливо навчитися володіти нею, щоб міцно закріпитися в професійному середовищі. Методи, які використовують в навчальній аудиторії, можуть полегшити процес вивчення мови.

Для формування компетентностей професійно-орієнтованого іншомовного спілкування за програмою з публічного управління сферою охорони здоров'я, актуалізується потреба в такій педагогічній діяльності, яка здатна вплинути на якість знань здобувачів та їхній професійний розвиток. Важливою умовою в цьому є правильний вибір методологічних та теоретичних засад відповідної підготовки. Методологічні засади окреслюються підходами, теоретичні – поняттями та принципами.

Очевидно, що на кожному етапі фахової підготовки виправдана одна з парадигм професійної освіти: на першому етапі – когнітивно-орієнтована, на другому – діяльнісно-орієнтована і на заключному етапі – особистісно-орієнтована [2, с. 6]. Методологічним підґрунтям розробки та організації педагогічного забезпечення підготовки з професійного іншомовного спілкування є компетентнісний та когнітивно-комунікативний підходи, які поєднують особистісну, теоретичну та практичну складові освітнього процесу.

Основними засадами розробки та реалізації педагогічного забезпечення у цьому випадку є: оптимальне поєднання форм організації навчання (індивідуальна, парна, групова, колективна), взаємодоповнення теоретичної та практичної підготовки сучасними інфо-технологічними засобами і технологіями.

Педагогічне забезпечення підготовки з професійного іншомовного спілкування поєднує традиційні та інноваційні методи, необхідні стратегії для вирішення комунікативного завдання. Використовується таке педагогічне забезпечення: інтерактивні елементи навчання – кейс-метод, дискусії; інтеграція навчання іншомовному спілкуванню зі змістом т.зв. профільних дисциплін; поєднання індивідуальної, групової та колективної форм навчання; організація комунікації з носіями мови.

Інтерактивний компонент спрямований на організацію взаємодії між тими, хто спілкується, а також на корекцію людиною своєї діяльності чи свого стану [1, с. 102]. Інтерактивні елементи виступають важливим показником навчального середовища під час іншомовного спілкування. Інтерактивні методи розглядаються як спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретні та прогнозовані цілі. Однією з таких цілей передбачається створення комфортних умов навчання, за яких той, хто навчається, відчуває свою успішність. Це робить навчання продуктивним.

Суть інтерактивних методів полягає в тому, що під час навчальної діяльності всі, хто навчається, виявляються залученими до процесу пізнання, який переходить на якісніший рівень під час спільної діяльності здобувачів, коли кожен із них має можливість зробити свій особистісний внесок, обмінятися знаннями, ідеями, способами діяльності.

Важливими показниками середовища навчання іншомовному спілкуванню є професійна орієнтованість матеріалу, інтерактивна взаємодія, що передбачають високий рівень активності здобувачів, креативне переосмислення здобутих знань. Інтерактивне спілкування реалізується у формі діалогу, дискусії, обміну інформацією, ідеями, думками із застосуванням сучасних технологій комунікації.

Використання кейс-методу дозволяє створити умови для інтерактивної взаємодії на заняттях, забезпечує професійно орієнтований характер оволодіння матеріалом. Кейс-метод викладання вдосконалює навчальний процес, покращує сприйняття здобувачами успіхів у навчанні [3]. Навчальні переваги кейсів демонструють таке – вищий рівень участі здобувачів у навчанні, глибше розуміння ними концепцій, міцніші навички критичного мислення та здатність розглядати проблему з різних точок зору [4]. Завдяки кейс-орієнтованому навчанню здобувачі є тими, хто ставить запитання про навчальну ситуацію, вирішує проблеми, взаємодіє зі своїми одногрупниками та навчається у них, аналізує кейс та вирішує його проблему. Вони вчаться працювати з обмеженою інформацією та двозначністю, мислити професійно та запитувати себе: «Що б я зробив, якби опинився в цій специфічній ситуації?». Відтак кейс-метод поєднує теорію з практикою та сприяє розвитку навичок, зокрема: комунікації, активного слухання, критичного мислення, прийняття рішень та метакогнітивних навичок.

Робота з кейсом передбачає обговорення і вирішення професійно спрямованих завдань, які передбачають прийняття особистих відповідальних рішень щодо проблемної ситуації. Завдання викладача при підготовці до заняття з використанням кейс-методу полягає у підборі відповідного реального матеріалу, а здобувачам пропонується вирішити поставлену проблему та отримати реакцію оточуючих на свої рішення.

Педагогічне забезпечення покликане сприяти ефективному використанню комунікативних знань, умінь та навичок для вирішення професійно орієнтованих проблем. Основна ідея – перенесення акценту з різного виду вправ на активну розумову діяльність здобувачів, що вимагає оволодіння певними мовними засобами. Така діяльність дозволяє: моделювати повноцінне багатосуб'єктне спілкування; реалізовувати міжпредметні зв'язки у підготовці з іншомовного спілкування; поглиблюватися у професійно-практичні види діяльності. Здобувачі взаємодіють один з одним у пошуку вирішення проблеми, особистісно значимої для них. Це вимагає від них самостійного трансформувати знання, навички та уміння у новий контекст їх використання. Це розвиває у здобувачів креативну складову комунікативного володіння іншомовним спілкуванням у професійній сфері. У цьому підході основна увага фокусується на досягненні результатів навчання, які були головним підсумком освітньої діяльності для тих, хто навчається з погляду знання, розуміння та здібностей.

Таким чином, головне призначення педагогічного забезпечення – наблизити освітню діяльність до найбільш результативних характеристик, коли навчання стає не лише передачею готового знання, а включенням до діяльності, що має важливу складову продукування знань.

Педагогічне забезпечення підготовки з професійно орієнтованого іншомовного спілкування спрямоване на те, щоб той, хто навчається, був здатний орієнтуватися у вирішенні мовних завдань під час професійно орієнтованого спілкування, грамотно планувати та контролювати власну іншомовну діяльність та оцінювати її результати.

Перелік використаних джерел:

1. Навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх учителів : кол. монографія / за заг. ред. О.А. Подзигун. Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю., 2019. 283 с.

2. Чередніченко Г. А. , Вікторова Л.В., Шапран Л.Ю., Куниця Л.І. Навчання професійного іншомовного спілкування студентів: Монографія. Київ: Інкос-Видавництво, 2013. 464 с.

3. Bonney K. M. Case Study Teaching Method Improves Student Performance and Perceptions of Learning Gains†. *Journal of Microbiology & Biology Education*. 16 (1). 2015. P. 21–28. URL: <https://doi.org/10.1128/jmbe.v16i1.846>

4. Krain M. Putting the Learning in Case Learning? The Effects of Case-Based Approaches on Student Knowledge, Attitudes, and Engagement. *Journal on Excellence in College Teaching*. 27 (2). 2016. P. 131-153.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«УКРАЇНЬСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ
ВЕТЕРИНАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

КРИЦЬКА А. О.

*викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Зростання курсу на євроінтеграцію України зумовило значне підвищення попиту на вивчення української мови як іноземної. Це явище ґрунтується на низці факторів: відмежування від Росії на етнічному рівні (раніше помилково вважалося, що українці та росіяни – це один народ, який розрізняється лише територіально, сьогодні ж дедалі більше людей усвідомлюють глибинні етнічні та культурні відмінності між двома народами, що веде до прагнення вивчати саме українську мову, без опосередкування російською); зміна практичної цінності мов (до 2014 року багато хто обирав російську мову, вважаючи її більш поширеною та зручною для спілкування, адже її розуміли як у Москві, так і в Києві, проте зараз ситуація кардинально змінилася); легкість та доступність вивчення (багато іноземців переконані, що українська мова не лише корисна, але й порівняно нескладна для вивчення, її вивчення відкриває доступ до багатой культурної та літературної України, а також до перспективних можливостей у сфері освіти та бізнесу).

Отже, спостерігається чітка тенденція до зростання популярності української мови як іноземної. Цей тренд підтверджується й масовим вибором української мови здобувачами іноземцями у закладах вищої освіти України та зростання нових курсів та центрів з вивчення української мови, зростання кількості публікацій українською мовою тощо.

Також в здобувачів виникає потреба у збільшенні саме практичних годин для опрацювання й, відповідно, виникає потреба у кваліфікованих працівниках. Все вищезгадане підвищує попит на розробку підручників з української мови як іноземної, стимулює оновлення робочих програм, планів занять у закладах вищої освіти.

Нині активно розвивається методика викладання української та іноземної. Багато лінгводидактів розробляють свої методики, зокрема це праці, Я. Гладир, Л. Мацько, А. Кулик, Б. Сокола, О. Тростинської та ін. Вчені виділяють комунікативно-діяльнісний метод (мова вивчається через спілкування та виконання завдань, які відповідають реальним життєвим ситуаціям), аудіовізуальний метод (використання аудіо- та відеозаписів для розвитку навичок усного та письмового мовлення, а також для ознайомлення з культурою України), метод проектів (робота здобувачів над довгостроковими проектами, які пов'язані з використанням української мови), інтерактивні методи (використання різних ігор, вправ та інших активностей для того, щоб зробити навчання більш цікавим та ефективним). Незважаючи на величезне число праць, проблеми викладання української як іноземної не вирішені остаточно, це й зумовлює мету нашого дослідження.

Навчання іноземних студентів – це відповідальне завдання, яке вимагає від викладача глибоких знань, ретельної підготовки та щирого ентузіазму для ефективного навчання. Ми здійснили дослідження коло проблем, які виникають у процесі викладання і помітили, що нині деякі з них вже поступово вирішуються. Останнім часом спостерігаємо збільшення кількості видань навчальних підручників, де матеріал подано цілком зрозуміло та ґрунтовно [1, с. 238; 2, с. 288]. Багатство методик навчання української мови як іноземної компенсує відсутність єдиної програми, роблячи процес вивчення більш ефективним. Зазначимо, що навчання здобувачів української як іноземної також треба поєднувати з дослідженням міжкультурних аспектів. Заняття з іноземної мови – це не просто засвоєння

нових слів та граматичних правил, а й захоплива подорож крізь мозаїку культур, де кожне слово стає частиною дивовижного калейдоскопа. [4, с. 92].

Мотивація є ключовим фактором у процесі опанування української мови як іноземної. Здобувач повинен самостійно прагнути до вивчення мови, усвідомлюючи її необхідність. Створення середовища, де українська мова стає єдиним засобом спілкування, веде до зростання попиту на її вивчення. Наявність альтернативних варіантів спілкування знижує мотивацію до вивчення української мови, адже здобувачі не відчувають гострої потреби в ній.

Університети та інститути (ЗВО) пропонують іноземним громадянам курси української мови, які допоможуть їм адаптуватися до навчання та вільно спілкуватися. На цих курсах абітурієнти можуть опанувати мову з нуля до елементарного рівня, що дозволить їм вести розмови на теми сім'ї, навчання та роботи. Окрім того, студенти мають можливість обрати додаткові курси «Українська мова як іноземна» або «Українська мова за професійним спрямуванням», щоб покращити свої мовні навички до середнього рівня. Раніше на заняттях довузівської підготовки здобувачам часто пропонувалося вивчення російської мови, оскільки вона є «легшою» та «функціональнішою», що не зовсім відповідає дійсності.

Замість того, щоб пропонувати вибір між українською та російською мовами на курсах, рекомендується зосередитися на викладанні саме українською. Це дасть змогу здобувачам краще опанувати фахову термінологію протягом навчання. Використання української мови на заняттях потребує від слухачів пильної уваги та зосередженості. Таким чином вони розширюють свій словниковий запас, оскільки працює словесно-логічна пам'ять. Для залучення образної пам'яті можна на заняттях використовувати картинки з підписами, іноді можна використовувати інтернаціоналізми. Використання мови-посередника слід звести до мінімуму, тільки в дуже складних випадках, щоб максимально занурити здобувачів в мовне середовище [5, с. 229].

Щоб зрозуміти написане, рекомендується використовувати англійську мову як допоміжний інструмент. Її можна використовувати лише для перекладу незнайомих слів. Якщо ж слово вже зустрічалося раніше, його не потрібно перекладати повторно.

Замість прямого перекладу, можна використовувати описові фрази або нагадувати про те, що відбувалося на занятті. Це допоможе учням задіяти власну пам'ять, а не шукати легких шляхів.

Для успішного вивчення мови ми пропонуємо використовувати вправи на читання, говоріння та письмо. Спочатку на заняттях пропонуємо Практикувати вимову української мови, читаючи тексти з фахових журналів та блогів. Цей варіант описує процес роботи над вимовою більш детально. Додамо, що кількість термінології має збільшуватися по мірі опанування мови.

Щоб покращити розуміння тексту, можна надати переклад незнайомих слів англійською мовою. Також корисно провести опитування та запропонувати вправу з пропусками, де здобувачі самостійно відновлюють частини тексту. Це допоможе їм краще запам'ятати терміни та розвинути навички письма.

Для розвитку мовлення треба запропонувати читання та розігрування діалогів в аудиторії, що імітують спілкування між лікарем та пацієнтом. Спочатку текст читає викладач, щоб студенти запам'ятали інтонацію та паузи. Вдруге текст читається з розподілом ролей, а на наступному занятті студенти повинні переказати його напам'ять.

Аудіювання має відбуватися наступним чином: викладач читає текст на побутову або професійну тематику (з лексикою, знайомою здобувачам). Після прочитання роздати картки з реченнями, де потрібно заповнити пропуски (відсутні слова) або поставити правильну форму слова.

Для розвитку письмових навичок на перших заняттях виконувати списування тексту або окремих слів, подібно до словникового диктанту. Запропонувати студентам самостійно написати текст або діалог на заздалегідь підготовлені теми.

Зараз спостерігається тенденція повної українізації, коли в закладах принципово не обслуговують російською мовою, а іноді можуть навіть відмовити російськомовним відвідувачам. Цей крок, хоча й жорсткий та викликає обурення у деяких суспільних групах, слугує додатковою мотивацією для іноземців, адже вони розуміють, що вивчення мови є необхідним для вільного спілкування в країні.

Перелік використаних джерел:

1. Бурак М. Яблуко. Базовий рівень. Підручник. Львів : УКУ, 2017. 238 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком. Харків : Фоліо, 2017. 288 с.
3. Селіверстова Л. Проблеми укладання навчальних програм з української мови як іноземної. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. Львів, 2008. Вип. 3. С. 21-26.
4. Палінська О., Туркевич О. КРОК-1: Українська мова як іноземна. Навчальний посібник. Львів : В-во Львівської політехніки, 2014. 92 с.
5. Мацько Л. Інноваційні технології викладання української мови як іноземної на підготовчому відділенні університету. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2011. Вип. 6. С. 229–238.

**ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР**

ЛІСОВСЬКА Р. К.

*доцент кафедри іноземних мов
Одеської національної музичної академії імені А.В.Нежданової
м. Одеса, Україна*

РИЧКА Т. І.

*доцент кафедри іноземних мов
Одеської національної музичної академії імені А.В.Нежданової
м. Одеса, Україна*

Для успішного процесу формування іншомовних умінь у музикантів і вокалістів, а саме, виконання вокальних творів та спілкування іноземною мовою, необхідно враховувати лінгвістичні особливості, характерні для італійської мови. Незважаючи на те, що методика навчання іноземного мовлення має схожі засоби, методи та прийоми, навчання мовлення італійською мовою носить свої відмінні характерні риси.

Метою цієї доповіді є розкрити особливості навчання італійської мови студентів ЗВО.

Відмінні риси формуються з лінгвістичних складових. А до екстралінгвістичних особливостей відносять усе, що пов'язане безпосередньо з вивченням мови: вік, рівень освіти, світогляд, індивідуальні особливості здобувача освіти. Однією з особливостей навчання мовної діяльності італійською мовою є широке використання немовних засобів спілкування (міміки, жестів). Тема формування іншомовної лексичної компетентності є актуальною проблемою сьогодення. Аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури дає змогу встановити, що під іншомовною комунікативною компетентністю розуміють сукупність знань, умінь та навичок, які дозволяють навчатися, працювати та спілкуватися в багатонаціональному суспільстві та досягати взаєморозуміння з представниками інших культур [1]. Доведено, що формування лексичних умінь вважається метою вивчення лексичного матеріалу. Зважаючи на те, що правильне використання лексики є передумовою не тільки вільного спілкування іноземною мовою, словниковий запас необхідно вивчати з метою використання його у професійному спілкуванні.

Інші засоби спілкування представників двох лінгвістичних культур - це є граматичні, фонетичні і невербальні засоби.

З іншого боку, під *лексичною компетенцією* розуміється лексичне знання, вміння використовувати відповідні лексичні одиниці в усному та письмовому мовленні. З урахуванням такої специфічної, семантичної особливості виникає необхідність до узагальнення музичних і загальнонаукових понять, а також їх кількісного складу. Згідно з існуючими статистичними дослідженнями вживання спеціальних іншомовних слів у наукових текстах становить у середньому 5 одиниць на одну сторінку. Загальний словниковий обсяг змісту оригінального наукового тексту за фахом становить 1000 слів на 200 сторінок. Лексична системність розглядається як кількісний параметр наповнення поурочних доз, що утворюють систему-мінімум [1].

Системна організація осмисленого запам'ятовування полісемантичних італійських слів за кількісними параметрами і психологічні можливості запам'ятовування збільшених лексичних доз показують, що здобувачі освіти і міцно запам'ятовують 30 слів і це дозволяє їм засвоїти лексичний мінімум в шість тисяч лексичних одиниць за п'ять років навчання у ВУЗі [3].

Італія - це батьківщина опери, але знання мови співу необхідні не тільки виконавцям вокальних творів, а й музикантам, які зустрічають італійські означення характеру виконання музичного твору у своїх нотах. Італійська мова подарувала світу багато музичних термінів. Не варто цитувати багато музичних термінів, вони всі італійські.

Музика може бути загальноприйнятною, але музичні примітки в нотах - тільки італійською. Протягом навчання говорінню італійською мовою студенти зустрічаються з труднощами вживання різних частин мови. Одним із складних моментів використання іменника для студентів стає відсутність категорії відмінків у італійській мові, а точніше, їх вираження за допомогою прийменників.

Серед дієслівних форм значну частину труднощів викликають: умовний спосіб та відсутність категорії виду [2]. Італійську мову викладають в наш час в консерваторіях та на курсах іноземних мов по всьому світу. Арія – це сольний номер, під час якого герой виражає свої почуття і роздуми. Отже він повинен добре володіти італійською мовою, аби донести до слухача усі відтінки своїх почуттів. Майже всі слова італійської мови, закінчуються голосною. Тому ця мова є мелодійною, співучою.

Отже, якою мовою мають виконуватися опери на мирових сценах? Це, зазвичай, мова оригіналу. Співпраця театрів увінчується прекрасними проектами нових інтерпретацій італійських оперних шедеврів, виступами чудових італійських співаків, залученням до постановок відомих італійських оперних режисерів, диригентів. Це сприяє розвитку співробітництва у галузі оперного мистецтва між двома дружніми країнами: Україною і Італією.

Перелік використаних джерел:

1. Cavaliere S. Tra lingue e culture. La comunicazione interculturale tra italiani e popoli slavi meridionali. Venezia: Edizioni Ca'Foscari – Digital Publishing, 2016. 156 с.
2. Balboni P.E. Procedure didattiche: attività di classe. Venezia: Università Ca'Foscari, 2009, 76с.
3. Лісовська Р.К. Особливості навчання говорінню італійської мови у музичному ЗВО// Матеріали 1 Всеукраїнської науково-практичної конференції та Круглого столу// «Фенікс», - Одеса, 2021.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКОЇ МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)».
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ**

ЛЬВОВИЧ Г. С.

*здобувачка 1-го курсу магістерського рівня вищої освіти
спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

КРИЦЬКА А. О.

*викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Українська мова за професійним спрямуванням – це освітній компонент, що вивчається в усіх закладах вищої освіти України. Дисципліна спрямована на формування й розвиток у здобувачів комунікативних умінь, потрібних для мовного спілкування у фаховій діяльності.

Дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» зазвичай орієнтована на вивчення специфіки мовлення у конкретних професійних сферах, таких як журналістика, медицина, юриспруденція, інформаційні технології тощо. Здобувачі вивчають вимоги до мовлення в конкретних професійних ситуаціях, особливості термінології та стильові нюанси, що характерні для обраної галузі.

Курс «Українська мова за професійним спрямуванням» допомагає здобувачам засвоїти вміння використовувати мовленнєві та писемні навички в конкретних професійних контекстах. Вона допомагає здобувачам оволодіти специфічною термінологією, вивчає стильові особливості мовлення в обраній сфері, описує правила оформлення документів, наукових статей або робіт. Крім того, ця дисципліна сприяє розвитку критичного мислення стосовно використання мови в професійному середовищі та підвищенню комунікативної компетентності.

Програми нерідко орієнтовані на актуальні потреби ринку праці та враховують практичні аспекти використання мови в конкретних професійних сферах.

Вивчення української мови за професійним спрямуванням у ветеринарній сфері має свої особливості.

Здобувачі ознайомлюються з ветеринарною термінологією, яка включає специфічні терміни та вирази, пов'язані з анатомією, фізіологією, хворобами тварин, лікуванням тощо.

Вивчення дисципліни включає навички усної та письмової комунікації з власниками тварин щодо діагностики, лікування та профілактики захворювань.

Здобувачі вивчають правила оформлення медичної документації: медичних карток, ветеринарних свідоцтв, договорів та інших документів, необхідних у ветеринарній практиці.

Вивчення мови також включає аспекти етики та професійної діяльності, в тому числі етичні стандарти у взаємодії з тваринами та їх власниками.

Здобувачі отримують можливість вдосконалювати свої навички в комунікації та застосуванні мови у реальних ветеринарних ситуаціях під час практичних занять та стажувань.

Сучасні підходи до навчання української мови за професійним спрямуванням орієнтовані на інтерактивність, застосування інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання.

Наприклад, сучасний викладач має робити акцент на розвитку комунікативних навичок, які необхідні для ефективного спілкування в професійних ситуаціях; використовувати сучасні технології, наприклад, відеоуроки, онлайн-платформи, інтерактивні вправи та вебресурси для підвищення ефективності навчання; також слід застосовувати навчальні матеріали, які спеціально адаптовані до потреб здобувачів у конкретній професійній галузі.

В сучасній вищій школі викладач також може використовувати проектні завдання, які дозволяють здобувачам застосовувати отримані знання в реальних професійних сценаріях та розвивати творче мислення.

Особливо важливо звертати увагу на індивідуальні потреби та інтереси здобувачів, використовувати методи диференціації навчання для максимально ефективного засвоєння матеріалу.

Не забуваємо про наголос на практичному застосуванні мовних навичок в реальних професійних ситуаціях через вирішення кейсів, рольові ігри, візуалізацію та інші методи.

Курс «Українська мова за професійним спрямуванням» дуже важливий в процесі здобування вищої освіти. Якщо майбутній спеціаліст не буде знати правила написання різноманітних офіційних документів, таких як: заяви, протоколи, резюме та інші, то йому буде важко влаштуватися на високооплачувану посаду. Знання української мови є необхідним для професійної діяльності в галузі ветеринарної медицини, оскільки вона дозволяє ефективно спілкуватися з пацієнтами та їх власниками, а також колегами у медичній спільноті. Майбутній фахівець має володіти грамотною, логічно побудованою, професійною мовою, вміти відстоювати свою думку в дискусіях, аналізувати професійно орієнтовані та загальнонаукові проблеми.

Список використаних джерел:

1. Українська мова у сфері медицини. Сучасний стан і тенденції. *Універсум*: веб-сайт. URL: <https://universum.lviv.ua/magazines/universum/2005/1/med.html> (дата звернення 09.04.2024)
2. В. Ю. Підгурська, І. В. Голубовська Українська мова (за професійним спрямуванням). Навчальний посібник. В. Ю. Підгурська, І. В. Голубовська. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. - 192 с.
3. С. В. Шевчук, І. В. Клименко Українська мова за професійним спрямуванням. Підручник 2-ге вид. виправ. і доповн., К: Алерта, 2011, с.14
4. Ракшанова Г.Ф., Дядюра Г.М., Кухарева-Рожко В.І., Сидоренко Л.М. Українська мова (за професійним спрямуванням). Курс лекцій. Навч.посіб. Черкаси: Друк, 2017. 200 с.
5. Луцак С.М., Литвиненко Н.П., Турган О.Д.. Українська мова (за професійним спрямуванням). Підручник. за ред. С.М. Луцак. К. : ВСВ «Медицина», 2017. 360 с.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ТА СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕСТОРОНІМІВ м. МАРСЕЛЬ

МАРІНАШВІЛІ М. Д.

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри французької філології
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

СІГАЄВА С. Є.

*здобувач 4 курсу
факультету романо-германської філології
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.055 «Романські мови та літератури
(переклад включно), перша – французька»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Одним з актуальних напрямків сучасної лінгвістики є вивчення мовного простору сучасного міста, в якому міститься історична, суспільно-політична, національно-культурна інформація. Зокрема, досліджуються ергоніми в різноманітних аспектах на матеріалі різних мов (О. О. Белей; А. В. Беспалова; Ю. І. Дідур; В. В. Катернюк; Г. О. Крапівник, Ю. О. Шпак; Н. В. Кутуза; Є. М. Сидоренко; Г. Н. Старикова; В. В. Стародубцева; А. А. Титаренко; J. Nejllova та ін.). Проте, структурний та лексико-семантичний аспекти найменувань ресторанів міста Марсель залишається недостатньо вивченим.

Франція має давню й багату історію розвитку ресторанного бізнесу, яка відображає еволюцію гастрономічних традицій, соціальних норм та економічних умов країни. Історія ресторанів у Франції бере початок у XVIII ст. Перший відомий французький ресторан відкрився в Парижі 1765 року, коли Матюрен Роз де Шантуазо започаткував традицію відкритого громадського харчування у своєму закладі «Le Grande Taverne de Londres» [1].

Як зазначає F. Pageau, на успіх ресторанного бізнесу впливають багато факторів : «la localisation commerciale, le marketing mix, la mise en marché et la campagne de lancement, mais aussi et surtout la qualité de la nourriture, la qualité du service et l'aménagement physique, dont le décor et l'ambiance» [2]. Додамо, що неабияку роль відіграє й назва ресторану.

Назви ресторанів є важливим елементом культурного коду, який відображає менталітет та повсякденне життя певної культурної спільноти. Вони можуть бути сформовані на основі різних мовних впливів і структурних моделей.

Метою розвідки є аналіз структурних та семантичних особливостей ергонімів, зокрема назв ресторанів м. Марсель.

Для позначення назв ресторанів в ономастиці існує декілька термінів (див. [3, с. 642]). В нашому дослідженні використовується термін *ресторонім*.

Об'єктом дослідження є ономастична система французької мови. Предметом розвідки становлять структурні та лексичні особливості ресторонімів м. Марсель.

Матеріалом дослідження послужили назви ресторанів м. Марсель, виокремлені з сайтів «Tripadvisor», «TheFork» та «Vogue France», які пропонують перелік французьких ресторанів, в тому числі ресторанів Марселя, з їхньою короткою характеристикою. Загалом було проаналізовано 100 ресторонімів.

Аналіз структури найменувань ресторанів Марселя дозволив виокремити *однокомпонентні, двокомпонентні та багатоконпонентні* структури.

До *однокомпонентних* назв марсельських ресторанів зараховуємо ресторони, виражені непохідними та простими похідними словами («КАНЕНА», «Korchma», «Giorgia», «Members», «ГАНТАКУ», «Arrosoir», «Placette» та ін.).

Двокомпонентні найменування виявилися найпоширенішими в аналізованому корпусі. Вони мають різноманітну структуру, як-от:

- артикль + іменник («La Cantinetta», «L'infusion», «Le Tribeca», «Le Toigou» «Le Capriccio», «La Casertane» та ін.);
- іменник + іменник («Oil & Wax», «Restaurant Le Palmier», «Pastis & Olives», «Shanghai Kitchen» та ін.);
- іменник + числівник («Les Trois Rois», «O-Pho 187», «Bistro 13B»);
- прийменник + іменник («Chez Marco», «Chez Fonfon», «Aux Antipodes»);
- артикль + числівник («Le 19»);
- прикметник + іменник («Tapas Rojas»);
- прийменник + займенник («Chez Nous»);
- прислівник + прислівник («Nul Part Ailleurs»).

Багатокомпонентні ресторони Марселя репрезентовані такими структурними моделями:

- артикль + іменник + прийменник / злітний артикль + іменник («L'Ecailler du Port», «La Table du Fort», «Le Bistrot du Cours»);
- артикль + іменник + прикметник («Le diamant noir», «Le Comptoir Marseillais», «Le Petit Nice», «Le Perroquet Bleu»);
- артикль + прикметник + іменник («La Belle Epoque», «La Petite Auberge», «La Requeña Boqueria»);
- артикль + іменник + числівник («Le Relais 50»).

У дослідженому корпусі виокремлено також словосполучення ускладненої структури, як-от: «La table de mamie Kuk Lin», «Trattoria Del Sud Da Vincenzo», «Brasserie du Port Om Café», «La Table du Fort Restaurant Marseille Vieux Port», «Auberge du Corsaire – Chez Paul».

Крім того, з-поміж ресторанів Марселя наявні поодинокі найменування у вигляді простого речення, наприклад: «Y a un resto».

Аналіз мотиваційної основи ресторанів, які є одиницями вторинної номінації, дозволяє поділити їх на декілька лексико-семантичних груп. Метафорично вмотивованими є:

- ресторони, що походять від страв національних кухонь, пропонує в меню того чи іншого ресторану: «La Terrasse Des Embruns Pizzeria bord de mer Marseille», «Pastis & Olives», «La Maison des Raviolis», «Tapas Rojas»;
- географічно вмотивовані назви, які викликають певні географічні та історичні асоціації, іноді міфічні, вказуючи клієнтові на специфіку закладу: «La Table Marseillaise», «Le Comptoir Marseillais», «La Brasserie Parisienne», «Le Patacrêpe Marseille Escalé Borely», «Entre Terre & Mer», «Le Petit Nice», «Shanghai Kitchen», «Pizzeria Le Vesuvio», «Montréal Café»;
- назви, в яких використано імена відомих особистостей, пов'язаних з культурою країни, кухня якої пропонується в ресторані: «Le Comptoir de César», «Le Comptoir Dugommier»;
- назви, які походять від аплетивів тваринного та рослинного світу: «Le Perroquet Bleu», «White Rabbit», «Le Lauracée», «Le Poulpe Noire», «La Poule Noire», «Le Bec du Coq», «Le Tamarin»;
- ресторони, які походять від назв коштовностей: «Le diamant noir»;
- назви ресторанів, вмотивовані архітектурою: «Le Caveau Du Théâtre», «Restaurant le Château Sormiou», «1860 Le Palais», «L'Ecailler du Port», «La Petite Auberge».

В проаналізованому корпусі ресторанів виокремлено також метонімічно вмотивовані найменування:

- ресторони, утворені від імені власника закладу: «Giorgia», «Chez Marco», «Chez Fonfon», «Chez Fanny», «Café Bovo», «Le Panier De Sebastien», «Madame Jeanne»;
- назви, утворені за допомогою міфонімів грецької, давньоримської європейської міфології, релігії: «Le Saint Jean», «L'Atelier des Augustins», «La Bonne Mère», «Le Café de l'Abbaye», «Franquette Saint Victor», «Adonis du Liban»;
- назви ресторанів, які походять від художніх творів та їх персонажів, тобто є прецедентними іменами: «Le Baron perché», «Les Trois Rois»;
- ресторони, які вказують на час, день, епоху або пору року: «Vert 12h20», «La Belle Epoque», «Le Hippie chic café»;
- найменування, вмотивовані мистецтвом – музичними стилями та інструментами, поезією тощо, наприклад: «Il Canaletto»;
- ресторони, які містять лексеми на позначення різних соціальних статусів, іноді з національним колоритом або географічною прив'язкою: «The Queen Victoria».

Отже дослідження рестораникону м. Марсель свідчить про різноманітність назв ресторанів як з погляду структури, так і в аспекті їх лексико-семантичних характеристик. Структурна та лексична варіативність ресторанимів пов'язана з розмаїттям їхніх функцій, адже вони покликані виконувати ідентифікаційно-диференціюючу, номінативну, інформативну, культурологічну та рекламну функції.

Перспективним для подальшого дослідження ресторанимів Марселя видається детальний аналіз їхніх стилістичних засобів, що виконують емотивну та атрактивну функції.

Перелік використаних джерел:

1. Saillard D., Nache-Bissette F. Restaurants historiques de Paris. Paris : Citadelles & Mazenod, 2019. 256 p.
2. Pageau F. Ambiance des restaurants et expériences touristiques. *Téoros*. 2006. № 25. P. 43–49. URL : <https://journals.openedition.org/teoros/1326>
3. Марінашвілі М.Д., Гасюк Д.В. Лексико-семантичний аспект номінацій паризьких ресторанів. *Proceedings of the XXI International Scientific and Practical Conference «Actual priorities of modern science, education and practice»*, 31 May-03 June 2022, Paris, France. P. 642-645. URL: <https://isg-konf.com/actual-priorities-of-modern-science-education-and-practice-two>.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Tripadvisor. URL : <https://www.tripadvisor.fr/Restaurants-g187253-Marseille-Bouches-du-Rhone-Provence-Alpes-Cote-d-Azur.html>
2. TheFork. URL: <https://www.thefork.com/restaurants/marseille-c336326>,
3. Vogue France. URL: <https://www.vogue.fr/lifestyle/article/les-meilleurs-restaurants-a-marseille>.

АНАЛІЗ УТВОРЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗВОРОТІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ТА МЕДИЦИНІ

МЕЛЕЖИК Ю. В.

*здобувачка магістерського рівня вищої освіти
факультет ветеринарної медицини
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

СОБЧЕНКО С. С.

*здобувач магістерського рівня вищої освіти
факультет ветеринарної медицини
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ЧЕБАН О. М.

*кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Уміння спілкуватися мовою професії, як потужним інструментом, має вирішальне значення для успішного кар'єрного зростання та самореалізації фахівця. Це підтверджується низкою факторів, таких як швидке засвоєння спеціальних (предметних) дисциплін, підвищення ефективності праці, що дозволяє налагодити ефективну комунікацію з колегами, клієнтами чи партнерами.

Як кожен населений пункт має свою історію, багатий традиціями та особливостями мовлення, так і українська мова фахівця, лікаря ветеринарної медицини, багата на науково обґрунтовані назви, традиційні українські терміни, а також фразеологізми.

Розглянемо деякі історичні назви хвороб.

Ящур – «Слинівка», це гостра, висококонтагіозна вірусна хвороба парнокопитних тварин, що характеризується ураженням слизових оболонок ротової порожнини, ніг та шкіри вимені, а також рясним виділенням слини.

Актиномікоз – «Жовна», в українській мові здобула назву за одним із його зовнішніх проявів.

Актиномікоз – це хронічна інфекційна хвороба людей та тварин, що викликана вживанням грибів роду *Actinomycetes*. Вона характеризується утворенням гранульом з «сірчаними зернами» (скупченнями бактерій) і хібаками (свищами) на шкірі.

«Жовна» – це застаріле або діалектне слово, яке означає пухлину, набряк, зокрема на шії. Воно вживалося для опису зовнішніх ознак актиномікозу, який часто уражає саме цю ділянку, назва може використовуватися місцево.

Стригучий лишай – «Волосомор» або «Стрижій». Ці назви також описує випадіння шерсті, але робить акцент на стриженій, нерівній шерсті, що залишається на уражених ділянках. Варто зазначити, що «стригучий лишай» є найпоширенішою та найточнішою назвою цього захворювання, адже вона чітко описує його природу.

«Стригучий» – вказує на характер ураження, випадання шерсті у вигляді стрижених ділянок, а «лишай» – на грибкову природу збудника. Хоча «волосомор» та «стрижій» можуть використовуватися в розмовній мові, для чіткої професійної, офіційної наукової комунікації рекомендується використовувати термін «Мікроспорум», «трихофітія», «фавус». Вживання

такої термінології допоможе уникнути плутанини з іншими дерматологічними захворюваннями, а також забезпечить ясне точне універсальне розуміння.

Аспергільоз – «Кам'яна черва», інфекційне захворювання бджолиного розплоду, іноді й дорослих особин, збудником є жовтий пліснявий гриб *Aspergillus flavus*, іноді чорний *Aspergillus niger*, історично український термін описує суть клінічних ознак.

Аскофероз – «вапняний розплід». Хворі або мертві від аскоферозу личинки медоносних бджіл, вкриті міцелієм гриба-збудника, схожі на шматки вапняку чи крейди – звідси й інша назва недуги, вапняковий або крейдяний розплід.

Стафілококоз – «Бродяча піемія кролів». Епітет «блукаюча» в назві хвороби характеризує спосіб поразки організму кролика коками – переміщенням мікроорганізмів разом з потоком крові до нових, неуразених ділянок.

Хвороба Ньюкасла – «Азіатська чума птиці», виникла в Індонезії. Вперше діагностовано у 1926 році вірусологом Кравенельдом, а через невеликий проміжок часу перших хворих птахів виявили в Англії, недалеко від міста Ньюкасла, тому вчений назвав хворобу відповідно місту.

Мова моєї професії збагачена спеціальними термінами, фразеологізмами та сталими виразами, що використовуються у ветеринарній медицині. Важливі аспекти мови ветеринарного фахівця є термінологія в професійних підручниках і посібниках з анатомії, фізіології, патологічної анатомії, фармакології, хірургії та багатьох інших дисциплін.

Утворенню українських фразеологізмів та стійких виразів сприяла народно-розмовна мова (зайцю п'ята нога; джмелі гудуть; танути, як віск на сонці; дрижаки пробивають; як кіт на сало; гроші роблять коня), антична література та міфологія (Ахіллесова п'ята), влучні вислови філософів або відомих людей («Перша сходинка до щастя – здоров'я» (Сократ, грецький філософ (469 – 399 до н.е.); «Бажання лікуватися – крок до одужання» (Луцій Анней Сенека Молодший, римський філософ (4 до н.е. – 65 н.е.); «Наша їжа повинна бути ліками, наші ліки повинні бути їжею» (Гіппократ); *Repetitio est meter studiorum!!!* (Латинське прислів'я). Твори письменників, які описують життя на селі, роботу в сільському господарстві та догляд за тваринами, також містять фразеологічні звороти та професійні звороти, характерні для цієї сфери. Наприклад, «Земля-годувальниця» (М. Гоголь), «Корова-годувальниця» (Т. Шевченко), «Золоті руки» (народна казка)

Професійні вислови – це цікаве мовленнєве явище, яке демонструє багатство та образність української мови. Ці стійкі словосполучення, прислів'я, приказки або фразеологізми, спочатку виникають у певній професійній сфері, де вони мають чітке й зрозуміле значення для людей, які знайомі із цією галуззю. Проте з часом, завдяки своїй образності та влучності, вони виходять за межі професійного середовища й стають зрозумілими та вживаними широким загалом («з легким серцем», «одягти вуздечку», «підрізати під корінь», «очі на лоба», «піймати на гачок», «друге дихання», «і кінці в воду, і пиши пропало», «заговорювати зуби», «сидіти в печінках», «затамувавши подих»).

Аналіз літературних джерел пропонує декілька прикладів професійних висловлювань, характерних для ветеринарної медицини.

«Ставити діагноз» – цей вислів використовується для позначення визначення характеру захворювання на основі симптомів, огляду та результатів обстежень; «проводити операцію» – означає хірургічне втручання, спрямоване на лікування захворювання або травми; «призначити лікування» – для позначення комплексу заходів, спрямованих на усунення захворювання або його симптомів; «виписувати рецепт» – письмове доручення аптеці відпустити пацієнту певні ліки; «ставити крапельницю» – позначення внутрішньовенного введення ліків або поживних речовин; «знімати шви» – видалення хірургічної нитки, якою була зашита рана після операції; «вимірювати тиск» – визначення артеріального тиску пацієнта; «слухати серце» – означає прослуховування серця для оцінки його роботи за допомогою стетоскопа; «робити рентген» – вислів використовується для

позначення рентгенографічного дослідження певної частини тіла; «проводити аналіз крові» – означає дослідження різних показників крові, таких як лейкоцити, еритроцити, тромбоцити, рівень цукру, холестерину; «поставити діагноз» – визначити причину захворювання тварини на основі симптомів, результатів огляду та лабораторних досліджень; «відібрати проби» – зібрати біологічні матеріали (кров, сечу, кал) для лабораторних досліджень.

Отже, наведені приклади є лише невеликою частиною того багатства, яке пропонує професійна мова лікаря, фахівця ветеринарної медицини. Використовуючи їх, спілкування стає більш лаконічним, зрозумілим та емоційним, а також допомагає чітко й швидко описувати складні медичні процеси та стани.

В свою чергу, підвищення рівня володіння українською мовою буде не лише засобом спілкування, але і нашою національною ідентичністю, сприятиме професійному зростанню та авторитету в очах клієнтів і партнерів. Розвиваймо та зберігаймо свою самобутність та професіоналізм серед лікарів, фахівців ветеринарної медицини!

Перелік використаних джерел:

1. Довідник колгоспного ветеринарного фельдшера /укл. А.К. Скороходько, Ф.М. Пономаренко, С.В. Баженов. К.; Х.; Держ. вид-во сільгоспліт. УРСР, 1950. 452с.
2. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т. 9. с. 354.
3. Українсько-латинський словник ветеринарних термінів: <https://pressbooks.umn.edu/largeanimalanatomy/back-matter/terminology-latin-and-greek-roots-and-suffixes/>
4. Ветеринарний тлумачний словник: <https://aumf.org/books-translation/dorlands-illustrated-ukrainian-english-medical-dictionary>
5. Українська мова за професійним спрямуванням: Ветеринарна медицина: <https://www.amazon.com/Illustrated-Veterinary-Medical-Terminology-Fourth/dp/113312576X>
6. Українська мова: практикум для ветеринарних факультетів: <https://www.amazon.com/Illustrated-Veterinary-Medical-Terminology-Fourth/dp/113312576X>
7. Українська мова онлайн: <https://www.ukrainiancourse.com/>
8. Мова - ДНК нації: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7804371/>
9. О. Кобилянська. Земля: повість. К. : Знання, 2020. 318 с.

ІДІОМИ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ «ДІЛОВА ІНОЗЕМНА МОВА»

НАСАКІНА С. В.

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет,
м. Одеса, Україна

МАЄВ А. П.

кандидат наук з державного управління
доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна

В останні роки зростає інтерес до вивчення різних аспектів англійської мови. Українські науковці вважають, що «в умовах побудови інформаційного суспільства необхідно забезпечити інтеграцію освіти, науки і культури» [1, с. 398]. Ідіоми у будь-якій мові є цінним інструментом для розвитку як мовної, так і культурної компетентності, з особливим наголосом на соціальному та культурному розумінні. Наголошуючи на ролі ідіом у когнітивних процесах, багато дослідників демонструють їхню ефективність у розвитку основних мовних навичок, таких як читання, аудіювання та говоріння під час занять *Ділової іноземної мови*. Для здобувачів аграрних університетів, які прагнуть досягти успіху в професійному та науковому спілкуванні, опанування як фахової термінології, так і фразеології стає вирішальним.

Освітній компонент «Ділова іноземна мова» спрямований на удосконалення та узагальненні набутих знань, навичок та вмінь з іноземної мови в різних видах мовленнєвої діяльності. Саме тому потреба у викладанні англійських ідіом в аграрних університетах зумовила опис та аналіз цих лексичних одиниць у нашому дослідженні. Фразеологія англійської мови привертає увагу лінгвістів і викладачів у різних країнах світу. Ідіома (або фразеологізм) – це слово або фраза, які не сприймаються буквально. Існує багато дефініцій ідіоми. Відповідно до Оксфордського словника англійської мови, «ідіома — це група слів, встановлених у вживанні як такі, що мають значення, яке не можна вивести зі значення окремих слів» [2, с. 869]. Ідіоми не завжди легко вивчити та зрозуміти. Як зазначив Грослер, ідіоми - це слова або фрази, значення яких не можна зробити висновок просто зі значення кожного з його слів, але вони містять образне значення, яке відоме через загальне вживання [3, с. 347].

Щоб краще запам'ятати фразеологізми, необхідно порівнювати англійські та українські структури. Слід зазначити, що як українська, так і англійська фразеологія має давню історію. Подібні фразеологізми можна знайти в англійській та українській мовах, наприклад, *Alpha and the Omega* в англійській, а в українській – *Альфа і Омега*, має значення «початок і кінець чого-небудь». Але іноді деякі англійські та українські ідіоми не співпадають і необхідно роз'яснювати здобувачам значення українською мовою, наприклад, англійська ідіома *between a rock and a hard place* буде перекладена як *обирати між двох лих*, або *Jack of all trades* буде перекладений як *майстер на всі руки*. В той же час українські ідіоми як *сон рябої кобили*; *казав пан кожух дам, та й слово його тепле* не мають англійського відповідника.

Одним із ключових завдань навчання Ділової англійської мови в аграрних університетах має бути формування у студентів навичок ефективної комунікації та

критичного мислення для майбутньої професійної діяльності в Україні або в інших країнах світу. Для майбутніх фахівців спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» опанування англійської мови виходить за рамки просто лексики та граматики. Йдеться про розвиток лінгвістичної та культурної компетентності. Важливим аспектом досягнення цієї компетентності є навчання здобувачів ідентифікувати та розуміти ідіоми. Вивчення англійських ідіом у порівнянні з українськими ідіомами допоможе викладачам працювати у аспекті міждисциплінарного підходу. Сучасні дослідники стверджують, що «міждисциплінарний підхід є методологічною основою сучасної освіти, яка спрямована на забезпечення психолого- і практико-орієнтованої складової майбутнього фахівця» [4, с. 87].

Щоб допомогти здобувачам глибше засвоїти англійську мову, ми повинні інтегрувати їх у соціокультурну реальність англійських країн, навчаючи ідіомам, прислів'ям, тощо. Маккай стверджує, що «існує точка зору, згідно з якою все в природній мові є ідіоматичним; як кодування, так і декодування, від фонології через словотворення до синтаксису та семантики, включаючи приказки, прислів'я, літературу та кожен окрему культуру» [5, с. 25].

Перелік використаних джерел:

1. Шевчук А. В. Регіональні освітні системи: теорія, методологія, практика інноваційного розвитку. Львів, Інститут регіональних досліджень НАН України, 2014. 464 с.
2. Oxford Dictionary of English. (ed. A.Stevenson). Oxford: Oxford University Press, 2010. 2069 p.
3. Crozler, A-S. English Animal Idioms and their Romanian Equivalents. Agricultural English (I). Cambridge Scholars Publishing, 2012. pp. 347-355.
4. Гуменна І. Р., Нахаєва Я. М., Шацький В. В. Використання міждисциплінарного підходу до формування академічної комунікативної компетенції студентів медичних закладів вищої освіти. Медична освіта. 2021. № 3.С.87–91.
5. Makkai, A. (1972). Idiom Structure in English. Hague-Paris: Mouton. 371p.

СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

НЕБОГА Т. В.

*кандидат економічних наук, старший дослідник,
доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

ЧЕБАН О. М.

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Питання філософії освіти в сучасних соціокультурних реаліях стають все більш актуальними, про що свідчать їх аналіз в різних напрямках гуманітарної думки, кількість наукових досліджень та публікацій. Така ситуація пов'язана не лише з теоретичним моделюванням перспектив подальшої підготовки фахівців, але й з тим, що інформаційне суспільство презентує себе як суспільство знань, в якому співіснують традиція та новація.

Філософія освіти як науковий напрямок є поліваріативним. Вивчення філософії освіти, яка являє собою соціокультурний феномен, має давню традицію. Особливої актуальності філософія освіти набуває в другій половині ХХ ст., в умовах швидкого науково-технічного прогресу, котрий спрямований проти самої ж людини. Подолання відчуження людини від гуманітарних цінностей (загальнолюдських та національних) і є ключовим завданням сучасної освіти, зокрема вищої [1, с.47]. Втілення в життя принципів, спрямованих на гуманітаризацію вищої освіти (реальну, а не показову), можлива лише за умови осмислення загальнотеоретичних підстав їх розробки та впровадження. Тому слушною є думка М. Култаєвої про те, що це положення нерідко порушується, що призводить до доволі невтішних результатів: «У комплексі оновлення, як правило, розгортання предметного змісту переважає над аналітичною роботою, яка потім заднім числом наздоганяє теоретичні конструкти, що зводить нанівець намагання організувати життя так, як його зображають у футурологічних проспектах» [3, с.77].

Для дослідників актуальною є також проблема впровадження новацій в освіту, а з іншого боку, збереження кращих традицій освіти минулого. У країнах розвинутої демократії вже декілька десятирічь точаться дискусії про вироблення оптимальних шляхів реформування освіти, перетворення її на таку, що здатна відповідати на запити і потенційні загрози для духовного світу людини в сучасному світі.

У модерній освітній системі кожен викладач має право на реалізацію власних проєктів навчальної та виховної діяльності здобувачів вищої освіти, що створює своєрідний ринок ідей та пропозицій, з котрих саме життя вибере найбільш оптимальні та відповідні для умов та запитів конкретного суспільства.

У країнах західної демократії помітний внесок у нове розуміння сенсу освіти зробили представники філософських шкіл постмодернізму, котрі заперечують тезу про необхідність існування універсальної раціональності, в тому числі і в освіті. Натомість утверджується думка про вагому роль ірраціональних чинників в освіті, про панування індивідуальних норм, встановлених кожною особистістю. Постмодерністи переконані, що освіта ХХІ ст. має бути побудована на принципах самоорганізації та саморозвитку особистості як найвищої цінності, тісної співпраці науки та освіти, засвоєння та виховання. Проти авторитаризму в освіті, проти спроб викладачів нав'язати здобувачам освіти свої погляди і оцінки конкретних

наукових і навчальних проблем та їх реалізації, проти централізації та уніфікації системи освіти виступає французький філософ і педагог Ж. Дерріда. Водночас він не є прихильником ідеї про повне відкидання ретроспективності, відтворюваності у навчанні та вихованні. Навпаки, в освіті, доцільно органічно поєднувати ретроспективність із перспективністю творення нових знань та віддання значного відсотка ініціативи у навчальній і науковій роботі здобувачів освіти усіх рівнів [2, с.60-86]. Сучасна освіта має бути безперервною, вона не повинна обмежуватись вузькими часовими рамками (періоду навчання у вищому навчальному закладі) і просторовими межами (навчання і виховання повинно відбуватись не лише в стінах навчальної установи, а у батьківському домі, у власній сім'ї, в середовищі сусідів, вулиці, через Інтернет, інші засоби комунікації та масової інформації). Самоосвіта та самовиховання – ось мета сучасної освіти. Філософ М. Култаєва резюмує з цього приводу: «Концептуальні побудови темпорального відкритого і разом з тим циклічно структурованого навчального процесу з індивідуалізованими ритмами та темпами засвоєння матеріалу, формування вмінь і навичок, участь дітей у плануванні навчального дня, тижня, семестру, створення гнучкого розкладу відповідно до умов змішаної форми навчання з різноманітними формами є спробами вийти за стереотипні уявлення педагогічної онтології» [3, с.74]. Цікаво, що ці погляди близькі до бачення суті навчання та виховання освіти в цілому, котрі висловлювались в Україні ще на початку ХХ ст. окремими педагогами та філософами, зокрема К. Ушинським і П. Лінницьким [4, с. 136].

Окреслене вище розуміння змісту освіти у вітчизняній та світовій філософській думці невід'ємно пов'язане з оптимальним впровадженням у практику життя. При цьому спеціалісти застерігають від швидкого та невваженого впровадження новацій без урахування національних особливостей функціонування освіти. Поглиблення знань та їхній вплив на ефективність і життєздатність освіти можливий через апробацію принципів модерної освіти в навчальних закладах різних рівнів, систематичне вивчення думок учасників освітнього процесу, громадськості в цілому. Вважаємо, що сучасна освіта, зокрема у закладах вищої освіти, має бути наповнена «атмосферою духовного пошуку здобувачів освіти вищої школи, рівнем їх інтелектуального очікування, інтенсивністю їх фахової саморозбудови, зрештою їх орієнтацією на майбутнє» [1, с.50]

Багато з окреслених нюансів знаходять відображення і в навчально-виховному процесі в Одеському державному аграрному університеті. Відбувається активне залучення здобувачів освіти до наукової та дослідницької роботи, можливість здобувачів реалізувати себе у громадянському спортивному, культурному житті ЗВО та країни, що є характерними ознаками сучасних інноваційних новацій в освітньому процесі.

Перелік використаних джерел:

1. Атаманюк З.М. Філософія освіти як сучасна наука в Україні. Перспективи. Соціально-політичний журнал. 2019. № 2. С. 47-53.
2. Дерріда Ж. Де починається і як закінчується викладацький корпус. Філософська думка. 2002. №2. С. 60-72.
3. Култаєва М. Футурологічні розвідки сучасної філософії освіти: теоретичні побудови та проблеми їх здійснення. Філософська думка. 2002. №4. С.74-89.
4. Малахов В.А. Про розум, педагогіку і наші філософські уподобання. Філософська думка. 2009. №1. С.134-137.

ТРАКТУВАННЯ ЛЕКСЕМИ «ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ» В СЛОВНИКАХ

ПІНЧУК З. І.

*здобувачка I курсу
факультету ветеринарної медицини,
спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

КРИЦЬКА А. О.

*викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Сучасний світ динамічно розвивається, і однією з рушійних сил цього розвитку є інноваційні технології. Цей термін вживається все частіше, але його трактування може варіюватися. Тому важливо дослідити, як визначається лексема «інноваційні технології» в лексикографічних працях.

Інноваційні технології відіграють революційну роль у всіх сферах життя, роблячи значний вплив на різні галузі, включаючи медицину, освіту та транспорт. Термін «інновація» з'явився в 1950-х роках ХХ століття. Спочатку використовувався лише в економіці для опису процесу впровадження нових ідей, методів та продуктів. Згодом його стали використовувати в інших сферах, таких як інженерія, наука та соціальні науки. [1]

Наприклад, в економічному контексті «інноваційні технології» можуть розглядатися як фактор економічного зростання; в соціальному контексті – як фактор, що впливає на розвиток суспільства.

В медицині йтиме мова про інноваційні методи візуалізації, такі як МРТ та КТ, що дозволяють лікарям ставити більш точні діагнози та планувати ефективне лікування. Також тут згадаємо про робототехніку, яка використовується для проведення мінімально інвазивних хірургічних втручань, що зменшує час відновлення та ризик ускладнень. Процес розробки нових ліків та терапії на основі штучного інтелекту та біотехнологій, які борються з раком, інфекційними захворюваннями та іншими складними недугами. Генетичні дослідження та аналітика даних дають можливість лікарям персоналізувати лікування та профілактику захворювань з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта. Завдяки телемедицині пацієнти з віддалених районів можуть отримувати консультації та послуги лікарів онлайн, що економить час та кошти.

В галузі освіти розробляються платформи онлайн-навчання та дистанційні курси, що роблять освіту більш доступною та гнучкою, дозволяючи студентам навчатися в будь-який час і з будь-якого місця. Штучний інтелект може використовуватися для персоналізації навчального досвіду кожного учня, адаптуючись до його потреб та темпу навчання.

В галузі транспорту в нас з'являються самокеровані автомобілі та безпілотні літаки мають потенціал значно підвищити безпеку та ефективність дорожнього руху, а також зробити транспорт більш доступним для людей з обмеженими можливостями. Електромобілі та інші транспортні засоби, що працюють на альтернативних джерелах енергії, стають більш поширеними, що сприяє зменшенню викидів парникових газів та покращенню якості повітря.

Це лише декілька прикладів того, як інноваційні технології трансформують різні галузі. У міру розвитку цих технологій ми можемо очікувати ще більших змін, які покращать наше життя та зроблять світ кращим.

Ми провели дослідження словникових дефініцій «інноваційних технологій» і виявили, що вони еволюціонували з часом. У ранніх словниках «інновація» визначається як «нововведення», нова ідея, нове рішення. У більш сучасних словниках «інновація» трактується як «введення нового в яку-небудь сферу діяльності». Сьогодні «інноваційні технології» розуміються як сукупність нових методів, процесів і продуктів, які використовуються для покращення або створення нового продукту, послуги або процесу. [2]

Різні словники можуть давати дещо відмінні визначення «інноваційних технологій». Ця різниця може бути пов'язана з розбіжними підходами до дефініювання «інновації», сферами застосування, часовими рамками, в яких описуються «інноваційні технології». [1]

Тлумачний словник української мови трактує «інноваційні технології» як сукупність нових методів, процесів і продуктів, що використовуються для покращення або створення нового продукту, послуги або процесу. [3]

Словник підприємця подає наступне визначення: «Інновація – це: внески коштів в економіку, що забезпечує зміну поколінь техніки й технології; нова техніка, технологія, яка є досягненням науково-технічного прогресу; сучасні дослідження в різних галузях на основі нових підходів, наукового переосмислення» [4]

Великий тлумачний словник сучасної української мови за редакцією В. Т. Бусела також подає «інновацію» як нововведення та сукупність технологій. [5]

Академічний тлумачний словник трактує «інновації» як нововведення, новітня зміна чи винахід. Проте ділить дефініцію на сфери: 1. екон. Нова технологія чи виріб, що якісно випереджає попередні або значно відрізняється від них; 2. лінгв. Нове явище у мові; 3. екон. Діяльність спрямована на створення принципово нових, вдосконалених або більш відповідних умовам технологій, виробів тощо. [6]

Чітке трактування «інноваційних технологій» є важливим для розвитку наукових досліджень, формування політики та розуміння впливу цих технологій на економіку та суспільство.

Трактування лексеми «інноваційні технології» в словниках ґрунтується на розумінні інновації як нововведення, нового рішення. Це поняття еволюціонує з часом і залежить від контексту. Чітке трактування «інноваційних технологій» є важливим для розвитку наукових досліджень, формування політики та розуміння впливу цих технологій на економіку та суспільство, тому важливо дослідити їх трактування в словниках.

Перелік використаних джерел:

1. Слюсапенко О. О., Огородніков Д. Д., Наконечний В. Л. Словник підприємця. К.: РВПС України, НАН України, 1999. 196 с.
2. Інноваційні технології навчання: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів. упорядн. словника Волобуєва С.В.К. : НТУ, 2017. 172 с.
3. Тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnuk.ua/> (дата звернення 15.04.2024)
4. Словник економіста та підприємця. А.М. Туренко, І. А. Дмитрієв, О. С. Іванілов, І.Ю. Шевченко. Х.: ХНАДУ, 2018. 340 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та гол. ред. В. Т. Бусел. К. Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
6. Академічний тлумачний словник. URL: <https://sum.in.ua/> (дата звернення 15.04.2024)
7. Герасименко, О. В. Теоретичні аспекти визначення поняття "інноваційні технології". *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*, 876, 2017. С. 23-28.

СТВОРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО МАЙБУТНЬОГО ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ: РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙ

Холод М. В.

*викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет,
аспірант кафедри соціально-гуманітарних наук
Інститут публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна*

Управлінські інновації відіграють ключову роль у створенні інклюзивного майбутнього для навчання іноземним мовам. Інноваційні методи та підходи можуть допомогти подолати бар'єри та зробити навчання мовами доступним для всіх, незалежно від їхнього походження, здібностей чи обставин. Деякі з ключових напрямків, де уряд, освітні заклади та приватний сектор можуть мати значний вплив включають:

Управлінські інновації у цій галузі використання технологій для покращення доступності при вивченні іноземних мов можуть включати: визначення потреб користувачів (проведення досліджень, опитувань та фокус-груп), розробка доступних технологічних рішень (універсальний дизайн, надання субтитрів та альтернативного тексту, а також забезпечення сумісності з допоміжними технологіями), навчання та підтримка користувачів (розробка та впровадження навчальних посібників, проведення тренінгів, створення форумів підтримки), створення інклюзивного навчального середовища, а також моніторинг та оцінка ефективності використання технологій для вивчення іноземних мов для внесення подальших змін при необхідності. До переваг використання технологій для покращення досвіду вивчення іноземних мов відносяться: збільшення доступності (технології можуть зробити вивчення іноземних мов доступним для людей, які інакше не мали б такої можливості), покращення результатів навчання (більше можливостей для додаткового самостійного опрацювання матеріалів при вивченні іноземних мов), персоналізація навчання та підвищення мотивації (відповідно до потреб та стилів навчання кожного здобувача).

Управлінські інновації відіграють вирішальну роль у створенні інклюзивного навчального середовища, де всі здобувачі, незалежно від їхніх здібностей, походження чи досвіду, почувуються шанованими, підтримуваними та здатними досягти успіху. Важливо мати чітке розуміння того, що означає інклюзивна освіта та чого прагне досягти освітній заклад. Це розуміння має бути відображене у візії та місії освітнього закладу, які повинні бути чітко сформульовані та доведені до відома всіх членів спільноти. Культура інклюзивності ґрунтується на повазі до різноманітності та прийнятті всіх людей. Цю культуру можна створити, пропагуючи позитивне ставлення до інклюзії, надаючи можливості для навчання та розвитку, а також визнаючи різноманітність як основу усього живого у цьому світі. Ще один напрямок роботи це підтримка професійного розвитку викладачів: Викладачі повинні мати знання та навички, необхідні для роботи зі здобувачами з різними потребами. Це можна забезпечити шляхом надання їм можливостей для професійного розвитку, таких як тренінги, семінари та онлайн-курси.

До переваг інклюзивного навчання іноземним мовам можна віднести:

- збільшення можливостей працевлаштування (володіння іноземною мовою може відкрити нові можливості працевлаштування та кар'єрного росту);
- покращення міжкультурного розуміння (вивчення іноземних мов може допомогти людям краще зрозуміти інші культури та налагодити зв'язки з людьми з усього світу);

- підвищення когнітивних здібностей (доведено, що вивчення іноземних мов покращує пам'ять, концентрацію уваги та інші когнітивні здібності);
- збільшення впевненості в собі (володіння іноземною мовою може допомогти людям відчувати себе більш впевнено та комфортно в спілкуванні з іншими людьми).

Приклади інноваційних програм та ініціатив, які сприяють інклюзивному навчанню іноземним мовам:

Duolingo: Це безкоштовний онлайн-курс з вивчення мов, який пропонує курси з багатьох мов і використовує гейміфікацію, щоб зробити навчання захоплюючим [1].

ENGIN: Проект, що об'єднує українців з англійськими волонтерами з усього світу для проведення щотижневих онлайн-сесій [2].

Promova: Застосунок для вивчення англійської мови [5].

Memrise: Це ще один безкоштовний онлайн-курс з вивчення мов, який використовує флеш-картки, ігри та інші методи, щоб допомогти людям запам'ятати нову лексику та граматику [4].

HiNative: Цей додаток дозволяє людям спілкуватися з носіями мови та отримувати відгуки про свою вимову та граматику [3].

Quizlet: Навчальний інструмент для створення та опанування лексичного матеріалу [6].

SignAll: Цей веб-сайт пропонує онлайн-курси з мови жестів та інші ресурси для людей з вадами слуху [7].

Ці інноваційні програми та ініціативи є доказом того, що можливо зробити навчання іноземним мовам доступним та інклюзивним для всіх. Уряд, освітні заклади та приватний сектор можуть відігравати важливу роль у сприянні інклюзивному навчанню іноземним мовам. Співпрацюючи разом, ми можемо створити світ, де всі мають можливість вивчати іноземну мову та отримувати користь від переваг її використання.

Перелік використаних джерел:

1. Duolingo. URL: <https://uk.duolingo.com/>
2. ENGIN. URL: <https://uk.enginprogram.org/>
3. HiNative. URL: <https://hinative.com/>
4. Memrise. URL: <https://www.memrise.com/>
5. Promova. URL: <https://promova.com/uk>
6. Quizlet. URL: <https://quizlet.com/>
7. SignAll. URL: <https://www.signall.live/>

РОЗВИТОК ОСНОВНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Чайковська К. О.

*здобувачка магістерського рівня вищої освіти
Спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Крицька А. О.

*викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеського державного аграрного університету
м. Одеса, Україна*

Посилення орієнтації на особистість спрямовує увагу викладача (на розвиток творчого потенціалу учасників навчально-виховного процесу. Тому інноваційна діяльність є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства. Сучасна вища школа потребує викладача, здатного оновлювати та вдосконалювати зміст своєї діяльності. Вирішити це завдання можна лише шляхом раціонального поєднання традиційних форм і методів навчання з інноваційними.

Реалії вимагають креативності, нестандартних підходів до генерації думок, здатності адаптуватися до мінливих умов та обставин, вміння швидко та ефективно реагувати на непередбачувані ситуації, у всіх галузях життя. Ідея впровадження інноваційних технологій в освіту слугує досягненню мети якісної освіти, що, в свою чергу, гарантує конкурентоспроможність у сучасному світі, яка здатна забезпечити кожному умови для самостійного досягнення тієї чи іншої мети, творчого самоствердження в усіх сферах. [6].

Особливою ознакою напряму розвитку сучасних освітніх технологій є використання системного аналізу для практичної реалізації аспектів, що стосуються створення та використання навчальних засобів та технічних засобів навчання. Основним критерієм на всіх рівнях системного аналізу, від планування засобів навчання до їх впровадження в навчальний процес, зазвичай є критерій оптимальності. Застосування системного аналізу до виробництва та використання засобів навчання, безумовно, є позитивним і перспективним. Ретельно планувати діяльність викладачів та здобувачів, щоб зробити прогнозування результатів навчання більш обґрунтованим.

Ідея впровадження інноваційних технологій в освіту останнім часом стала об'єктом теоретичних і практичних досліджень. Її нинішня фаза характеризується як емпіричною орієнтацією (інноваційні курси розробляються та проводяться викладачами з різних спеціальностей), так і теоретичною орієнтацією (створення та вдосконалення інноваційних і комплексних навчальних програм).

Інноваційні технології дозволяють, з одного боку, подолати дисциплінарні відмінності в науковому пізнанні та представити здобувачам «весь світ», а з іншого – надати додатковий час для повноцінної реалізації. [2]

Ключова особливість особистісно орієнтованого навчання полягає в тому, що викладачі спираються на індивідуальний досвід здобувачів, що не спричиняє негативної оцінки. Цей термін використовується для визначення ставлення особистості до тих чи інших фактів і явищ. При цьому здобувачі можуть бути як об'єктами, так і суб'єктами освітньої діяльності. Все залежить від їхнього залучення в процесі, тобто наскільки здобувачі здатні самостійно здобувати і використовувати знання, планувати та відтворювати діяльність в різних умовах.

Крім індивідуально-орієнтованих технологій навчання, виділяють також такі категорії технологій навчання, що базуються на активізації діяльності здобувачів. [3, с. 31]

Все вищезгадане відображається на ринку праці. При працевлаштуванні однією з вимог є навички роботи з комп'ютером, незалежно від фаху. Серед іншого, знання комп'ютера стало необхідною вимогою для різних робіт. Можна сказати, що вивчення комп'ютерних технологій треба розпочати в школах, а потім продовжувати в закладах вищої освіти, здобувачі, які закінчили навчання, змогли якомога швидше знайти місце в суспільстві. Не знання програмування дають змогу отримати користь від комп'ютера, а знання про те, як ефективно використовувати готові програми, які дозволяють вирішувати самі різні задачі.

Наприкінці ХХ століття світ пережив бурхливий розвиток інноваційних та інформаційних технологій, які не лише стали рушійною силою прогресу, а й суттєво вплинули на різні аспекти життя. Ці технології не лише змінили способи спілкування між людьми, державами, компаніями та університетами, але й відкрили нові можливості для навчання та освіти. Нині як учні та і здобувачі вищої освіти проводять багато часу біля комп'ютера. В основному учні проводять час біля комп'ютера до 40 хвилин на день, а здобувачі вищої освіти до 2 годин.

Інноваційні дії педагога можуть охоплювати створення нових методик, прийомів, інструментів, методів навчання та виховання, впровадження авторських програм та курсів, апробацію нових підручників та інших навчальних матеріалів, використання новітніх педагогічних технологій, застосування нових методів оцінювання знань та умінь учнів, участь у науково-дослідній роботі.

Важливо зазначити, що інноваційна діяльність педагога має ґрунтуватися на наукових дослідженнях, досвіді роботи та потребах учнів. [1, с. 6].

Іntenційна структура педагогічної технології є усталеною. Традиційно мета освіти визначалася цілісною перспективою, яка поєднує освітні та виховні цілі (Ю. Бабанський). Однак останнім часом наголошується на розвитку творчих здібностей учнів. Когнітивний і гуманістичний підходи широко визнані як найпоширенішими методами для досягнення цієї мети. [5, с. 232-233].

Прихильники когнітивного підходу віддають пріоритет розвитку пізнавальних здібностей студентів, таких як мислення, пам'ять та інтелектуальні навички, такі як абстракція, аналіз, синтез, класифікація, узагальнення, оцінка та теоретичне міркування. Ці навички дозволяють студентам ефективно вирішувати поставлену задачу. З іншого боку, прихильники гуманістичного підходу наголошують на індивідуальності учнів і підтримують їх автономію у постановці цілей, формулюванні проблем, дослідженні суб'єктивного досвіду та передбаченні результатів [3, с.12].

Сучасні технікуми стикаються з новим соціальним замовленням. Це підготовка фахівців, здатних швидко реагувати на зміни в соціально-економічному середовищі, професійно та соціально мобільних, володіють всебічними знаннями в галузі економіки, права, психології тощо.

Освітні знання, основа наукової організації праці та культури виробництва, технічної та соціальної творчості, здатні до самовдосконалення, саморозвитку та готові працювати в різних формах організації праці та виробництва навіть у важких умовах.

Перелік використаних джерел:

1. Захарчук Тетяна Віталіївна *Інноваційні технології в сучасній школі Український науковий журнал № журналу:2 2010 ст. 226 URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/263>*
2. Застосування інноваційних технологій в освітньому процесі веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-zastosuvannya-innovaciy-nih-tehnologiy-v-osvitnomu-procesi-225091.html>

3. Радченко О. Я Інноваційні технології як складова освітнього середовища сучасного закладу освіти ст. 73-81 URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17177/1/5_Radchenko.pdf

4. Впровадження в освітній процес інноваційних технологій веб-сайт. URL: https://school7.in.ua/class_computer/

5. Романова Г.М. Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В.]. К. : НТУ, 2017. 172 с. URL: <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/2019/01/18/itn/>

6. Застосування інноваційних технології у педагогіці. Веб-сайт URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14015/>

7. Інноваційні педагогічні технології, які використовуються в освітньому процесі Квасилівського ЗДО. Веб-сайт. URL: <http://leleka.rv.ua/innovaciyni-pedagogichni-tehnologiyi-yaki-vykorystovuyut-sya-v-osvitn-omu-procesi-kvasylivs-kogo-dnz-yasla-sadok--metodychna-skarbnychka-dlya-vyhovateliv-2.html>

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ СПОЛУЧЕНЬ АГРАРНОЇ ЛЕКСИКИ

ШУМСЬКА І. А.

*викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

Аграрну літературу відносять до науково-технічної літератури, переклад якої викликає певні труднощі завдяки насиченості текстів термінами та термінологічними словосполученнями. Саме переклад термінології є однією з найскладніших проблем у перекладознавстві.

Для досягнення адекватного перекладу потрібно враховувати багато рекомендацій та вимог, наприклад «вимоги щодо вибору перекладачем простих, не відволікаючих від змісту синтаксичних конструкцій письмового мовлення» [1, с.2].

В аграрній літературі терміни відіграють дуже велику роль, оскільки вони дозволяють точно та економно передати зміст тексту. Але в той же час виникають певні труднощі при їх перекладі, адже адекватний переклад галузевих термінів потребує знання тієї галузі, до якої належить текст та знання особливостей перекладу термінології. Войтенко К. зазначає, що аграрний термін, це «емоційно - нейтральне слово (словосполучення), яке передає назву чітко визначеного поняття, яке відноситься до аграрної сфери» [1, с.1].

Мова є динамічною і система термінів постійно поповнюється новими лексичними одиницями. Мовознавці вважають, що «переклад будь-яких галузевих термінів потребує від перекладача чіткого знання прийомів, які необхідно застосовувати для передачі змісту оригіналу мовою перекладу» [2, с.12].

Багато вчених виділяють такі прийоми перекладу термінів, як лексичні, граматичні, лексико-семантичні. Задача перекладача полягає у вірному виборі прийому, який буде інтерпретувати аграрний термін як найточніше. На чітку інтерпретацію лексичних елементів можуть впливати контекст, речення, усвідомлення перекладачем всіх нюансів побудови цих одиниць. Згідно висновкам В. Карабана за своєю будовою терміни поділяються на «прості (chamber - камера), похідні - суфіксальні (transmitter - передавач), префіксальні (multi-cylinder - багатоциліндровий) і суфіксально - префіксальні (reprocessing - повторна обробка), складні (flywheel - маховик) та терміни - словосполучення (protective choke - захисний дротель)» [3,с.315].

У своїх дослідженнях щодо адекватності перекладу англійських аграрних термінів Д. В. Капоровська, та Л. С. Козуб виділяють одну з проблем, з якою стикаються перекладачі, а саме, «багатозначність термінів, наприклад: clone – 1) потомство рослинних або нижчих організмів, що утворилося шляхом вегетативного або клітинного розмноження; 2) абсолютна копія; 3) сукупність клітин або організмів, що походять від спільного предка шляхом безстатевого розмноження (мітозів); 4) сукупність однорідних органічних молекул dimock; compost – 1) компост, складене добриво; 2) ґрунтова суміш (lizavetan); 3) розкладена органіка; selection – 1) вибір; 2) добір, селекція; 3) невелика ферма; 4) ділянка землі під рілля; 5) розпізнавання; 6) фрагмент на екрані, виділений за допомогою інструментів вибірки; 7) вибрані твори; 8) відбір як процес в штучних і природних умовах» [4,с.53].

Тому для досягнення адекватності перекладу подібних термінів автори пропонують «враховувати їх лексичне та граматичне оточення, тобто контекст» [4.с.53].

Більшість дослідників пропонують такі прийоми перекладу термінів або складних слів, як транскодування, калькування та описовий спосіб.

Найбільш простим лексичним прийомом перекладу є прийом транскодування. Це – побуквенна передача лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу [4,с.53]. В

аграрній тематиці прикладами такого перекладу є слова: culture - культура; ecology - екологія, maize - маїс, Matthiola - матіола, Anemone - анемона. Транскодування, яке включає в себе транскрибування, транслітерування, змішане транскодування та адаптивне транскодування, використовується у випадках, коли у процесі перекладу виникають труднощі, пов'язані з пошуком слів, які дозволяють здійснити адекватний переклад.

Калькування (дослівний переклад) – це прийом перекладу термінів при якому відповідником простого чи складного слова вибирають перший за порядком відповідник у словнику. Наприклад: hydrological cycle - гідрологічний цикл; primary production - первинна продукція; ecological niche - екологічна ніша, genetic testing - генетичне тестування, endangered species - вимираючий вид, functional gene - функціональний ген. На думку лінгвістів, «зазначений прийом можна використовувати тільки тоді, коли утворений таким чином перекладний відповідник не порушує норми вживання і сполучуваності слів в українській мові» [5,с.14].

При описовому перекладі (експлікація) лексична одиниця мови-оригіналу трактується за допомогою словосполучення, яке пояснює значення цієї одиниці. Наприклад: integrated pest management - комплексна боротьба із шкідниками; overfertilization - вносити надмірну кількість добрив. Також цей прийом використовують при перекладі термінів-неологізмів, які часто подаються в лапках.

Українські вчені-філологи Д. В. Капоровська та Л. С. Козуб висувають до описового перекладу такі вимоги: «1) переклад повинен точно передавати основний зміст позначеного неологізмом поняття; 2) опис не повинен бути занадто докладним; 3) синтаксична структура словосполучення не повинна бути складною [3,с.36]. Експлікація є важливим і продуктивним засобом перекладу аграрних термінів, оскільки швидкий розвиток сфери сільського господарства не дає змоги багатьом термінам своєчасно знайти свої еквіваленти й закріпитися в мові перекладу» [4,с.53].

Можна зробити висновок, що правильний вибір перекладацького прийому є однією з умов досягнення адекватного перекладу фахових текстів і текстів аграрної направленості, зокрема. Крім того, перекладач повинен володіти знаннями з інших галузей та враховувати контекстуальний зміст тексту.

Перелік використаних джерел:

1. Войтенко К. Особливості перекладу аграрної літератури та загальні принципи щодо перекладу термінологічних запозичень галузі рослинництва. *Матеріали конференції «Соціокультурні та етнологічні проблеми галузевого перекладу в парадигмі євроінтеграції»*. Київ, 2010. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/23011/1>

2. Личук М., Охрімець К. Перекладацькі трансформації під час перекладу англійських спеціалізованих текстів українською мовою. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Новації і традиції перекладу: українські студії в європейському вимірі (присвячена року Європи в Україні)*. Національний університет біоресурсів і природокористування України. 12-13 листопада. Київ, 2020. URL: <https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u333/materiali.pdf>

3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. / В.І. Карабан. В.: Нова книга, 2004. 576 с.

4. Капоровська Д. В., Козуб Л. С. Способи досягнення адекватності перекладу англійських аграрних термінів. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького національного університету*. 2016. Вип.15.с.49-55. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268530938.pdf>

5. Авраменко Т., Козуб Л. Специфіка перекладу термінології в аграрному дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна».* (Вип.62). с.13-15. URL:<https://eprints.oa.edu.ua/4917/1/6.pdf>